

**TURUN
YLIOPISTO**

Moninkertaiset kouluttautujat

–Koulutusmotiivit toiseen korkeakoulututkintoon haettaessa

Kasvatustieteen
pro gradu -tutkielma

Laatija:
Beata Varpe

20.11.2025
Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Kasvatustiede

Tekijä: Beata Varpe

Otsikko: Moninkertaiset kouluttautujat – Koulutusmotiivit toiseen korkeakoulututkintoon haettaessa

Ohjaaja: Yliopistotutkija Hanna Nori

Sivumäärä: 85 sivua

Päivämäärä: 20.11.2025

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkitaan motiiveja, joita opiskelijoilla oli heidän hakiessaan korkeakouluun suorittamaan toista tutkintoa. Korkeakoulujen tutkinto-opiskeluun on tullut viime vuosina paljon muutoksia liittyen opiskelijavalintoihin, ja toisen tutkinnon aloittaminen on saattanut vaikeutua korkeakoulussa aiemmin opiskelleilla. Suomessa tutkinto-opiskelu korkeakouluissa on suosittua myös aikaisemman korkeakoulututkinnon suorittaneilla. Kuitenkin toisen tutkinnon suorittamiseen liittyviä motiiveja on tutkittu melko vähän ainakin aikaisemman tutkintotason mukaan, ja esimerkiksi maisterivalinnan motiiveista ei juuri löydy tutkimusta.

Koulutusmotiiveja tarkastellaan teoreettisessa viitekehyksessä itsemäärämisteorian näkökulmasta. Lisäksi teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään moninkertaista kouluttautumista jatkuvan oppimisen kontekstissa.

Tutkimus on kvantitatiivinen tutkimus, jonka aineistona käytetään Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otuksen vuonna 2019 keräämää aineistoa ”Korkeakouluopiskelijoiden moninkertaiset opinto-oikeudet 2019”. Tässä tutkimuksessa selvitetään sekä yleisiä että tärkeimpinä pidettyjä motiiveja hankkia uusi opiskelupaikka. Motiivien tiivistämiseksi kysymysmatriisista käytetään pääkomponenttianalyysiä. Motiivien yhteyttä tutkitaan sukupuoleen ja korkeakoulutaustaan sekä maisterivalinnassa. Eri ryhmien eroja motiiveissa tarkastellaan t-testeillä ja Mann Whitney U-testeillä.

Tutkimuksen päätuloksina voidaan todeta, että tärkeimmät motiivit korkeakoulutukseen uudelleen haettaessa ovat laadultaan lähempänä autonomista motivaatiota kuin kontrolloitua motivaatiota. Useimmin tärkeimmiksi mainitut motiivit liittyvät sopivaan elämäntilanteeseen, työuran uudelleen suuntaamiseen, oppimisen iloon, kutsumusalalle vaihtamiseen, kunnianhimpoon sekä ammattitaidon kehittämiseen.

Ainut hieman enemmän ulkoiseksi tulkittava jo ylemmän tutkinnon suorittaneilla sekä pidemmän ajan jälkeen opiskelua jatkavilla tärkeimpinä esiin noussut motiivi liittyi muodollisen kelpoisuuden saamiseen halutulle alalle tai työtehtäviin. Työmarkkinoista kumpuavat tilanteet, kuten tauon pitäminen tai tyytymättömyys alan muutokseen näyttäisivät olevan syitä erikseen palata korkeakoulutuksen pariin, vaikka eivät ole tärkeimpien motiivien joukossa. Ne ovat tilastollisesti merkitsevästi tärkeämpiä niille, jotka ovat pitäneet pidemmän välin ennen kuin ovat aloittaneet uuden tutkinnon. Yhteyksiä löytyi sekä aikaisemman alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla. Aiemman ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet pitivät alemman tutkinnon suorittaneita tilastollisesti merkitsevästi tärkeämpänä vain työtilanteen parantamisen tärkeyttä koulutusmotiivina. Ero löytyi myös maisterivalinnassa aloittaneiden keskuudessa. Muissa tarkastelluissa motiiveissa tutkintotasolla tai korkeakoulusektorilla ei ole yhteyttä, ja esimerkiksi osaamisen kehittäminen ja ammatillinen uudistuminen oli tilastollisesti ryhmille yhtä tärkeä syy.

Tulosten mukaan maisterivalinta on elämäntilanteen salliessa paikka opiskella enemmän autonomisista syistä kuin pakottavammista syistä esimerkiksi työmarkkinatilanteen vuoksi. Myös opiskelusta nauttiminen ja kiinnostavien opintojen valinta olivat tilastollisesti tärkeämpiä nopeammin uuden tutkinnon aloittavilla.

Mahdolliset uudelleenvalinnat konkretisoituvat opiskelupolun alkuvaiheessa. Pettymys ensimmäisiin opintoihin ja omien mahdollisuuksien laajentaminen ovat tärkeämpiä niille alemman tutkinnon suorittaneille, jotka jatkavat opintojaan uudessa tutkinnossaan nopeammin.

Tulosten valossa voidaan todeta, että korkeakoulutusta käytetään oppimisen ilon lisäksi jatkuvan oppimisen paikkana, ja jatkuvan oppimisen muotoja on järkevää kehittää. Silti on tärkeää huomioida

uudelleenvalintojen mahdollisuus myös tutkintokoulutuksen pariin palaavilla korkeakoulutetuilla tulevaisuudessa.

Avainsanat: korkea-asteen koulutus, korkeakouluopiskelu, korkeakoulututkinnot, koulutusvalinnat, opiskelumotivaatio, opiskelijavalinnat, yliopistot

Sisällysluettelo

1	Johdanto	6
2	Jatkuva oppiminen ja itsemääräämisteoria	9
2.1	Jatkuvan oppimisen näkökulma	9
2.1.1	Jatkuva oppiminen osana elämänkaarta	9
2.1.2	Moninkertaisten kouluttautujien profiili aiemmissa tutkimuksissa	11
2.1.3	Opiskelijavalinnat ja toisen tutkinnon suorittaminen	13
2.2	Itsemääräämisteoria ja korkeakouluopiskelun motiivit	16
2.2.1	Itsemääräämisteoria ja kolme psykologista perustarvetta	16
2.2.2	Sisäinen ja ulkoinen motivaatio	18
3	Tutkimusasetelma	23
3.1	Tutkimuskysymykset	23
3.2	Tutkimusaineisto	23
3.2.1	Koko aineiston kuvailua	24
3.2.2	Aineiston kuvailua ensimmäisistä opinnoistaan tutkinnon suorittaneilla	26
3.3	Aineiston analyysi	27
3.3.1	Riippumattomien otosten t-testi ja Mann-Whitneyn U-testi	28
3.3.2	Pääkomponenttianalyysi	29
4	Tulokset	31
4.1	Tärkeimmät motiivit toisen opiskelupaikan hankkimiseen korkeakouluun	31
4.2	Motiivit toisen opiskelupaikan hankkimiseen korkeakouluun	37
4.3	Koulutusmotiivien vertailu ryhmissä	42
4.3.1	Koulutusmotiivien vertailu ensimmäisistä opinnoista suoritettujen tutkinnon, tutkintotason, korkeakoulusektorin ja sukupuolen mukaisissa ryhmissä	42
4.3.2	Tutkintojen aloittamisen välisen ajan yhteydet koulutusmotiiveihin aiemman korkeakoulututkinnon suorittaneilla	46
4.3.3	Maisterivalinnassa aloittaneiden koulutusmotiivit	48
4.3.4	Maisterit moninkertaisina kouluttautujina – syyt jatkuvaan oppimiseen	51
4.4	Tutkimuksen luotettavuus	53
5	Pohdinta ja johtopäätökset	55
	Lähteet	60
	Liitteet	64

Liite 1 Motiivit aloittaa toiset korkeakouluopinnot	64
Liite 2. Pääkomponenttianalyysin rotatoitu matriisi	68
Liite 3 Kommunaliteettitaulukko	71
Liite 4 Koulutusmotiivit ensimmäisistä opinnoista suoritettun tutkinnon ja sukupuolen mukaan	72
Liite 5 Tutkintojen aloittamisten välisen ajan yhteydet koulutusmotiiveihin	78
Liite 6 Koulutusmotiivit maisterivalinnassa ylempää tutkintoa aloittavilla	82
Liite 7 Kaikkien ylemmän tutkinnon suorittaneiden koulutusmotiivien tarkastelu tutkintojen aloittamisen välisen ajan mukaisesti	84

1 Johdanto

Jatkuvalla oppimisella tarkoitetaan Opetushallituksen mukaan osaamisen kehittämistä eri vaiheissa työuraa (Opetushallitus, 2025). Jatkuvasta oppimisesta on tullut normaali osa ihmisten elämänkaarta. Jatkuvaan oppimiseen myös kannustetaan laajasti. Korkeakoulutus pyrkii vastaamaan työelämän tarpeisiin ja myös yliopistoissa siitä on tullut yhä tärkeämpää (Haltia, 2012, s. 480–485). Jatkuva oppiminen on ollut Opetus- ja kulttuuriministeriön hanke vuosina 2019–2023, jolloin on asetettu visio sekä tavoitteita vuoteen 2030 asti, ja lisäksi jatkuva oppiminen jatkaa ajankohtaisena teemana kansallisessa korkeakoulutuksen strategiassa vielä seuraavaankin hallituskauden ajan (Valtioneuvosto, 2023, s. 8–69). Jatkuvaa oppimista pyritään kuitenkin ohjaamaan pois korkeakoulujen tutkintokoulutuksesta varsinkin yliopistoista, ja esimerkiksi avointen yliopistojen ja korkeakoulujen opintojen tarjontaa halutaan lisätä. Yliopistojen tutkintokoulutus on rajattu pois sopivista jatkuvan oppimisen paikoista. Strategiassa korkeakouluilta toivotaan tulevaisuudessa erityisesti pienempiä opintokokonaisuuksia, jotka hyödyttäisivät nykyistä laajemmin ja myös epätyypillisempiä opiskelijoita, mutta myös tehokkaammin työelämää. (Valtioneuvosto, 2023, s. 8–69; Frisk ym., 2022, s. 36–37; Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2022, s. 4–39.) Samanaikaisesti mihinkään kesän 2024 jälkeen alkaviin opintoihin ei voi saada enää aikuiskoulutustukea (Työllisyysrahasto, 2024), mikä on toisaalta linjassa sen kanssa, että opiskelua kannustetaan yhdistämään aikuisuudessa paremmin työelämään (esim. Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2022, s. 4–20). Suomessa tavoitteena on kasvattaa korkeakoulutettujen määrää niin, että puolet nuorista aikuisista valmistuu korkeakoulusta (Valtioneuvosto, 2023, s. 37) ja kasvatetut ensikertalaisuuskiintiöt liittyvät tähän tavoitteeseen (Karhunen ym., 2022, s. 1). Lisäksi hallitus haluaa rajoittaa opiskeluoikeutta niin, ettei samanaikaisesti voisi olla kuin yksi opiskeluoikeus, eli kahden eri tutkinnon suorittaminen samaan aikaan ei onnistuisi, mikä on herättänyt närää opiskelijajärjestöissä ja korkeakouluissa Ylen uutisen 10.9.2025 mukaan (Siirilä & Kluukeri, 2025).

Kuitenkin suomalaiset aikuiset haluavat vahvasti kouluttautua uudelleen myös tutkintokoulutusten parissa, ja Suomessa selkeästi arvostetaan muodollisia kvalifikaatioita (OECD 2020, s. 43–50). On myös huomattu, että opiskelijavalintauudistuksen jälkeen todennäköisyys hakeutua toiseen uuteen korkeakoulututkintoon on jopa kasvanut (Karhunen ym., 2022, s. 2–34). Opiskelijoiden koulutusvalintoja ohjaavat kokemukset opiskelu- ja työelämästä. Toista korkeakoulupaikkaa haetaan tutkimusten mukaan eri elämänvaiheissa.

Jotkut hakeutuvat uuteen koulutukseen ilman, että suorittavat ensimmäisestä opiskelupaikastaan tutkintoa. Toiset suorittavat tutkinnon, mutta haluavat jatkaa opiskelua eri koulutusohjelmassa. Toiset hakeutuvat uudelleen korkeakoulutukseen, vaikka heillä mahdollisesti olisi jo ylemmän tason yliopistotutkinto tai opiskeluoikeus siihen valmiina. Jotkut pitävät opiskelun aloittamisten välissä pidemmän ajan kuin toiset. (esim. Saari & Syrjänen, 2018, s. 18–30.) Opiskeluun liittyvät syyt saattavat johtua sisäisistä motiiveista esimerkiksi itsensä toteuttamisesta (Ryan & Deci, 2017, s. 383–400). Syyt voivat johtua myös tehdyistä virhevalinnoista ja uudelleenvalinnoista sekä kummuta myös työelämän kasvaneista vaatimuksista ja kiristyneestä kilpailusta työmarkkinoilla (Haltia, Isopahkala-Bouret ja Peura, 2022, s. 17; Vuorinen-Lampila, 2018, s. 22–67). Uuden opiskelupaikan hankkiminen on kuitenkin vaikeutunut. Erillisten ylempien korkeakoulututkintojen merkityksen voi ajatella kasvaneen korkeakoulutettujen näkökulmasta. Maisterivalintojenkin kautta voisi aueta mahdollisuuksia suunnata osaamistaan uudelleen.

Vaikka tutkintokoulutukseen uudelleen osallistumista haluttaisiin tulevaisuudessa rajoittaa, ja vaikka suomalaiset aikuiset silti tulevaisuudessakin haluaisivat opiskella uudelleen korkeakoulututkintoja, toisen korkeakoulututkinnon suorittamiseen liittyviä motiiveja on tutkittu melko vähän. Myös itsemääräämisteorian näkökulmasta hakumotiiveja korkeakoulutuksessa on tutkittu melko vähän. Aiheesta löytyy jonkin verran laadullisin menetelmin tehtyjä opinnäytetöitä. Lisäksi maisterivalintoihin liittyvää tutkimusta motiiveista ei löydy, mikä on myös yllättävää.

Tässä määrällisessä tutkimuksessa selvitetään siis tilastollisin menetelmin motiiveja hankkia toinen opiskelupaikka korkeakoulusta. Tutkimuksessa käytetään valmista aineistoa ”Korkeakouluopiskelijoiden moninkertaiset opinto-oikeudet 2019”, joka on kerätty keväällä 2019 (Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus, 2019). Tutkimuksessa selvitetään sekä yleisiä että tärkeimpiä syitä hankkia uusi opiskelupaikka ja sitä, miten sukupuoli ja korkeakoulutustausta ovat yhteydessä motiiveihin. Tutkimusongelma on siis, mitkä motiivit ohjaavat uudelleen hakeutumista korkeakouluun yleisesti ja maisterivalinnassa.

Ensimmäisessä pääluvussa kuvataan jatkuvan oppimisen ja korkeakouluopiskelun kontekstia sekä itsemääräämisteoraa. Toisessa pääluvussa kerrotaan tutkimusasetelmasta ja tutkimuskysymykset. Sitä seuraa tulososio, jossa ensimmäiset kaksi alalukua vastaavat ensimmäiseen tutkimuskysymykseen ja kolmas alaluku toiseen tutkimuskysymykseen.

Tutkimuksen luotettavuutta käsitellään tulososion neljännessä aluvussa. Työn päättää pohdinta ja johtopäätökset sekä liitteet.

2 Jatkuva oppiminen ja itsemääräämisteoria

2.1 Jatkuvan oppimisen näkökulma

2.1.1 Jatkuva oppiminen osana elämänkaarta

Suomalaisten koulutususkko on vahvistunut 1900 -luvun alkupuoliskosta alkaen. Silloin suomalainen yhteiskunta alkoi muuttua palveluyhteiskunnaksi, jossa koulutuksen avulla pystyy nostamaan lyhyessä ajassa elintasoja ja asemaa. Yleisesti suomalaiset myös uskovat, että koulutuksen hankkiminen kannattaa. Kuitenkin luottamuksen syntymisessä on viime aikoina alkanut merkitä enemmän käyty koulutustaso. Koulutusjärjestelmään luottavat eniten yliopistotutkinnon käyneet ja vähiten henkilöt, joilla on maksimissaan ammatillinen tutkinto toiselta asteelta. (Silvennoinen, Kalalahti & Varjo, 2018, s. 18–29.)

Suomessa koulutusjärjestelmä on suunniteltu niin, että opiskella voi aina pidemmälle ja mikään koulutus ei ole umpikuja (Antikainen ym., 2013, s. 139). Nuorena ensimmäisiin opiskeluvaihtoihin voi liittyä vielä paljon epävarmuuksia, kun muutenkin identiteettityö on vielä kesken (Nori, 2011, s. 214). Voidaan siksi ajatella, että koulutukseen liittyvät mahdolliset uudelleenvalinnat kuuluvat onnistuneeseen koulutuspolkuun (Nori & Vanttaja, 2018, s. 289).

Opetushallituksen mukaan jatkuva oppiminen tarkoittaa osaamisen kehittämistä ja uudistamista eri vaiheissa työuraa esimerkiksi koulutusorganisaatioissa ja työpaikoilla sekä harrastuspiireissä (Opetushallitus, 2025). Jatkuvaa oppimista käsitellään tutkimuksissa lukuisissa erilaisissa viitekehyksissä, kuten osana konstruktivistista oppimiskäsitystä, koko elinkaaren aikaisena oppimisena, työuran vuoksi tapahtuvana oppimisena sekä työmarkkinoita hyödyttävänä osaamispääoman kehittämisenä, jolloin painotus voi olla esimerkiksi talouden tai sosiaalisen hyvinvoinnin näkökulmassa. (Harju & Lemmetty, 2025, s. 216–222). Harju ja Lemmetty (2025, s. 216–222) ovat hiljattain tulleet tutkimuksensa jälkeen päätelmään, että jatkuvaa oppimista tarkastellaan lisäksi usein kolmesta näkökulmasta, jotka ovat jatkuva oppiminen yhteiskunnallisena tai poliittisena ilmiönä, konkreettisempänä opiskeluna tai koulutuksena sekä työhön liittyvänä kehittämisenä.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut Suomessa saavat pitkälti itse päättää, miten työikäisten jatkuvaa oppimista toteutetaan osana koulutustarjontaa, eli siitä ei ole säädetty tarkasti esimerkiksi yliopisto- tai ammattikorkeakoululaissa. Ei ole myöskään mitään virallista

määrittelyä siitä, mitkä koulutukset jatkuvaan oppimiseen korkeakoulutuksessa luetaan. Friskin ja kumppaneiden mukaan ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot kuuluisivat jatkuvaan oppimiseen, mutta yliopistotutkinnot kuitenkin eivät kuuluisi, mikäli eivät ole esimerkiksi työvoimakoulutusta, muuntokoulutusta, diplomikoulutusta tai erikoistumiskoulutusta. (Frisk ym., 2022, s. 36–37.) Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot on suunniteltu nimenomaisesti aikuisopiskelijoille. OECD:n raportissa aikuiskoulutukseksi Suomen korkeakoulutuksesta luetaan kuitenkin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkintokoulutukset sekä avoimet yliopistot tai avoimet opintojaksot, maksulliset erikoistumiskoulutukset sekä erilaiset tilaus- ja täydennyskoulutukset. Suurin osa opiskelijoista korkeakoulujen tutkintopuolella Suomessa on OECD:n arvion mukaan ikänsä puolesta vasta korkeakoulupolkinsa alkuvaiheessa, vaikka yli 25-vuotiaiden aloittajien määrä on korkea, eli opinnot aloitetaan useammin vanhempana. Eurooppalaisista aikuisista suomalaiset osallistuvat kaikkein eniten, jopa 2,5 kertaa muita eurooppalaisia enemmän muodolliseen koulutukseen. (OECD 2020, s. 43–50.)

Korkeakoulujen opiskelupaikkoja on huomattavasti lisätty ja korkeakoulututkinnon suorittaminen on yleistynyt. Asiantuntijatehtävien määrä työmarkkinoilla on myöskin merkittävästi kasvanut. (Vuorinen-Lampila, 2018, s. 37). Koulutuksen merkitys Suomessa on hyvin korkea, mutta koska yhä useammat suorittavat korkeakoulututkinnon, koulutuksen arvo on myös laskenut. Tutkintojen arvo on laskenut kaikilla kouluasteilla Suomessa. (Aro, 2014, s. 56, 107–108; Nurmi, 1998, s. 67.) Nykyisin vaaditaan alemmaa tai jopa ylempää korkeakoulututkintoa tehtävissä, joihin aikaisemmin riitti alempi koulutus (Vuorinen-Lampila, 2018, s. 37–38). Kuitenkin Vuorinen-Lampila muistuttaa, että koulutuspaikat eivät kaikilla aloilla ole merkittävästi kasvaneet, joten tilanne voi olla erilainen eri aloilla (Vuorinen-Lampila, 2018, s. 132). Kun koulutetut henkilöt joutuvat hakeutumaan osaamistaan matalampiin tehtäviin, se voi olla heille haitaksi, sillä työnantajat eivät välttämättä osaa huomioida tutkintojen arvon laskua ja eivät pidä heitä aina edes sitoutuneita työntekijöinä. (Aro, 2014, s. 108–109.)

Syvempää asiantuntijuutta vaativia työpaikkoja ei ole tullut tarpeeksi lisää (Aro, 2014, s. 108–109). Koska työmarkkinoilla on niin paljon korkeasti kouluttuja työnhakijoita, erottautuminen massasta on myös yhä vaikeampaa. Aikaisemmin korkeakoulututkinto riitti työpaikan takeeksi ja muista erottautumiseen. Tutkinnon lisäksi tarvitaan nykypäivänä yhä enemmän muita tekijöitä, joilla omaa pätevyyttä tarvitsisi tuoda esiin. Oma osaamista voi tuoda esiin esimerkiksi useilla tutkinnoilla, laajoilla tutkinnoilla, työkokemuksella ja muilla

vastuutehtävillä sekä harrastuneisuudella. Tietyn työmarkkina-arvon ja -aseman ylläpitämisen voi ajatella olevan osa identiteettiä. (Vuorinen-Lampila, 2018, s. 22, 66–67.)

Perinteisesti aikuiset ovat opiskelleet harrastusmielessä ja sivistääkseen itseään, mutta nykyään useat aikuiset opiskelevat työnsä tai ammattinsa vuoksi (Antikainen ym., 2013, s. 117–118). Uudella tutkinnolla voi kehittää asiantuntijuutta töissä ja saada uusia vastuualueita. Tutkinnon päivittäminen voi myös nopeuttaa urasiirtymiä. Lisäksi usean opinnäytetyön tekeminen voi hyödyttää saamaan lisää asiantuntijuutta työhön. (Isopahkala-Bouret, 2017, s. 23–28.)

Uudelleen kouluttautumisesta on tullut siis osa ihmisen elämänkaarta. Korkeakoulutukseen voi palata heti halutessaan, esimerkiksi korkeakoulututkinnon aikana, heti sen jälkeen tai vasta vuosien kuluttua. Korkeakoulutukseen voi palata myös korkeakoulutuspolun eri vaiheissa, eli alemman tutkinnon, ylemmän tutkinnon tai tohtorintutkinnon jälkeen.

2.1.2 Moninkertaisten kouluttautujien profiili aiemmissä tutkimuksissa

Korkeakouluopiskelijat ovatkin monenlaisissa erilaisissa elämänvaiheissa olevia ihmisiä (Saari & Syrjänen, 2018, s. 18–21). Korkeakouluun haetaan opiskelemaan useista eri syistä ja myös samalla henkilöllä voi olla monta syytä. Sopiva elämäntilanne sekä motivaatio usein liittyvät päätökseen hakea opiskelemaan. (Nori & Vanttaja, 2018, s. 288–289.) Opiskelun pariin palaavilla opiskelijoilla voi olla takanaan omaehtoinen päätös aloittaa opiskelu ja he ovat saattaneet valmistautua siihen hankkimalla erilaisia resursseja etukäteen. Joillain opiskelijoilla opiskelun jatkaminen saattaa johtua enemmän ulkopuolisista pakottavista tekijöistä, eivätkä he edes välttämättä ole kovin innostuneita tulevasta koitoksesta. Toisaalta kaikki opiskelua yleisesti arvostavat eivät välttämättä tietyissä elämäntilanteessa näe uuden tutkinnon aloittamisessa lisäarvoa. (Broek ym., 2023, s. 620–642.) Muodolliseen koulutukseen osallistumisen kesken työelämän on havaittu lisäksi jonkin verran laskevan palkkatuloja ainakin hetkellisesti (OECD 2020, s. 53). Lisäksi erityisesti aikuisopiskelijan määritelmään kuuluu se, että he ovat usein samanaikaisesti työelämässä, tai ovat olleet ennen opiskelun aloittamista (Haltia, 2012, s. 483–484). Pidempään työelämässä olleiden toista tutkintoa aloittavien voi ajatella olevan iältään vanhempia.

Toista tutkintoa suorittavat ovatkin hyvin heterogeeninen ryhmä, esimerkiksi Saaren ja Syrjäsen aikaisemmassa tutkimuksessa he olivat vähiten yhdenmukainen ryhmä. Toista tutkintoa suorittaviin kuuluu sekä opinnot varhain aloittaneita, työelämässä olleita sekä

henkilöitä, joilla ei ole työkokemusta tai jotka ovat jatkaneet toista tutkintoa heti ensimmäisen jälkeen. (Saari & Syrjänen, 2018, s. 18–21.) Toista tutkintoa suorittavat useimmiten ovat suorittaneet ensimmäisen tutkintonsa pian toisen asteen koulutuksen jälkeen. Noin puolet on tutkintojen välissä kerryttänyt työkokemusta. Noin joka kolmannen toista tutkintoa suorittavista todettiin olevan perheellinen. (Saari, Koivuranta & Nevalainen, 2023, s. 18.) Elämäntilanteiltaan heterogeenisimmat opiskelijat opiskelevat humanistisilla ja yhteiskuntatieteellisillä aloilla (Saari & Syrjänen, 2018, s. 29–30). Norin tutkimuksessa suurin osa toisen tutkinnon suorittajista oli aikaisemmin opiskellut kaupallista alaa tai sosiaali- tai terveysalaa. (Nori, 2011, s. 108–109, 128.)

Toista tutkintoa suorittavien määrittely on vaikeaa kaksipuolisessa tutkintokoulutuksessa. Saari ja kumppanit päätyivätkin määrittelemään heidät niin, että heillä on pohjalla ylempi korkeakoulututkinto tai eri alan tai toisen korkeakoulusektorin alempi korkeakoulututkinto. Myös maisterintutkintoa suorittavat kuuluvat määritelmässä toista tutkintoa suorittaviin, mikäli he ovat opiskelleet aiemmin ammattikorkeakoulututkinnon. Yliopistoissa on Saaren mukaan toista tutkintoa suorittavia tuplasti enemmän kuin ammattikorkeakouluissa. (Saari ym., 2023, s. 16–18.)

Suomalaiset ovat ahkeria osallistumaan tutkintokoulutukseen uudelleen. Vuonna 2023 yliopistossa aloittaneista noin viidellä prosentilla ja ammattikorkeakoulussa aloittaneista neljällä prosentilla oli ylempi korkeakoulututkinto suoritettuna ennen uutta opiskelupaikkaa. Lisäksi yllättäen jopa lähes 40 prosenttia ylemmän yliopistotutkinnon suorittaneista ja vuonna 2023 uudet opinnot aloittaneista aloittivat uudet opinnot alemmassa ammattikorkeakoulututkinnossa. (Vipunen, 2025.) Vuoden 2020 OECD:n raportin mukaan Suomessa yliopistossa 45 prosentilla ja ammattikorkeakoulussa 18 prosentilla alemman korkeakoulututkinnon aloittavista yli 25-vuotiaista aikuisista oli jo alla vähintään samantasoinen tutkinto. Suomalaisten aikuisten kouluttautuminen tutkintokoulutusten parissa voi raportin mukaan johtua yleisen aikuiskoulutuksen puutteista tai tehottomuudesta, mutta toisaalta Suomessa arvostetaan muodollisia kvalifikaatioita ja koulutusta ylipäättään todella paljon. (OECD 2020, s. 43–50.)

Norin tutkimuksessa vuonna 2003 luonnontieteellisen, kasvatustieteellisen tai humanistisen alan korkeakoulututkinnon suorittaneet pääsivät muita helpommin uudelleen yliopistoon ja monilla olikin jo tehtynä aikaisempi ylempi korkeakoulututkinto. Silti ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet pääsivät vain hieman useammin opiskelemaan kuin

ylioppilaat tai alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet. Tutkijakoulutuksen käyneet pääsivät kaikkein useimmin uudelleen opiskelemaan yliopistoon, ja ammatillisen tutkinnon suorittaneet harvimmin. (Nori, 2011, s. 108–109, 128.)

Saaren tutkimuksessa toista tutkintoa suorittavien ryhmässä suuremmalla osalla, noin 60 prosentilla, oli ammattikorkeakoulu- tai opistotutkinto ja noin 40 prosentilla yliopistotutkinto. Toista tutkintoa suorittavat olivat keskiarvoiltaan 30–40 vuotiaita. (Saari & Syrjänen, 2018, s. 18–21.) Myös Norin ja Vanttajan tutkimuksessa ”toisen mahdollisuuden käyttäjät” olivat aloittaneet yliopisto-opintonsa ollessaan keskimäärin yli 30-vuotiaita ja suurin osa oli perheellisiä. Toisen mahdollisuuden käyttäjät jakautuivat niin, että osalla oli jo tutkinto yliopistosta, jopa kolmanneksella aikaisempi ylempi korkeakoulututkinto, ja osa tuli opiskelemaan yliopistoon tehtyään aiemmat opintonsa muualla. Toisen mahdollisuuden käyttäjät asuivat usein vähintään taajamissa tai maaseudulla. Joukossa oli myös suurin osuus ei-ylioppilaista. Keskiarvoyliopisto-opiskelijaan verrattuna heidän vanhempansa olivat matalammin koulutettuja. (Nori & Vanttaja, 2018, s. 280–287.)

Toista tutkintoa tekevät hakevat usein osan tutkinnosta hyväksiluetuksi aikaisemmilla opinnoillaan tai työelämässä kartutetulla osaamisella, ja aikaisemman osaamisen hyväksilukua onkin korkeakouluissa kehitetty (Haltia, 2012, s. 480–484). Sen voi ajatella olevan sekä opiskelijan että opetusresssien näkökulmasta hyödyllistä ja osaltaan hyvittävä toisen mahdollisuuden käyttämistä, koska valmistuminen on mahdollista nopeammin.

Työelämässä mukana olevilla aikuisilla usein koetaan olevan vaativiakin tarpeita esimerkiksi opetuksen toteuttamiseen liittyen (Haltia, 2012, s. 483–484). Siivosen ja Filanderin tutkimuksessa aikuisopiskelijat arvostivat joustavia opiskelumahdollisuuksia, etäopiskelua ja työn ja opiskelun yhdistämistä. He opiskelivat tutkinnon usein nopeasti ja suorittivat paljon opintopisteitä. He näyttäytyivät ehkä vaativina asiakkaina, mutta silti tutkijoiden mukaan toteuttivat nykyopiskelijan ideaalia paremmin kuin nuoret opiskelijat. (Siivonen & Filander, 2019, 138–156.)

2.1.3 Opiskelijavalinnat ja toisen tutkinnon suorittaminen

Laajentunut korkeakoulutus on vaikuttanut opiskelijavalintoihin. Korkeakoulujen opiskelijavalintaa on nimittäin viime vuosina kehitetty muun muassa hakijoiden paljouden vuoksi. Tavoitteena on ollut nuorten opiskelun aloittamisen nopeuttaminen. (Ahola, 2020, 141–154.) Ensimmäisen opiskelupaikan saamisen helpottamiseksi ja opiskelun

nopeuttamiseksi korkeakouluissa on otettu käyttöön ensin esikertalaisuuskiintiöt vuonna 2016 (Haltia ym., 2022, s. 5–8). 2020-luvulle tultaessa lisättiin merkittävästi todistusvalinnan käyttöä haussa. Valintakoeysteistyötä lisättiin jo tuolloin. Iso osa opiskelijoista valitaan ylioppilastodistuksella, ja mahdolliset valintakokeetkin perustuvat enemmän lukion oppimääriin tai ainakaan eivät vaadi aikaisemman tyyppistä pitkää valmistautumista. (Karhunen ym., 2022, s. 1; Ahola, 2020, s. 144.) Samassa tilanteessa olevia hakijoita halutaan kohdella yhdenvertaisesti yhteisillä kriteereillä. Tutkijat ovat kuitenkin huomauttaneet, että tausta saattaa silti asettaa henkilöt eriarvoiseen asemaan suhteessa toisiinsa, esimerkiksi muiden resurssiensa vuoksi. (Haltia ym., 2022, s. 5–8.) Myös ylioppilastutkinnon korostaminen pienentää muiden kuin uusien ylioppilaiden mahdollisuuksia (Haltia, Isopahkala-Bouret & Jauhiainen, 2019, s. 283).

Kuitenkin yllättäen on huomattu, että todennäköisyys hakeutua silti toiseen korkeakoulututkintoon ensikerran opiskelijaksi pääsyn jälkeen on korkeampi uudistusten myötä (Karhunen ym., 2022, s. 2–34). Kuitenkin vuonna 2015 käyttöön otettu ja edelleen kehittämisen kohteena oleva siirtohaku kuitenkin mahdollistaisi sen, että koulutuspaikkaa vaihtavien koulutuksessa mukana olevien opiskelijoiden ei tarvitsisi olla mukana päävalinnoissa (Ahola 2020, 148). Muuten uudistuksen arviointiraportin mukaan nuorimpien hakijoiden osuudet ovat tavoitteen mukaisesti kasvaneet, mutta koulutus silti periytyy edelleen vahvasti perheen sosioekonomisen aseman mukaan (Karhunen ym., 2022, s. 2–34). Sen vuoksi tulevaisuudessa toivotaan satsattavan myös valmentaviin opintoihin korkeakoulussa opiskelijoiden yhdenvertaisuuden lisäämiseksi (Valtioneuvosto 2023, s. 37–40).

Vaikka hakijoita asetetaan koulutustaustan mukaan kategorioihin, silti on tärkeää huolehtia siitä, että muidenkin kuin ensimmäistä opiskelupaikkaa hakevien pääsy koulutukseen ei olisi liian vaikeaa. Tärkeintä kaikille osapuolille olisikin, että valituksi tulleet olisivat motivoituneita suorittamaan tutkinnon ja soveltuisivat alalle. (Ahola, 2020, 151–164.) Joka tapauksessa yliopistosta valmistuneista maistereista vain runsas viidennes valmistuu viiden vuoden tavoiteajassa ja vain lähes 60 prosenttia seitsemän vuoden aikana, ja myös alemman ammattikorkeakoulututkinnon tekee tavoiteajassa vain runsas kolmannes opiskelijoista (Huusko & Nurkka, 2025, s.23).

Tutkijat ovat huomanneet, että aikaisemmin korkeakouluvalinnoissa on puhuttu ensikertalaisista, alan vaihtajista ja siirtyjistä, ja sittemmin ensikertalaisista, siirtyjistä ja

aikaisemman tutkinnon suorittaneista. Mahdollisen väärän valinnan tai uudelleenvalinnan tehneitä siirtyjiä käsitellään melkein aina nuorina henkilöinä. Aikuisten opiskelijoiden koulutusmotivaatiot usein sivuutetaan ja koulutuksen vaihtoa käsitellään nuorten elämänvaiheeseen liittyen. (Haltia ym., 2019, s. 282—287.)

Myös ei-ensikertalaisuuteen voi liittyä monenlaisia asioita, kuten aikaisemmat virhevalinnat ja uudelleenvalinnat sekä alan vaihtamiseen liittyvät seikat. Uuden tutkinnon hankkimisen syitä voivat olla lisäksi esimerkiksi työmarkkina-aseman parantaminen, koulutustason nostaminen muodollisesti ylempään korkeakoulututkintoon tai kehittyminen uralla. Eri tasoisen tutkinnon suorittaneet ovat myös monella tapaa erilaisissa asemissa omilla aloillaan, ja toiset tarvitsevat muodollisia kvalifikaatioita urallaan eri syistä kuin toiset. (Haltia ym., 2022, s. 17.) Siksi Haltia ja kumppanit muistuttavatkin, ettei tulisi ajatella niin, että aikuiset veisivät aloituspaikat nuorilta. Kun mahdollistetaan uudet valinnat myös myöhemmin elämässä, se voi vähentää nuorten kokemaa stressiä ensikertalaisuusvaiheessa ja myös myöhemmin tulevaisuudessa. (Haltia ym., 2019, s. 282—287).

Nykypolitiikassa aikuisten voi nähdä käyttävän tutkintokoulutusjärjestelmää väärin, mikäli heillä on jo samantasoinen tutkinto ja he tulevat uudelleen valituksi näissä enemmän siis nuorille ajatelluissa valinnoissa. (Haltia, 2012, s. 480–485; Haltia ym., 2019, s. 281.) Toista tutkintoa suorittaviin kohdistuu usein muitakin negatiivisia olettamuksia siitä, että he haluaisivat käyttää vain hyväkseen opiskelijuuteen liittyviä taloudellisia hyötyjä tai tutkintokoulutuksen ilmaisia opintoja (Haltia, 2012, s. 476).

Yliopistossa aikuisille opiskelijoille osoitetaan soveltuviksi opiskelupaikoiksi maksulliset avoin yliopisto ja täydennyskoulutus sekä maisterivaiheen koulutus, mikäli ei ole vielä suorittanut ylempää tutkintoa (Haltia, 2012, s. 480–485; Haltia ym. 2019, s. 281).

Hakujärjestelmä Opintopolkuun on lisätty paljon erilaisia koulutusvaihtoehtoja, mikä voidaan nähdä myös tutkinnon suorittaneiden koulutusvalintojen ohjaamisena pois päin varsinaisesta tutkintokoulutuksesta (Haltia ym., 2019, s. 283). Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategiassa kannustetaan kehittämään nopeammin suoritettavia opintokokonaisuuksia sekä täydennyskoulutusta ja tilauskoulutusta työelämän tarpeisiin liittyen ja esimerkiksi kansainvälistä koulutusta myös huippututkimukseen liittyen (Valtioneuvosto, 2023, s. 37–40). Maksullisia koulutuksia on pyritty tarjoamaan aikuisopiskelijoille kasvavissa määrin jo 2010-luvulle tultaessa (Haltia, 2012, s. 480–485).

Korkeakoulut saavat kuitenkin melko vapaasti päättää valintaperusteiden yksityiskohdista, myös esimerkiksi maisteriohjelmissa ja erillisvalinnoissa (Frisk ym., 2022, s. 38). Myös maisteriohjelmiä kehittämällä voidaan vastata jatkuvaan oppimiseenkin liittyvään asiantuntijuuden syventämiseen sekä työmarkkinoiden tarpeisiin. Esimerkiksi ympäröivän alueen työelämän tarpeisiin vastaaminen ei perinteisesti ole ollut yliopistoissa aivan ydintä (Haltia, 2012, s. 480).

2.2 Itsemääräämisteoria ja korkeakouluopiskelun motiivit

2.2.1 Itsemääräämisteoria ja kolme psykologista perustarvetta

Suomalaiset itsemääräämisteorian asiantuntijat esittävät artikkelissaan ehdotukset siitä, kuinka tämä monilla aloilla ja eri yhteyksissä käytetty englanninkielinen teoria ja sen termistö parhaiten kääntyisi suomeksi. Suomennokset ovat ilmeisimmin hyvin kirjavia suomalaisissa tutkimuksissa. Itsemäärääminen teorian nimessä kuvaa tutkijoiden mukaan parhaiten alkuperäiskielen ”self-determination” merkitystä. (Määttä ym., 2023, s. 305–323.) Tässä opinnäytetyössä pyritään käyttämään ehdotettuja suomennoksia.

Kaikkeen tekemiseen liittyy aina jokin motivaatio tai useampi motivaation muoto yhtä aikaa. Itsemääräämisteoriassa keskitytään siihen, mistä motivaatio syntyy ja millaista säätelyä siihen liittyy. Motivaation lähde voi olla siis ulkoinen (ulkosyntyinen, kontrolloitu) tai sisäinen (sisäsyntyinen, autonominen). (Ryan & Vansteenkiste, 2023, s.8–10; Määttä ym., 2023, s. 312; Ryan & Deci, 2017, s. 10–16, 242.)

Itseohjautuvuusteoria sisältää kolme psykologista perustarvetta, jotka ovat autonomia, kykenevyys ja yhteenkuuluvuus. Kun perustarpeet täyttyvät, ne ylläpitävät esimerkiksi yleistä hyvinvointia, kykyä kiinnostua asioista ja psykologista kehittymistä. Silloin onnistuu paremmin ja tekee laadukkaampaa jälkeä, sitoutuu hyvin, nauttii tekemisestään ja edesauttaa lisäksi hyvää mielenterveyttä. Ihmiset myös aivan luonnostaan työstävät itselleen edellytyksiä toimia autonomisesti, kyvykkäästi ja yhdessä muiden kanssa. Tarpeiden on todettu olevan kaikkialla maailmassa siinä mielessä universaalit, että ne täytyessään tai täyttymättä jäädessään jättävät mitattavia jälkiä. Kun tarpeet eivät täyty, voi fyysinen tai psyykinen terveys huonontua. (Ryan & Vansteenkiste, 2023, s.8–10; Määttä ym., 2023, s. 307–309; Ryan & Deci, 2017, s. 10–16, 86, 183–188, 203–208, 242.)

Kykenevyyden tarve tarkoittaa luontaista tarvetta kehittyä ja tuntea hallintaa sekä asiantuntijuutta itselleen merkityksellisissä asioissa. Tarvetta toimia siis tehokkaasti, kyvykkäästi ja intoa oppia jatkuvasti uusia taitoja. (Ryan & Deci, 2017, s. 10–11, 86; Määttä ym., 2023, s. 310–311.) Kykenevyys ei kuitenkaan tarkoita synnynnäistä kyvykkyyttä, vaan on pikemminkin vain yksilöllinen kokemus (Määttä ym., 2023, s. 313).

Yhteenkuuluvuuden tarve tarkoittaa sitä, että tuntee aidosti kuuluvansa osaksi jotakin sosiaalista ryhmää sekä hyväksytyksi tulemisen ja itsensä merkitykselliseksi kokemista ryhmässä. Yhteenkuuluvuuden tarpeeseen kuuluu myös se, että voi tuntea olevansa avuksi ja hyödyksi muille ja saada huolenpitoa ja rakkautta muilta. (Ryan & Deci, 2017, s. 10–11, 86; Määttä ym., 2023, s. 310–311.)

Autonomia tarkoittaa yksilön toimimista omien arvojensa ja kiinnostuksen kohteidensa mukaisesti. Toimintaan liittyy silloin omistautumista, toimijuutta sekä oman näkemyksen mukaan toimimista. Kun toiminta on omaehtoista, ihmiset antautuvat tekemiselle parhaimmalla osaamisellaan, luovuudellaan, sitkeydellään, kyvyillään ja tarmollaan. Kykenevyyden ja yhteenkuuluvuuden tarpeet tarvitsevat lisäksi autonomista omaehtoista toimintaa, sillä esimerkiksi kontrollin alla perustarpeet eivät tule tyydyttyiksi. (Ryan & Deci, 2017, s. 10–11, 86, 97; Määttä ym., 2023, s. 310–311.)

Koulutus tuo ihmisille monenlaisia erilaisia asioita, turvaa ja hyvinvointia. Koulutuksella on merkitystä esimerkiksi osaamisen, ammattitaidon, asiantuntijuuden, valmiuksien ja oppimiskyvyn näkökulmista sekä sosiaalistumisessa, sosiaalisina verkostoina sekä psykologisina ja motivationaalisina voimavaroina. (Vuorinen-Lampila, 2018, s. 63; Antikainen ym., 2013, 99.)

Autonomian tarvetta tyydyttää se, kun voi itse vapaasti valita omat kiinnostuksen kohteensa ja toimia itselleen tärkeiden asioiden parissa. (Ryan & Deci, 2017, s. 383–400.) Tutkinto-ohjelmissa on varmasti paljon eroja, mutta korkeakouluissa opintoja saa pakollisten opintosuoritusten lisäksi yleensä valita melko vapaasti. Opiskelun aloittamisen voi ajatella edellyttävän lähtökohtaisesti kiinnostusta opintojen alaan. Joka tapauksessa vapauden valita opintoalansa sekä kaikki vapaasti valittavat kurssit voi ajatella tyydyttävän autonomian perustarvetta.

Ihmiset asettavat omia henkilökohtaisia tavoitteitaan ammatilliselle kehittymiselleen tai asiantuntijuutensa kasvulle. Erityisesti kun he voivat toteuttaa itseään itselleen

merkityksellisissä asioissa, syntyy vahvistuva kehä. Kun sitoutuminen omiin tavoitteisiin on korkeaa, myös tulokset paranevat. Näin tällainen toiminta vielä edelleen vahvistuu. (Ryan & Deci, 2017, s. 212–213.)

Myös kykenevyyden tarve täyttyy, kun voi kehittää itseään ja ammattitaitoaan haluamissaan asioissa. Uuden oppimisen myötä osaaminen laajenee, jonka myötä toiminta voi olla päämäärätietoista sekä tehokasta, ja varmuus myös itsen ja omaan tekemiseen kasvaa. (Ryan & Deci, 2017, s. 383–400.) Korkeakouluopiskelun itsessään voi ajatella tyydyttävän kykenevyyden perustarvetta. Norin ja Vanttajan tutkimuksessa kehittyminen omassa ammatissa sekä omalla uralla eteneminen olivat aikuisopiskelijoiden merkittävimpiä syitä aloittaa opiskelu yliopistossa. Syinä tulivat esiin myös tyytymättömyys ja turhautuminen omaan työhön tai alaan, koska itsellä koettiin olevan enemmän potentiaalia. (Nori & Vanttaja, 2018, s. 288.)

Ihmiset haluavat pohjimmiltaan kuulua erilaisiin ryhmiin ja saada hyväksyntää. (Ryan & Deci, 2017, s. 383–400.) Opintojen myötä voi ajatella, että ihminen sosialisoituu ihmisiin, jotka ovat kiinnostuneita samoista asioista. Lisäksi opintojen myötä voi tuntea yhteenkuuluvuutta omaan alaan sekä esimerkiksi akateemisiin perinteisiin. Tällaisten asioiden myötä yhteenkuuluvuuden perustarpeen voisi ajatella tyydyttävän korkeakouluympäristössä.

2.2.2 Sisäinen ja ulkoinen motivaatio

Ihmisten ajatellaan luonnostaan olevan uteliaita ja aktiivisia oppimaan uutta, kuten vauvatkin oppivat spontaanisti uusia taitoja. Sisäinen (sisäsyntyinen, autonominen) motivaatio on tällaisen toiminnan kantava voima. Sisäinen motivaatio auttaa aikuisiakin laajentamaan osaamistaan ja keksimään uusia innovaatioita. Pian vauvavuosien jälkeen ulkoiset motivaatiotekijät lisääntyvät, sillä eri tahot alkavat asettaa ihmisille vaatimuksia. Itsemääräämisteoria on siis luonteeltaan kehitysteoria. Kun kyseessä on sisäsyntyinen motivaatio, toiminta on omaehtoista ja siitä saa iloa ja nautintoa. Sisäinen motivaatio kumpuaa ilosta itse tekemiseen ilman, että siihen liittyy ulkoisia sanktioita, vaatimuksia tai palkintoja. Kun ihmiset oppivat uusia taitoja, tekemiseen tulee varmuutta ja yhteenkuuluvuuden tunne yhteisten toimien myötä vankistuu. Siten sisäinen (sisäsyntyinen, autonominen) motivaatio liittyy kolmen perustarpeen, autonomian, kykenevyyden ja yhteenkuuluvuuden täyttymiseen. (Ryan & Vansteenkiste, 2023, s. 5–8; Määttä ym., 2023, s. 307–309; Ryan & Deci, 2017, s. 13–15, 99, 123, 214.)

Kun jokin muu kuin sisältä kumpuava ilo toimia motivoi, kyseessä ulkoinen (ulkosyntyinen, kontrolloitu) motiivi. Ulkoisen motivaation voi synnyttää esimerkiksi jokin tietyssä ajanhetkessä hyötyä tuottava asia, palkkio tai jonkun ulkoisen tahon vaatimus. Ulkoisesta motivaatiosta johtuvaa toimintaa kuvaa usein tietynlainen kontrolli ja hallinta. Kuitenkin ulkoisetkin motivaatiot edistävät esimerkiksi oppimista, sinnikkyyttä ja henkilökohtaista kasvua. Ulkoiset motiivit ovat myös osa esimerkiksi yhteiskuntaan tai omiin viiteryhmiin liittyviä sosiaalistumisprosesseja ja sääntöjä, jotka eivät aina innosta omaehtoisesti. (Ryan & Deci, 2017, s. 13–15, 179.)

Myös ihmisten asettamat tavoitteet ovat sisäisiä tai ulkoisia. Sisäisiä tavoitteita ovat esimerkiksi henkilökohtainen kasvu ja läheisten ihmissuhteiden ylläpitäminen. Sisäiset tavoitteet edistävät hyvinvointia. Ulkoiset tavoitteet ovat välineellisiä ja niiden laittaminen etusijalle usein vähentää hyvinvointia. Esimerkiksi valta tai kunnia ovat ulkoisia tavoitteita. (Ryan & Deci, 2017, s. 275.) Mikäli ihminen on perustanut identiteettinsä ulkoisille motiiveille, joita on sitten enemmän tai vähemmän kontrollin alaisuudessa sisäistänyt, sillä voi olla negatiivisia vaikutuksia hyvinvoinnille. (Ryan & Deci, 2017, s. 393–400.) Kuitenkin vaikka tekisi jotakin kiinnostavaa, oma sisäinen ääni saattaa alkaa vaatia lisää. Ihmisten oma sisäinen kontrolli saattaa myös muuttua myös ulkoiseksi paineeksi, joka sitten vähentää sisäistä motivaatiota. (Reeve, 2023, s. 34–48; Ryan & Vansteenkiste, 2023, s. 5–8; Ryan & Deci, 2017, s. 13–15, 99, 123, 159–181.)

Ulkoisesti syntynyttä motivaatiota on laadultaan siis neljää erilaista sen mukaan, kuinka sisäistetysti tai ulkoisesti säädeltyä toiminta on. Ulkoisen motivaation säätelyn laatuja on luokiteltu eri asteisiksi, mutta ne eivät ole toisiaan huonompia tai parempia. Niistä ensimmäinen on täysin ulkoinen säätely, jolloin tavoiteltu hyöty on pelkästään välillistä, esimerkiksi kun suoritetaan jotakin jonkun muun toiveesta tai tavoitellaan jotakin välineellistä hyötyä tai palkintoa. Ulkoisessa säätelyssä voidaan myös haluta välttää sanktioita. On myös sisäistynyt ulkoinen säätely, jolloin motivoitumiseen liittyy usein sosiaalinen tunne tai paine, että pitäisi tehdä tai olla jotain, esimerkiksi sisäisen konfliktin tai häpeän tunteesta. Tämä säätely rakentuu usein lyhytkestoisemmissa tilanteissa. On myös samaistunut säätely, joka viittaa myös ulkoiseen motivaatioon, mutta johon liittyy kuitenkin tietoisuuden aspekteja. Tietoisesti samaistutaan johonkin, sillä tavoiteltu asia tuottaa itselle silloin jotain merkityksellistä ja hyvää, mutta merkityksellisyys ei ulotu muihin saman tyyppisiin asioihin. Viimeinen, integroitunut säätely, on ulkoisista motivaatiotyypeistä lähinnä sisäistä motivaatiota siinä mielessä, että se tyydyttää autonomian ja pätevyyden perustarpeita.

Motivoitunut toiminta on hyvin sisäistettyä eikä rajoitu tietyllä elämänalueella. Motiiviin liittyvät arvot ovat osa myös henkilön arvomaailmaa ja toiminta omien arvojen toteuttamista. Kuitenkaan tekeminen ei synny puhtaasti ilosta, vaan tavoitteena on siinäkin saavuttaa ulkoisen motivaation tavoin jotain välineellistä. Kaksi viimeksi mainittua tyyppiä voivat toteutua myös osana jotakin ryhmätoimintaa, jossa yhteenkuuluvuuden perustarve täyttyy. Kahdessa viimeksi mainitussa motivaatiotyyppissä toimintaa säädellään enemmän autonomisesti ja omasta tahdosta. Aina ulkopuolelta kontrolloiduissa olosuhteissa tekemisen tulokset ovat heikompia kuin motivaation ollessa autonomisesti säädelyä. Mitä syvemmin tekemistä siis myös sisäistää, sitä enemmän ilmenee hyvinvointihyötyjä. (Pelletier & Rocchi, 2023, s. 59–69; Määttä ym., 2023, s. 307–309; Ryan & Deci, 2017, s. 13–16, 86, 183–188, 203–208.) Perustarpeet siis ylläpitävät sekä sisäisen motivaation syntymistä, auttavat sisäistämään kontrolloituja motiiveja ja tuottavat omaehtoista toimintaa. (Ryan & Vansteenkiste, 2023, s. 9; Ryan & Deci, 2017, s. 99.)

Erilaiset sosiaaliset tilanteet voivat voimaannuttaa kokemusta autonomiasta, kykenevyydestä ja yhteenkuuluvuudesta (Ryan & Vansteenkiste, 2023, s.8–10; Ryan & Deci, 2017, s. 10–12, 16). Jotkin sosiaaliset tilanteet saattavat sitten taas vähentää sisäisen motivaation syntymistä, vaikka tarkoitus olisi ollut päinvastainen. Ihmisten tulkinta perustuu siihen, missä tilassa omien perustarpeiden kokee olevan. (Reeve, 2023, s. 34– 48; Ryan & Vansteenkiste, 2023, s. 5–8; Ryan & Deci, 2017, s. 13–15, 99, 123, 159–181.)

Ihmisillä on yksilöllisiä piirteitä siinä, miten he reagoivat samankaltaisissa tilanteissa. Jotkut ihmiset katselevat maailmaa enemmän kontrolloidusta näkökulmasta ja sallivat enemmän ulkoisten motivaatiotekijöiden vaikuttaa toimintaansa. Myös omat säätelykeinot ovat silloin enemmän kontrolloituja. (Reeve, 2023, s. 34– 48; Ryan & Vansteenkiste, 2023, s. 5–8; Ryan & Deci, 2017, s. 13–15, 99, 216–138, 159–181.) Jotkut ovat enemmän painottuneita ohjautumaan autonomisesti ja he näkevät ympärillään enemmän tilaisuuksia kehittymiselle ja valinnanvapaudelle. Silloin tulee myös käyttäneeksi autonomisia säätelykeinoja, jotka kerryttävät sisäistä motivaatiota. (Reeve, 2023, s. 34– 48; Ryan & Vansteenkiste, 2023, s. 5– 8; Ryan & Deci, 2017, s. 13–15, 99, 216–128, 159–181.) Osa ihmisistä kokee ympäristön hallitsemattomana ja epämotivoivana ja päätyy kuormittumaan ja passivoitumaan. On todettu, että tällaiset piirteet ovat alttiita periytymään ympäristötekijöinä (Ryan & Deci, 2017, 216– 221, 238.)

Opiskelu voi olla keino uusintaa omaa identiteettiään tai rakentaa merkityksellisyyttä. Identiteettityössä keskeistä onkin itsemääräämisteorian mukaan perustarpeiden, tyydyttyminen (Ryan & Deci, 2017, s. 383–400). Identiteetti rakentuu sekä kontrolloitujen että autonomisten motiivien ja paineiden myötä. Erityisesti nykypäivänä aikuisuudessakin on monia erilaisia asioita, joihin samaistua. Aikuisetkin työstävät identiteettiään ja vaihtavat kiinnostuksen kohteitaan ja viiteryhmiään jatkuvasti. Maailmassa on valtavan paljon erilaisia vaikuttimia ja vaikutuskanavia. Toisaalta identiteettityöhön liittyy sisäinen kiinnostus ja vapaus valita autonomisesti, mitä haluaa tehdä tai olla. (Ryan & Deci, 2017, s. 383–400.) Koulutusmotiivien voi tulkita ilmentävän enemmän tai vähemmän autonomista ja kontrolloitua säätelyä, sillä motiivit voivat liittyä esimerkiksi identiteetin rakentamiseen, statukseen tai työmarkkina-arvoon.

Hyvin sisäistetty identiteetti tukee hyvinvointia elämässä monin eri tavoin. Identiteettiin liittyvät asiat vaihtuvat ihmisen elämänkaaren aikana. Identiteettityöhön sisältyy myös ulkopuolisilta ihmisiltä sekä lähipiiriltä tulevaa sosiaalista painetta. (Ryan & Deci, 2017, s. 383–400.) Maisterintutkinnon jo hyväpalkkaisen työsuhteen aikana aloittaneita naisia koskevassa tutkimuksessa havaittiin, että valmistuttuaan he pääsivät paremmin itselleen merkityksellisiin työtehtäviin työmarkkinoilla. Myös myöhemmässä vaiheessa hankittu maisterintutkinto voi vaikuttaa positiivisesti sosiaaliseen statukseen ja arvostukseen työpaikalla sekä henkilökohtaisen itsevarmuuden kasvuun. Ylempi korkeakoulututkinto voi olla tärkeä virstanpylväs. (Isopahkala-Bouret, 2017, s. 23–28.)

Sen lisäksi, että itse arvostaa jotakin, myös läheisten tai sosiaalisen median vaikuttajien arvostamat asiat voivat siirtyä sisäistymällä ihmisestä toiseen. Esimerkiksi erilaisten ryhmien sääntöjen noudattaminen luo yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Ryan, 2017, s. 183; Pelletier & Rocchi, 2023, s. 57.) Hakeminen yliopistoon akateemisten opintojen pariin voi olla osa identiteettityötä. Korkeakouluun hakemisen motiivina voi olla myös hakeutuminen tietylle alalle tai esimerkiksi statusalalle. Statukseen, asemaan ja työmarkkinoihin liittyviin motiiveihin voi liittyä ulkoista painetta. Esimerkiksi korkeakouluun hakeminen ystävien tai statuksen perustella, vanhempien odotusten takia tai työmarkkinoiden paineen vuoksi voidaan tulkita itsemääräämisteorian näkökulmasta enemmän kontrolloitua motivaatiota.

Eri koulutusten tuottama status vaihtelee. Eri tutkintotodistukset tuovat tiettyä statusta, jonka perusteella ihmiset asemoivat itsensä ja muut yhteiskunnan hierarkioihin erilaisiin sosiaalisiin ja kulttuurisiin asemiin. (Antikainen ym., 2013, 90–99, s. 158–161.) Pitkän ja erikoistuneen

koulutuksen voi katsoa tuottavan korkeinta statusta (Bourdieu, 1985, 105–107). Nurmen tutkimuksessa statushakuisuus, eli pyrkimys esimerkiksi hyvään palkkaan, ammattiasemaan ja arvostetulle alalle oli yhteydessä siihen, että opiskelupaikaksi valikoitui tiedekorkeakoulu. Nurmen tutkimuksessa tehtäväsuuntautuneet, eli he jotka statuksen sijaan arvostivat ammatin ja työtehtävän sisältöjä, hakivat tiedekorkeakouluun ja ammattikorkeakouluun yhtä usein. (Nurmi, 1998, s. 76–100.) Rautopuron mukaan yliopisto-opiskelijoista yhä useampi tarkastelee yliopisto-opiskelua välineellisesti (Rautopuro, 2011, s. 45). Kuitenkin Isopahkala-Bouret'n tutkimuksessa naisia motivoi opiskelemaan esimerkiksi yleisesti uralla eteneminen, mutta ei korkeampi palkka (Isopahkala-Bouret, 2017, s. 23–28).

Tutkimuksissa on viitteitä siitä, että sellaisten ulkopuolisten motiivien sisäistäminen, jotka ovat lisäksi merkityksellisiä tai jotka ovat osa omaa asiantuntijuutta, ruokkivat kykenevyyden perustarvetta (Pelletier & Rocchi, 2023, 58). Vaikka henkilö opiskelisi ulkoisesta motivaatiosta työhön liittyvien kompetenssien kehittämiseksi tai pärjätäkseen työmarkkinoilla, opiskelumotiivi voisi olla enemmän sisäistetty.

Ulkoisesti syntyneestä motivaatiosta voi syntyä kokemus myös itsenäisestä toiminnasta, jos toiminta on itsestä lähtöistä ja lopputulemalla on itselle merkitystä. Silloin sisäistetty ulkoinen motiivikin voi mahdollistaa kykenevyyden ja autonomian kokemuksia. (Ryan & Deci, 2017, s. 13–16, 182; Määttä ym., 2023, s. 307–309.) Yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa tehdyssä tutkimuksessa havaittiin, että sellaisina ajanhetkinä, kun opiskelijat suorittivat opintojaan enemmän autonomisista syistä, he raportoivat myös voivansa paremmin ja kokivat myös muiden perustarpeidensa tulleen paremmin tyydyttyiksi. Myös opiskelumotivaatioiltaan kaikkein omaehtoisimpien opiskelijoiden kohdalla hyvinvointi ja perustarpeiden tyydyttyminen oli korkeampaa kuin vähemmän omaehtoisesti opiskelevilla. (Sosin ym., 2024, s. 46.)

Myös oppimisympäristöissä, jotka ovat pitkälti ulkoisesti kontrolloituja, mutta jotka esimerkiksi opettajien toimesta tukevat opiskelijan perustarpeiden täyttymistä, opiskelijoiden oppimistulokset ja hyvinvointi paranevat. Lisäksi erityisesti autonomiaa tukevat menetelmät saavat aikaan omaehtoisuutta ja kykenevyyden perustarpeenkin osalta kiinnostusta oppia uutta. (Ryan & Deci, 2017, s. 364.) Korkeakouluopiskeluunkin liittyy paljon sääntöjä ja kontrollia, mutta esimerkiksi akateeminen vapaus tai oman osaamisen vapaa suuntaaminen saattaisivat siis lisätä hyvinvointia ja kiinnostusta opintoihin.

3 Tutkimusasetelma

3.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksessa selvitetään toisen tutkinnon aloittamiseen liittyviä motiiveja ja peilataan niitä opiskelijoiden korkeakoulutustaustaan ja aikaan tutkintojen välissä. Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuttu siitä, miksi korkeakoulutukseen haetaan uudelleen. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia motiiveja liittyy toisen tutkinto-oikeuden hankkimiseen korkeakouluun?
2. Miten opiskelijan korkeakoulutustausta on yhteydessä heidän motiiveihinsa?

Kysymyksessä 1 tutkitaan ensin tärkeimpiä motiiveja koko aineistossa ja erikseen alemman ja ylemmän tutkinnon suorittaneilla, opiskelijoilla, joilla on tutkintojen aloittamisten välillä pidempi aika sekä maisteriväylää pitkin tulleilla opiskelijoilla. Sen lisäksi motiivit tiivistetään yleisemmiksi motiivikokonaisuuksiksi koko aineistossa.

Kysymyksessä 2 korkeakoulutustaustalla tarkoitetaan ensimmäisistä opinnoista suoritettun tutkinnon tasoa, tutkinnon sektoria, hakuväylää uuteen tutkintoon ja aikaa tutkintojen aloittamisen välissä. Kysymyksessä 2 tutkitaan lisäksi sukupuolten välisiä eroja motiiveissa.

3.2 Tutkimusaineisto

Aineistona käytetään valmista Aila-tietoarkiston määrällistä aineistoa

”Korkeakouluopiskelijoiden moninkertaiset opinto-oikeudet 2019” (Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus, 2019). Aineisto on kerätty keväällä 2019 läsnäolueilta yliopisto-opiskelijoilta, joilla on ollut useampia kuin yksi opinto-oikeus korkeakouluissa. Alkuperäiset aineiston kerääjät Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otuksesta ovat luoneet kyselylomakkeen kysymykset luokittelemalla aiemmin keräämänsä laadullisen aineiston yleisimpiä vastauksia ja käyttämällä apuna muuta aiempaa tutkimusta. (Salminen ja Murto, 2019, 29.) Tietoarkistosta saadussa aineistossa oli yhteensä 692 vastaajaa. Aineistosta poistettiin 18 vastaajaa, joilta puuttui suurin osa vastauksista kysymysmatriisien 30, 31 ja 32 kysymyksiin. Sen jälkeen poistettiin vielä 64 vastaajaa, joilla oli epäselviä tai puuttuvia vastauksia siihen, onko suorittanut tutkinnon ensimmäisellä tai toisella oikeudella, tai minkä tasoisen tutkinnon on suorittanut tai aikooko vielä jatkaa opintoja. Aineistoon jäi 610

vastaajaa. Aineiston käsittelyyn käytettiin tilastollisia menetelmiä ohjelman IBM SPSS Statistics järjestelmäversiolla 29.0.2.0.

Koska tässä aineistossa alkuperäiset tutkijat olivat tehneet valmiiksi sukupuolipainokertoimen, sitä päätettiin käyttää testeissä analyysivaiheessa.

3.2.1 Koko aineiston kuvailua

Aineiston vastaajien ikää kysyttiin vastaushetkellä muuttujalla, joka luokiteltiin tässä työssä uudelleen kolmeen uuteen ikäluokkaan. Mooren mukaan yli 30-vuotiaat voidaan määrittellä aikuisopiskelijoiksi (Moore, 2003, s. 17, 59). Jatkuvan oppimisen näkökulmasta on kiinnostavaa tarkastella lisäksi keski-ikäisiä opiskelijoita omana ryhmänään. Aineistossa on eniten naisia ja 29-vuotiaita tai nuorempia. Miehiä on melko tasaisesti kaikissa ikäryhmissä. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Koko aineiston kuvailua ikäryhmittäin ilman sukupuolipainokerrointa.

Ikäryhmä	18-29 - vuotiaat	30-39- vuotiaat	40 -vuotiaat ja vanhemmat	Puuttuu	yhteensä
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
	288 (47,2)	197 (32,3)	124 (20,3)	1 (0,2)	610 (100%)
Sukupuoli					
Nainen	227 (37,2)	148 (24,26)	88 (14,43)	-	463 (75,9%)
Mies	53 (8,69)	41 (6,72)	33 (5,41)	-	127 (20,8 %)
Muu tai puuttuu	-	-	-	20 (3,3%)	20 (3,3%)
Opintojen aloittamisen välillä kulunut aika					
0-8 vuotta	282 (46,23)	128 (20,98)	54 (8,85)	-	464 (76,06%)
9-41 vuotta	4 (0,66)	68 (11,15)	69 (11,31)	-	141 (23,12)
Puuttuu	-	-	-	5 (0,82)	5 (0,82)
Tutkinto ensimmäisistä opinnoista					
Alempi kk. tutkinto	83 (28,8)	65 (33,0)	30 (24,2)	-	178 (29,2%)
Ylempi kk. tutkinto	22 (7,6)	52 (26,4)	58 (46,8)	-	132 (21,6%)
Ei tutkintoa ensimmäisistä opinnoista	183 (63,5)	80 (40,6)	36 (29,0)	1 (0,2)	300 (49,2%)
Ei tutkintoa ensimmäisistä opinnoista					
Aikoo vielä valmistua	36 (19,7)	14 (17,5)	11 (30,6)	-	61 (10,0%)
Ei aio valmistua tai ei osaa sanoa	147 (80,3)	66 (82,5)	25 (69,4)	1 (0,2)	239 (39,0%)

Ensimmäisen ja toisen tutkinnon aloittamisen välillä kulunutta aikaa vastaajilla on kaikkea 0-41 vuoden välillä. Ala- ja yläkvartiilia voidaan tutkimuksissa hyödyntää, jos halutaan vertailla jotakin ominaisuutta eniten tai vähiten olevilla ryhmillä (Tähtinen ym., 2020, s. 76–80). Siksi tutkintojen aloittamisten välistä aikaa mittaava muuttuja päätettiin luokitella kaksiluokkaiseksi. Tässä aineistossa kumulatiivinen 75 prosentin raja ylittyi kahdeksan vuoden kohdalla (n. 76% vastaajista). Yläkvartiiliin kuuluu tässä tutkimuksessa siis vähintään yhdeksän vuotta tutkintojen aloittamisen välissä omaavat vastaajat. Alakvartiili olisi ollut 0-2 vuotta (33,3%) ja mediaani neljä vuotta.

Kaksiportainen tavoitteellinen opiskeluaika on Suomessa yleensä 3+2 vuotta tai muutamalla professionaalilla kuusi vuotta. Myös mikäli tekee yksiportaisen tutkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon, se kestää useimmiten kolmesta neljään vuotta.

Ammattikorkeakoulututkinnon jälkeen tulee yleensä olla kaksi vuotta työelämässä ennen ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2025.) Yhdeksän vuotta tutkintojen aloittamisen välillä tekee tässä tutkimuksessa riittävästi eroa yhtenäisemmässä koulutusputkessa olleisiin, myös ylempään tutkinnon suorittaneiden kohdalla.

Lähes kaikki ovat yli 30-vuotiaita ryhmässä, jossa tutkintojen aloittamisen välillä on kulunut vähintään yhdeksän vuotta, kun taas enemmistö uuden tutkinnon nopeammin aloittaneiden ryhmässä on alle 30-vuotiaita.

Vastaushetkellä noin puolet (49,2%) ei ole suorittanut tutkintoa ja noin puolet (50,8%) on suorittanut tutkinnon ensimmäisistä opinnoistaan. Suurin osa nuorimmista ikäryhmistä ei ole suorittanut tutkintoa ensimmäisistä opinnoistaan. Sen sijaan vanhimmassa ikäryhmässä lähes puolella on vähintään ylempi korkeakoulututkinto.

Lähes 40 prosenttia vastaajista eivät ole motivoituneita tekemään ensimmäistä tutkintoaan loppuun. Aikomusta suorittaa tutkinto loppuun on kysytty vain niiltä, jotka eivät ole suorittaneet tutkintoa ensimmäisistä opinnoistaan, eli sellaisista tutkinnon suorittajista ei ole erikseen tietoa, jotka jatkavat esimerkiksi alemman tutkinnon jälkeen ylempään samassa kaksiportaisessa opiskeluoikeudessa. Suurin osa valmistumattomista kaikissa ikäryhmissä ei aio valmistua ensimmäisestä tutkinnostaan, vaan on hankkinut uuden opiskeluoikeuden. Tässä aineistossa on paljon siis sellaisia, jotka ovat jättäneet ensimmäisen tutkinnon tekemättä ja aloittaneet tekemään toista tutkintoa.

3.2.2 Aineiston kuvailua ensimmäisistä opinnoistaan tutkinnon suorittaneilla

Seuraavaksi tarkastellaan ensimmäisistä opinnoistaan ennen uutta opiskeluoikeutta alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita.

Taulukko 2. Alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon ensimmäisestä opiskelupaikasta suorittaneet ilman sukupuolipainokerrointa.

	Opintojen aloittamisen välillä kulunut aika	0-8 vuotta	9-41 vuotta	Puuttuu	Yhteensä
Ensimmäisistä opinnoista alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet, n= 140		n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
		93 (66,4)	46 (32,9)	1 (0,7)	140 (100%)
	Sukupuoli				
	Mies	20 (14,3)	8 (5,7)	-	28 (20%)
	Nainen	71 (50,7)	37 (26,4)	-	108 (77,1%)
	Muu tai puuttuu	2 (1,4)	1 (0,7)	1 (0,7)	4 (2,9%)
	Korkeakoulusektori				
	Ammattikorkeakoulu	44 (31,4)	31 (22,1)	-	75 (53,6%)
	Yliopisto	49 (35)	15 (10,7)	-	64 (45,7%)
	Puuttuu	-	-	1 (0,7)	1 (0,7%)
	Maisterihaku				
	Muu	68 (48,6)	40 (28,6)	-	108 (77,2%)
	Maisterihaku	25 (17,9)	6 (4,3)	-	31 (22,1%)
	Puuttuu	-	-	1 (0,7)	1 (0,7%)
Ensimmäisistä opinnoista ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet, n= 96		n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
		31 (32,3)	65 (67,7)	-	96 (100%)
	Sukupuoli				
	Mies	6 (6,3)	17 (17,7)	-	23 (24,0%)
	Nainen	25 (26)	48 (50,0)	-	73 (76,0%)
	Muu tai puuttuu	-	-	-	-
	Korkeakoulusektori				
	Ammattikorkeakoulu	-	-	-	-
	Yliopisto	30 (31,3)	65 (67,7)	-	95 (99%)
	Puuttuu	1 (1,0)	-	-	1 (1,0%)
	Maisterihaku				
	Muu	20 (20,1)	50 (52,1)	-	70 (72,9%)
	Maisterihaku	11 (11,5)	15 (15,6)	-	26 (27,1%)
	Puuttuu	-	-	-	-

Aikaisemmin valmistuneista 140 alemmasta tutkinnosta 75 (53,6 %) tutkintoa on valmistunut ammattikorkeakoulusta ja 64 (45,7 %) yliopistosta. Ylemmät tutkinnot ovat yliopistosta. Maisterihaussa aloittaneet jakautuvat lähes puoliksi alemman ja ylemmän tutkinnon suorittaneisiin. Alemman ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista viidennes (22,1 %) on pitänyt aloittamisen välissä pidemmän tauon, kun taas yliopisto-opiskelijat ovat useammin aloittaneet nopeammin uudet opinnot.

3.3 Aineiston analyysi

Määrällisessä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita esimerkiksi muuttujien yhteyksistä tai ilmiöiden esiintyvyydestä. Tilastollisesti löydetyt merkitykset ja yhteydet eivät ole kuitenkaan aina sisällöllisesti merkittäviä. Kasvatustieteellisessä määrällisessä tutkimuksessa pyritään analyysihin, joiden pääpaino on korrelaatioissa. Syy-seuraussuhteiden tulkitsemiseen tarvitaan aina vahva tuki aikaisemmasta tutkimuskirjallisuudesta ja teoreettisesta viitekehystä. Kasvatustieteellisessä määrällisessä tutkimuksessa pyritään ymmärtämistä vahvemmin siis kuvailemaan ja selittämään ilmiöitä. (Tähtinen ym., 2020, s. 11–14.)

Määrällisessä tutkimuksessa pyritään arvioimaan tutkimusaineiston vastaajien ja vastausten todennäköistä vastaavuutta koko populaatioon. Hankaluudeksi voi muodostua se, että esimerkiksi ikä- tai sukupuolijakaumat voivat poiketa populaatiosta. Tällöin voidaan käyttää painokertoimia. (Tähtinen ym., 2020, s. 16–17.) Esimerkiksi tässä tutkimusaineistossa oli niin paljon naisvastaajia, että alkuperäiset aineistonkerääjät lisäsivät yliedustavuuden välttämiseksi painokerroimen sukupuolimuuttujaan (Salminen & Murto, 2019). Valmis painokerroin asetettiin analyysihin päälle tasaamaan sukupuoleen liittyvää vinoumaa.

Muuttujat olivat alkuperäisesti jatkuvia muuttujia, eli mitta-asteikko oli skaalalla Ei lainkaan tärkeä–Erittäin tärkeä, jonka lisäksi oli Ei koske minua-väittämä. Keskimmäistä arvoa ei ole asteikolla sanallistettu. Tähtisen ja kumppaneiden mukaan jatkuvat muuttujat on mitattu välimatka- tai suhdeasteikolla, ja jatkuvat muuttujat ovatkin on edellytys tilastollisille keskiarvoihin perustuvilla testeillä sekä summamuuttujien muodostamiseen. Jatkuville muuttujille voidaan tehdä parametrisia ja myös epäparametrisia testejä. Jatkuville muuttujille voidaan tehdä myös esimerkiksi pääkomponenttianalyysi. (Tähtinen ym., 2020, 32–33.)

Epäparametrisia testejä voidaan käyttää silloin kun parametristen testien käyttämisen ehdot eivät toteudu. Eli vaikka asteikko olisikin riittävän jatkuva, mutta aineiston jakauma ei noudata sitä edustavan populaation jakauman normaalisuutta tai sen varianssien

yhtäsuuruutta. Kun aineiston jakauma on normaalisti jakautunut, havainnot asettuvat symmetrisesti aineiston keskiarvon ympärille. (Tähtinen ym., 2020, s. 35, 103–105.) Kuitenkin Normanin mukaan myös paraabelina hyvin vinot tai huipukkaat muuttujat antavat luotettavia tuloksia parametrisissä testeissä perustuen populaation ja mahdollisen käsillä olevan tutkimusaineiston suhteeseen (Norman, 2010, s. 625–632). Todennäköisyyslaskennan raja-arvolauseen mukaan aineiston jakauma alkaa muistuttaa yhä enemmän populaatiojakaumaa aineiston kasvaessa, ja parametriset ja epäparametriset testit usein antavat saman tuloksen (Tähtinen ym., 2020, s. 107). Tässä tutkimuksessa vinouden ja huipukkuuden raja-arvoja, jotka normaalisti ovat ± 1 , venytettiin ± 2 näillä perusteilla, eli vasta sen jälkeen siirryttiin keskiarvotesteistä epäparametrisiin testeihin, mikäli ryhmien koko oli vähintään 20.

Tilastollinen jakauma eroaa tilastollisesti merkitsevästi populaatiojakaumasta, jos $p < 0,05$. Merkitsevyysarvona $p < 0,05$ käytetään myös tilastollisissa testeissä merkitsevyyden tasokriteerinä. Kunhan p on $< 0,05$ tai mielellään pienempi, suuremmalla todennäköisyydellä aineiston erot esimerkiksi vertailtavien ryhmien välillä ovat myös populaatiossa. Tilastollista merkitsevyyttä kertovan p -arvon lisäksi käytäntönä on esittää käytetyn testin testisuure- ja vapausasteet. (Tähtinen ym., 2020, s. 40–42.)

3.3.1 Riippumattomien otosten t-testi ja Mann-Whitneyn U-testi

T-testillä voidaan verrata kahden ryhmän keskiarvoja tilastollisesti keskenään. Silloin vastaaja voi kuulua vain toiseen kategorisen muuttujan ryhmään, eli ryhmät ovat riippumattomia. Tutkittavan muuttujan tulee olla jatkuva sekä jakautunut normaalisti molemmissa ryhmissä. Myös varianssien tulee olla riittävän samanlaiset. T-testin yhteydessä tulostuu Levenen testin tulos, joka kertoo ryhmien varianssien samankaltaisuudesta, mutta mikäli varianssit eivät ole riittävän samankaltaiset, tulos luetaan testin vaihtoehtoiselta tulosriviltä ”Equal variances not assumed”. (Tähtinen ym., 2020, s. 120–124.) Tässä tutkimuksessa tutkimusmuuttuja ei ollut jakaantunut riittävän normaalisti Kolmogorov-Smirnovin tai Shapiro-Wilkin testin mukaan lähes yhdessäkään vertailtavista ryhmistä.

Kun parametrinen t-testin ehdot eivät täyty, voidaan testi tehdä sen epäparametrisella parilla, Mann-Whitneyn U-testillä. Tällöin ei lasketa keskiarvoja, vaan järjestyslukujen keskiarvoja. U-testi laskee jakaa arvot suuruusjärjestyksestä molemmille ryhmille ja jakaa ryhmän koon mukaan. (Tähtinen ym., 2020, s. 135.) Kun aineistossa on painokerroin päällä, järjestyslukuihin perustuvat tulokset eivät kuitenkaan ole luotettavia, ja siksikin tässä tutkimuksessa pyrittiin käyttämään mahdollisimman paljon keskiarvotestejä. Kuitenkin mikäli

ryhmän koko oli < 20 tai paraabelin vinous tai huipukkuus $> \pm 2$, testi tehtiin U-testillä ilman painokerrointa.

3.3.2 Pääkomponenttianalyysi

Pääkomponenttianalyysillä voidaan tiivistää kysymysmatriisien monet muuttujat selkeiksi ja ilmiötä laajasti mittaaviksi muuttujakokonaisuuksiksi, joita on helpompi käsitellä tilastollisesti. Tutkittavien muuttujien väliltä tulee kuitenkin löytyä positiivista tai negatiivista korrelaatiota, jotta pääkomponenttianalyysiä kannattaa lähteä tekemään. (Tähtinen ym., 2020, s. 2019–2021.) Ennen analyysin tekemistä todettiin, että pääkomponenttianalyysillä tutkittavien muuttujien 30, 31 ja 32 välillä esiintyi korrelaatiota. Kuitenkin kaksi muuttujaa, ”Halusin hakea uudelleen koulutukseen, johon en alkujaan päässyt” ja ”Olen antanut elämän kuljettaa ja tehnyt spontaanisti valintoja suunnittelematta liikoja etukäteen” päätettiin jättää analyysin ulkopuolelle pienen korrelaation vuoksi. Mukaan tulleissa muuttujissa korrelaatiot olivat yli 0,2, mutta silti osa korrelaatiosta jäi alle 0,3.

Tässä aineistossa opiskelumotiiveja mittaavat muuttujat ovat suurimmaksi osaksi vinoja ja huipukkaita, sillä vinous ja huipukkuus ovat itseisarvoltaan yli 1. Myös Kolmogorov-Smirnovin testin mukaan normaalijakautuneisuus ei toteudu, sillä p-arvot ovat suurempia kuin 0,05. Suorat jakaumat on esitetty Liitteessä 1. Tähtisen ym. mukaan pääkomponenttianalyysi voidaan tehdä, vaikka muuttujat eivät olisi normaalisti jakautuneita, mutta muuttujissa ei tulisi tästä huolimatta olla suuresti poikkeavia arvoja (Tähtinen ym., 2020, s. 214).

Pääkomponenttianalyysiin tulee normaalisti mukaan vain ne havainnot, jotka saavat kaikki arvot valitulla asteikolla. Jotta SPSS -ohjelma hyödyntäisi mahdollisimman paljon dataa, valittiin asetuksista Options-kohdan alta ”Exclude cases pairwise” kohdan ”Exclude cases listwise” sijaan. Tätä käytettiin siis menetelmänä puuttuvien arvojen käsittelyssä. (Peugh & Enders, 2004, s. 528.)

Varimax -rotaatio tekee kohtisuoran rotaation, jossa muuttujat eivät korreloi keskenään ja sen avulla ratkaisua on helpompi etsiä. Obliminissa korrelaatioakselit ovat vinosti, ja mukaan tulee keskinäistä korrelaatiota. (Tähtinen ym., 2020, s. 217–225.) Tässä pääkomponenttianalyysissä käytettiin Varimax rotaatiota Obliminin sijasta. Analyysissä pienemmät kuin 0,30 latausarvot jätettiin analyysin ulkopuolelle.

Pääkomponenttianalyysin käyttökriteereitä noudatettiin. Kriteereinä on, että muuttujien välistä korrelaatioita selittävän Kaiser-Meyer-Olkin arvon olisi hyvä olla lähellä 0,6 ja Bartlettin

testin p-arvon merkitsevä eli $<0,05$. Lisäksi aineiston koon tulisi olla riittävä, eli ainakin sadoissa vastaajissa. Myös muuttujien tulisi olla jatkuva-asteikollisia. (Tähtinen ym., 2020, s. 221.) Tässä aineistossa ehdot täyttyvät. Matriisi soveltui näillä asetuksilla pääkomponenttianalyysiin, sillä KMO-arvo oli 0,81 ja Bartlettin testitulokseksi $p < 0,001$.

Käyttökriteerien mukaan lisäksi alle 1 ominaisarvon saavia komponentteja ei oteta mukaan. Mikäli faktori saa vähintään ominaisarvon 1, se tarkoittaa onnistunutta ilmiön tiivistystä siihen faktoriin. Mitä suurempi luku on, sitä parempi. Myöskään ei suositella, että muodostettuja faktoreita olisi yli 20 % kokonaismuuttujien määrästä. (Tähtinen ym., 2020, s. 2016–221.)

4 Tulokset

Opiskelijoiden motiiveja hakea uudelleen korkeakouluun tarkasteltiin kolmen kysymysmatriisin, ”Kuinka tärkeitä seuraavat 1. opintoihin ja alaan, 2. työelämään ja työllistymiseen sekä 3. perheeseen, asumiseen ja muuten omaan elämäsi liittyvät syyt olivat sille, että hankit toisen opinto-oikeuden korkeakouluopintoihin” (Liite 1) vastausten perusteella.

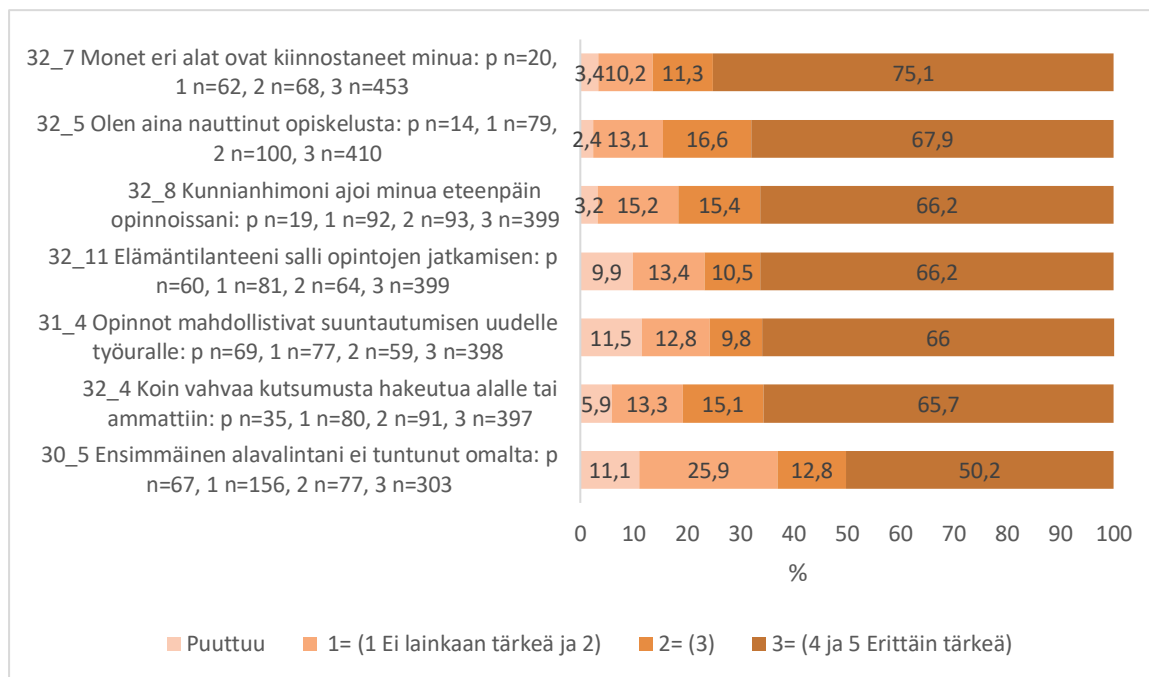
Aluksi tarkasteltiin, mitä motiiveja yleisesti pidettiin tärkeimpinä koko aineistossa ja sen jälkeen tarkemmin ensimmäisistä korkeakouluopinnoista suoritettun tason mukaan, pidemmän välin tutkintojen aloittamisen välillä pitäneillä sekä ylempää tutkintoa eli maisteriväylää pitkin opiskelemaan tulleilla. Lopuksi tehtiin vielä pääkomponenttianalyysi motiivien tiivistämiseksi. Luvuissa 4.1 ja 4.2 vastataan tutkimuskysymykseen 1.

Luvussa 4.3 vastataan tutkimuskysymykseen 2, eli tutkitaan korkeakoulutaustan ja sukupuolen tilastollisia yhteyksiä pääkomponenttianalyysillä muodostettuihin motiiveihin.

4.1 Tärkeimmät motiivit toisen opiskelupaikan hankkimiseen korkeakouluun

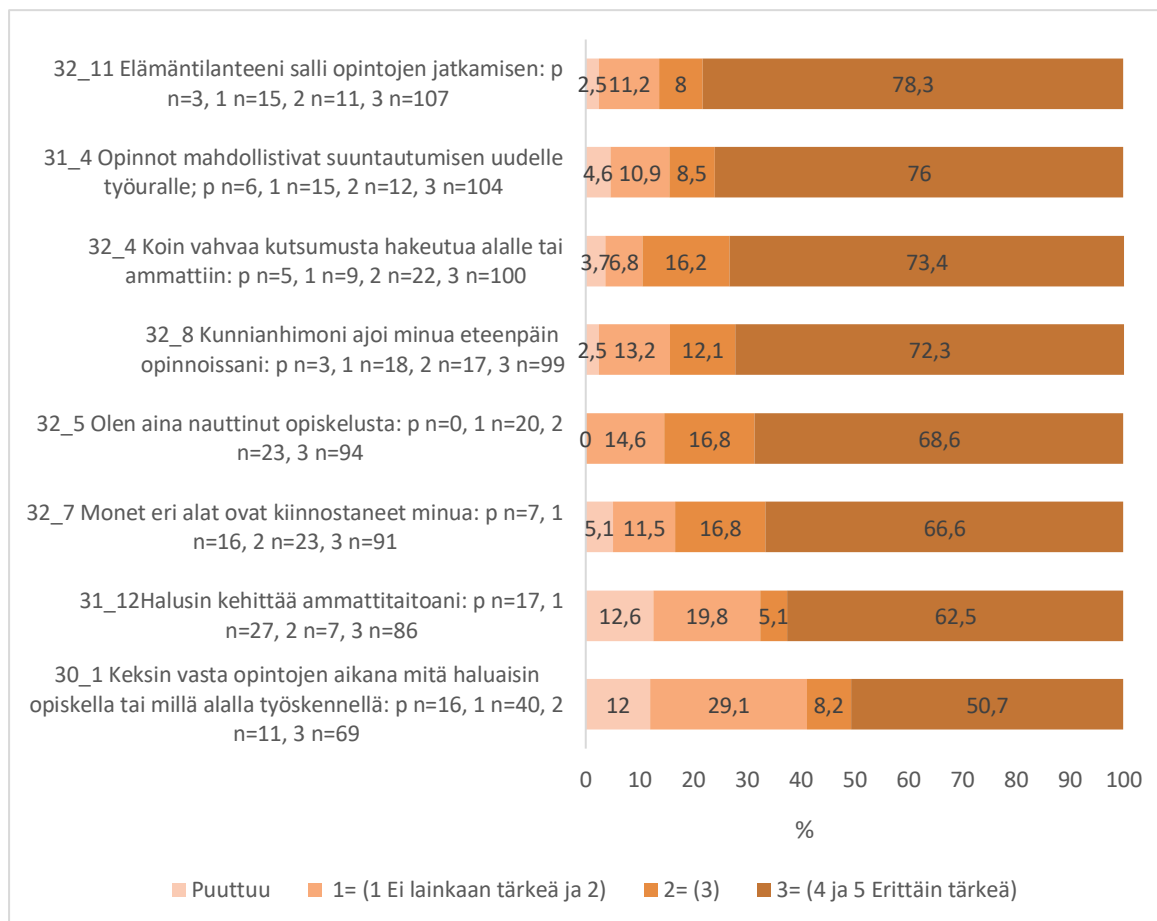
Tässä alaluvussa vastataan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen tarkastelemalla pelkkiä havaintomääriä painokertoimen ollessa päällä. Kysymysmatriisin mitta-asteikko koodattiin uudelleen yhdistämällä arvot 1 ja 2 sekä arvot 4 ja 5. Tärkeimpinä pidetyt motiivit ovat tässä tutkimuksessa ne, jotka saivat yli 50 prosenttia havaintoja arvoihin 4 ja 5.

Kiinnostavaa on se, että koko aineistossa kaikkien tärkeimpinä pidettyjen motiivien (Kuva 1) voi itsemääräämisteorian näkökulmasta tulkita olevan lähempänä laadullisesti autonomista motivaatiota. Motiivit liittyvät oppimisen iloon ja uudelleen valintoihin alalla tai uralla. On myös loogista, että kohdat ”Ensimmäinen alavalintani ei tuntunut omalta” ja ”Koin vahvaa kutsumusta hakeutua alalle tai ammattiin” ovat mukana, sillä tässä aineistossa on paljon esimerkiksi sellaisia vastaajia, jotka eivät aio valmistua ensimmäisestä opiskelupaikastaan.

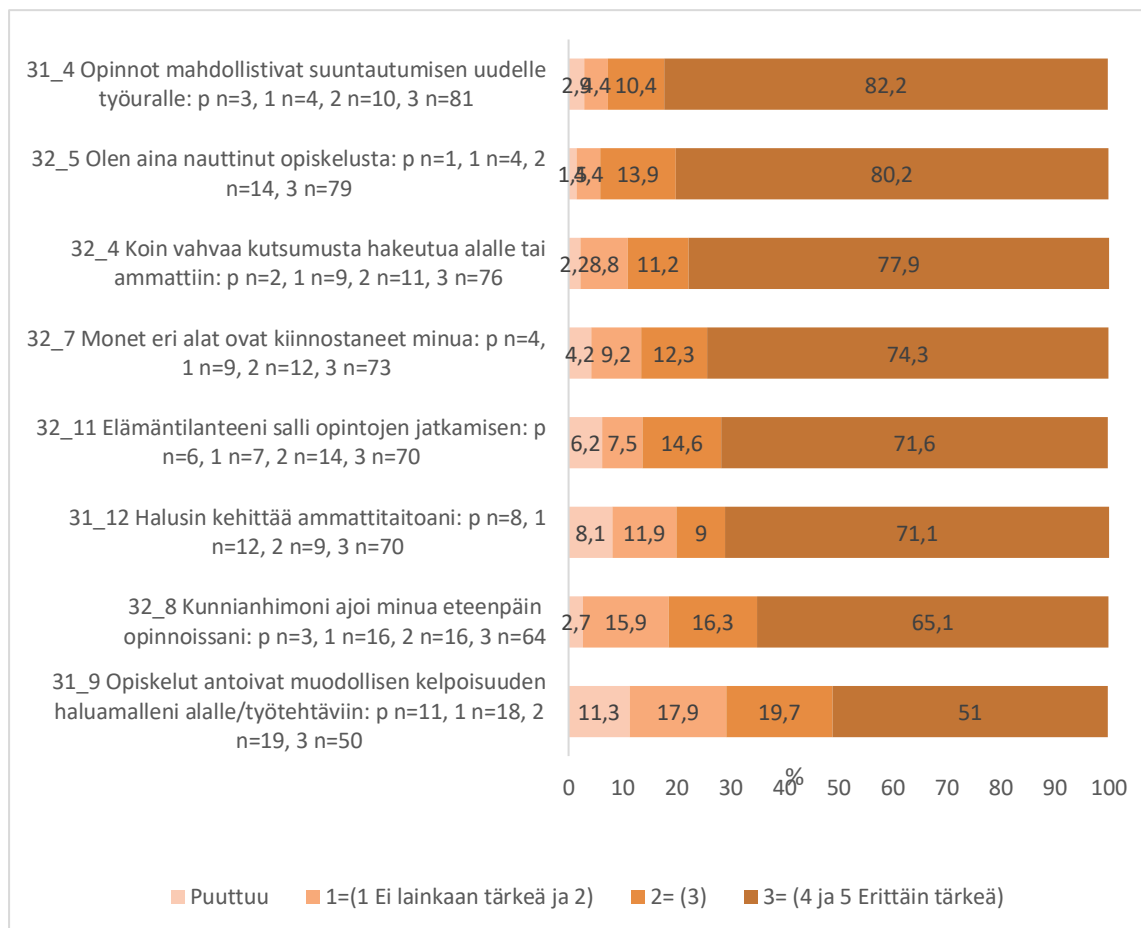
Kuva 1. Tärkeimpinä pidetyt motiivit toisen opiskeluoikeuden hankkimiseen, n= 603.

Ensimmäisistä opinnoista alemman korkeakoulututkinnon suorittaneilla (Kuva 2) uusi opiskelupaikka on mahdollistamassa uran uudelleen suuntaamista ja omien kiinnostuksen kohteiden seuraamista, eli uudelleenvalintoja. Mukana on myös oppimisen iloon liittyviä motiiveja. Kaikki tärkeimpinä pidetyt motiivit kuvastavat jälleen enemmän autonomista motivaatiota.

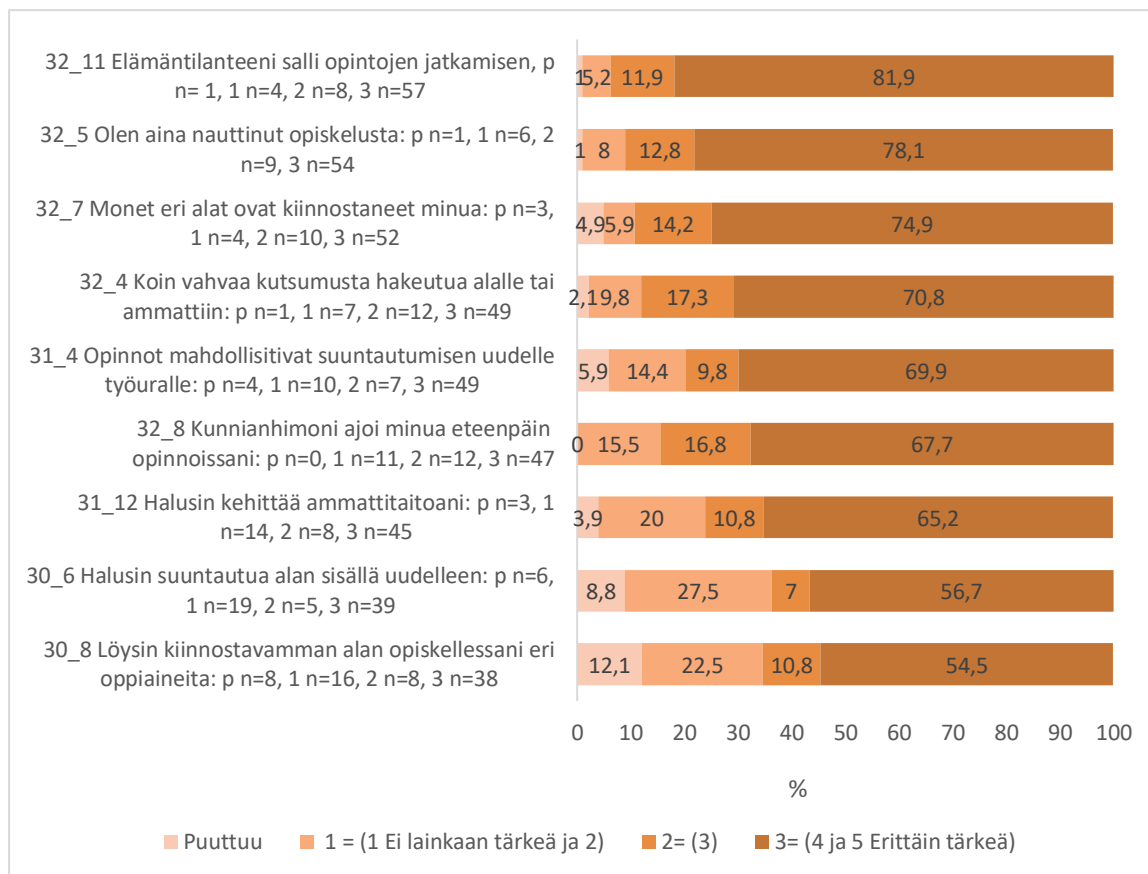
Kuva 2. Tärkeimpinä pidetyt motiivit toisen opiskelupaikan hankkimiseen ensimmäisistä opinnoistaan alemman korkeakoulututkinnon suorittaneilla, n=137.

Seuraavaksi tarkastellaan tärkeimpiä motiiveja ensimmäisistä opinnoistaan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla. Henkilöt, jotka ovat suorittaneet ylemmän korkeakoulututkinnon ennen uutta opiskeluoikeutta, arvioivat tärkeimmiksi motiiveikseen työuran uudelleensuuntaamiseen, oppimisen iloon ja osaamisen kehittämiseen liittyviä motiiveja. Motiivit ovat melko samoja kuin alemman tutkinnon suorittaneilla. Mukaan pääsi myös yksi selkeästi ulkoinen motiivi muodollisen kelpoisuuden hankkimisesta, mikä on yllättävää ylemmän tutkinnon jo suorittaneilla, mutta mahdollisesti liittyy muodollisiin pätevyksiin tietyillä aloilla. Verrattuna alemman tutkinnon suorittaneisiin, kunnianhimo ja sopiva elämäntilanne ovat hieman vähemmän tärkeitä, kun taas oppimisen iloon liittyvät opiskelusta nauttiminen ja monien eri alojen kiinnostavuus ovat hieman tärkeämpiä. (Kuva 3.)

Kuva 3. Tärkeimpinä pidetyt motiivit toisen opiskeluoikeuden hankkimiseen ensimmäisistä opinnoista ylemmän tutkinnon suorittaneilla, n = 98.

Seuraavaksi tarkastellaan tärkeimpiä motiiveja maisteriväylässä tulleilla henkilöillä (Kuva 4). Maisteriväylällä pyritään tässä tutkimuksessa tarkastelemaan henkilöitä, jotka ovat tulleet suorittamaan ylempää tutkintoa, eli hakuväylällä sinänsä ei ole merkitystä tässä. Henkilöitä, jotka ovat tulleet valituksi maisterivalinnassa eli suorittamaan ylempää tutkintoa, on aineistossa yhteensä 70. Toki he ovat lisäksi samalla alemman tai ylemmän tutkinnon suorittaneita. Alemman ja ylemmän tutkinnon suorittaneita on maisterivalinnassa lähes saman verran (Taulukko 2 aiemmin).

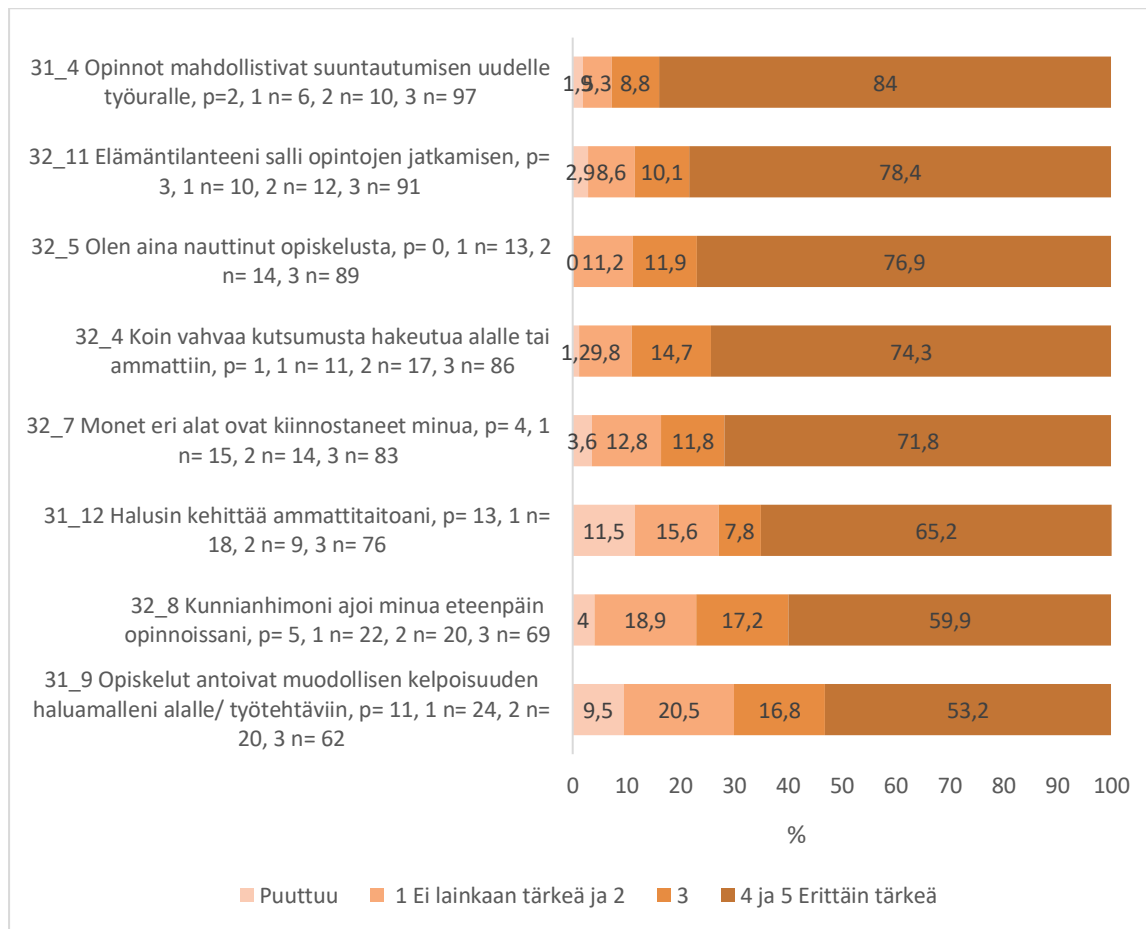

Kuva 4. Tärkeimpinä pidetyt motiivit toisen opiskeluoikeuden hankkimiseen maisterivalinnassa tulleilla, n= 70.

Maisteriväylää pitkin tulleilla löytyy pitkälti samoja motiiveja kuin muilla. Kuitenkin nyt tärkeimpien motiivien joukkoon pääsi sellaisia, jotka liittyvät todellisten kiinnostuksen kohteiden löytymiseen: ”Halusin suuntautua alan sisällä uudelleen” ja ”Löysin kiinnostavamman alan opiskellessani eri oppiaineita”. Maisteriohjelmia voidaan käyttää oman osaamisen uudelleensuuntaamiseen. Oppimisen iloon liittyvät motiivit ovat kuitenkin hieman tärkeämpiä, kuin työuran uudelleensuuntaamiseen liittyvät motiivit. Kaikki motiivit edustavat autonomista motivaatiota.

Seuraavaksi tarkastellaan ensimmäisen tutkinnon suorittaneita yhdeksän vuoden jälkeen uuden tutkinnon aloittaneita (Kuva 5). Sama muodollisen kvalifikaation tarve tulee esiin kuin ylemmän tutkinnon suorittaneilla. Alemman tutkinnon suorittaneita on tässä noin 40 prosenttia ja ylemmän tutkinnon suorittaneita noin 60 prosenttia (Taulukko 2 aiemmin). Useimmiten mainittu syy on kuitenkin ”Opinnot mahdollistivat suuntautumisen uudelle työuralle”, joka viittaa muutokseen ja osaamisen uudelleen suuntaamiseen. Pidemmän välin tutkintojen aloittamisen välillä pitäneillä myös suurin osa motiiveista on edelleen lähempänä autonomista motivaatiota kuin kontrolloitua, ja motiivit ovat samoja kuin aiemmin

tarkastelluissa ryhmissä. Motiivit kuvaavat eniten pyrkimystä uudelleen suuntautumiseen tai etenemiseen uralla.

Kuva 5. Tärkeimpänä pidetyt motiivit ensimmäisen korkeakoulututkinnon suorittaneilla, joilla on yhdeksän vuotta tai enemmän tutkintojen aloittamisen välissä, n= 116.

Osittaisena vastauksena ensimmäiseen tutkimuskysymykseen voidaan todeta, että ainakin itsemääräämisteorian näkökulmasta tärkeimmät motiivit uuden opiskeluoikeuden hankkimisessa korkeakouluun ovat pääosin laadultaan autonomista motivaatiota ja liittyvät uran uudelleensuuntaamiseen ja oppimisen iloon. Vain ylemmän tutkinnon jo suorittaneilla sekä pidemmän välin tutkintojen aloittamisen välissä pitäneillä mukaan tulee hieman enemmän myös ulkoista kontrolloitua motiivia muodollisen kvalifikaation tarpeessa.

Suorista jakaumista voidaan päätellä, että työuran uudelleen suuntaaminen on yksi merkittävimmistä ja myös jatkuvaan oppimiseen liittyvä motiivi hankkia uusi opiskelupaikka. Maisterivalinnassa työuran uudelleen suuntaaminen on motiivien tärkeydessä hieman kauempana, mutta kaikissa muissa ryhmissä se on lähes tärkein motiivi. Lisäksi alemman tutkinnon tehneillä korostuu hieman sopiva elämäntilanne ja kunnianhimo, kun taas ylemmän tutkinnon tehneillä oppimisen ilo. Myös maisterivalinnassa ja pidemmän välin pitäneillä

oppimisen iloon liittyvät motiivit korostuvat. Maisterivalinnassa tulee esiin laajemmin sekä oppimisen iloa, uudelleenvalintoja, että osaamisen kehittämistä motiiveina.

4.2 Motiivit toisen opiskelupaikan hankkimiseen korkeakouluun

Tässä alaluvussa jatketaan vastaamista ensimmäiseen tutkimuskysymykseen. Opiskelijoiden motiiveja hakea uudelleen korkeakouluun tiivistettiin tekemällä samoille matriiseille kokonaisuudessaan vielä pääkomponenttianalyysi. Ennen pääkomponenttianalyysiä aineistosta poistettiin vastaajat, jotka eivät olleet vastanneet suurimpaan osaan kysymysmatriisin kysymyksistä. Lisäksi vastausvaihtoehdon ”ei koske minua” havainnot koodattiin puuttuviksi havainnoiksi. Pääkomponenttianalyysi tehtiin analyysiin jääneelle aineistolle (610 vastaajaa) niin, että sukupuolipainokerroin oli päällä.

Lopulliseen analyysiin valittiin seitsemän pääkomponenttia. Kaikkien komponenttien ominaisarvot ovat yli 1 ja myös selitysasteet ovat yli 5 prosenttia. Ratkaisu päädyttiin tiivistämään seitsemään komponenttiin sisällöllisistä syistä. Yli yhden ominaisarvoisia komponentteja olisi tullut matriisista 11. Seitsemän komponentin lukumäärä on 21,9 prosenttia analyysissä mukana olleista 32 muuttujasta. Kaikkien muuttujien kommunaliteetti on yli 0,3 (Liite 3) Muodostetut pääkomponentit selittävät 59,25 prosenttia alkuperäisten muuttujien vaihtelusta.

Valitusta pääkomponenttiratkaisusta jätettiin ulkopuolelle yhteensä yksitoista muuttujaa; alhaisen korrelaation (alle 0,3) vuoksi kaksi muuttujaa (30_2 Halusin hakea uudelleen koulutukseen, johon en aiemmin päässyt ja 32_10 Olen antanut elämän kuljettaa ja tehnyt spontaanisti valintoja suunnittelematta liikkoja etukäteen) ja lisäksi yhdeksän muuttujaa korrelaatioiden, alfa-arvojen ja sisällöllisten seikkojen vuoksi; 30_10 Koin yliopistotutkinnon tuovan lisäarvoa ammattikorkeakoulututkinnon rinnalle, 30_13 Aiemmat opintosuoritukseni estivät minua hyödyntämästä avointa väylää, 30_17 Koin opiskelupaikkani ilmapiirin ikäväksi enkä halunnut jäädä, 31_5 Täydennyskoulutus oli halvempaa tutkinto-opiskelijana kuin muualla, 31_8 Olin mieluummin opiskelija kuin työtön, 31_9 Opiskelut antoivat muodollisen kelpoisuuden haluamalleni alalle/työtehtäviin, 32_1 Halusin vaihtaa kaupunkia elämäntilanteeni vuoksi, vaikka olinkin oikealla alalla, 32_6 Olin valmis muuttamaan toiselle paikkakunnalleni kotipaikkakunnaltani ja 32_9 Halusin opiskelemaan samalle paikkakunnalle, missä kumppanini asui tai jonne hän muutti.

Muodostetut pääkomponentit ovat Taulukossa 3. Lopullinen rotatoitu matriisi löytyy Liitteestä 2. Kommunaliteetit eli osuudet, joilla muuttajat tulevat selitetyiksi valitussa pääkomponenttiratkaisussa, esitetään Liitteessä 3.

Kaikkien summamuuttujien Cronbachin alfat ovat hyviä, sillä ne ovat suurempia kuin 0,6. Myös muuttujien keskinäiset korrelaatiot olivat positiivisia ja osamuuttujien korrelaatiot summamuuttujaan ovat riittäviä. Riittävyuden rajana pidettiin tässä tutkimuksessa 0,3.

Osamuuttujien arvioitiin myös sisällöllisesti riittävästi kuvaavan samaa asiaa.

Pääkomponenttianalyysissä pyrittiin siihen, että mahdollisimman moni muuttuja on mukana.

Kuitenkin satojen puuttuvien havaintojen vuoksi komponenttien pohjalta luotiin summamuuttajat käyttämällä Mean-funktiota. Tällöin komponenttiin muuttajat tulevat mukaan keskiarvonsa mukaisesti. (Tähtinen ym., 2020, s. 84.) Kolme viimeistä komponenttia koostuvat vain kahdesta muuttujasta, joten niistä ei tehty summamuuttujia.

Seitsemän komponenttia nimettiin ja ne esitetään Taulukossa 3. Komponentit ovat ”Työtilanteen parantaminen”, ”Pettymys ensimmäisiin opintoihin”, ”Omien mahdollisuuksien laajentaminen”, ”Osaamisen kehittäminen ja ammatillinen uudistuminen”, ”Tauko työelämästä”, ”Helppous” sekä ”Opiskelusta nauttiminen”. Komponentit kuvaavat tiivistetysti sitä, millaisia motiiveja liittyy uudelleen hakemiseen korkeakouluun.

Taulukko 3 Koulutusmotiiveja kuvaavat pääkomponentit.

Pääkomponentin nimi ja luotettavuutta kuvaavat seikat	Muuttujien korrelaatiot summamuuttujaan	Muuttajat
Työtilanteen parantaminen Ominaisarvo (rotatoitu)= 4,48 Varianssin selitysosuus= 14,0% Cronbachin alpha= 0,88 Ka= 2,43 Kh= 1,29 Eniten arvoja= 1 Vinous= 0,53 Huipukkuus= -0,93	0,82	[d_31_3] Työtilanne omalla alallani heikkeni
	0,79	[d_31_14] Kiristynyt kilpailu työmarkkinoilla
	0,67	[d_31_2] En kokenut pärjääväni työmarkkinoilla vain yhdellä tutkinnolla, koska muutkin tekevät monia tutkintoja
	0,66	[d_31_11] Huomasin, että työllistyminen ensin valitsemalleni alalle oli vaikeaa, ja päätin hakea varmemmin työllistävälle alalle
	0,65	[d_31_7] Halusin parantaa työllistymismahdollisuuksiani hankkimalla oikean ammatin
	0,64	[d_31_10] Jäin työttömäksi, joten aloin kouluttautua uudelleen
	0,52	[d_31_6] Halusin edetä urallani eikä se ollut vanhoilla opinnoillani enää mahdollista -tuli seinä vastaan

Pääkomponentin nimi ja luotettavuutta kuvaavat seikat	Muuttujien korrelaatiot summamuuttujaan	Muuttujat
Havaintoja= 545 ¹		
Pettymys ensimmäisiin opintoihin	0,62	[d_30_5] Ensimmäinen alavalintani ei tuntunut omalta
Ominaisarvo (rotatoitu)= 3,35	0,59	[d_30_7] Soveltumattomuus ensimmäiseksi opiskelemalleni alalle
Varianssin selitysosuus= 10,48%	0,59	[d_30_18] En kokenut kuuluvani joukkoon aiemmissa korkeakouluopinnoissani
Cronbachin alpha= 0,78	0,55	[d_30_3] Opintojen sisältö ei vastannut odotuksiani
Ka= 2,76	0,40	[d_30_4] Ensimmäiset opintoni tuntuivat liian vaikeilta
Kh= 1,06	0,40	[d_30_1] Keksinkin vasta opintojen aikana mitä todella haluaisin opiskella tai millä alalla työskennellä
Eniten arvoja= 1		
Vinous= 0,06		
Huipukkuus= -0,88		
Havaintoja= 574 ²		
Omien mahdollisuuksien laajentaminen	0,60	[d_30_15] Toisen opiskelupaikan myötä oli helpompaa päästä haluamiini opintoihin esim. tietyille kursseille
Ominaisarvo (rotatoitu)= 3,23	0,56	[d_30_8] Löysin kiinnostavamman alan opiskellessani eri oppiaineita
Varianssin selitysosuus= 10,08%	0,53	[d_30_16] Tutkinto-opiskelijoilla oli laajempi mahdollisuus valita kiinnostavia opintoja
Cronbachin alpha= 0,76	0,44	[d_30_6] Halusin suuntautua alan sisällä uudelleen
Ka= 2,60	0,43	[d_32_2] Opiskeltuani korkeakoulussa huomasin pärjääväni opinnoissa paremmin kuin mihin olin aiemmin uskonut pystyväni, joten hakeuduin itseäni enemmän kiinnostavalle alalle
Kh= 1,16	0,41	[d_30_12] Siirtoväylä ei toiminut, oli helpompaa hakea opiskelemaan päävalinnan kautta
Eniten arvoja= 1	0,41	[d_31_13] Korkeakoulujen täydennyskoulutusmahdollisuudet olivat muita paremmat
Vinous= 0,36	0,37	[d_30_11] Joo-opinnot olivat joustamattomia
Huipukkuus= -0,92		
Havaintoja= 574 ³		

¹ 219 vastaajalla kaikki havainnot (36,3%), 90 vastaajalla 6 havaintoa (14,9%), 51 vastaajalla 5 havaintoa (8,5%), 54 vastaajalla 4 havaintoa (9,0%), 51 vastaajalla 3 havaintoa (8,5%), 37 vastaajalla 2 havaintoa (6,1%), 43 vastaajalla 1 havaintoa (7,1%), 59 vastaajalla ei havaintoja (9,7%), nvalid ka= 4,66, nvalid mediaani= 6,0

² 380 vastaajalla kaikki havainnot (62,9%), 87 vastaajalla 5 havaintoa (14,4%), 40 vastaajalla 4 havaintoa (6,6%), 21 vastaajalla 3 havaintoa (3,4%), 23 vastaajalla 2 havaintoa (3,9%), 24 vastaajalla 1 havainto (4,0%), 29 vastaajalla ei havaintoja (4,8%), nvalid ka=4,98, nvalid mediaani= 6,0

³ 171 vastaajalla kaikki havainnot (28,3%), 62 vastaajalla 7 havaintoa (10,3%), 69 vastaajalla 6 havaintoa (11,5%), 69 vastaajalla 5 havaintoa (11,5%), 65 vastaajalla 4 havaintoa (10,7%), 56 vastaajalla 3 havaintoa (9,3%), 49 vastaajalla 2 havaintoa (8,2%), 32 vastaajalla 1 havainto (5,3%), 29 vastaajalla ei havaintoja (4,9%), nvalid ka=5,18, nvalid mediaani=6,0

Pääkomponentin nimi ja luotettavuutta kuvaavat seikat	Muuttujien korrelaatiot summamuuttujaan	Muuttujat
Osaamisen kehittäminen ja ammatillinen uudistuminen Ominaisarvo (rotatoitu)= 2,47 Varianssin selitysosuus= 7,73% Cronbachin alpha= 0,68 Ka= 3,89 Kh= 0,89 Eniten arvoja= 5 Vinous= -0,91 Huipukkuus= 0,37 Havaintoja= 599 ⁴	0,57 0,44 0,40 0,40 0,36	[d_31_12] Halusin kehittää ammatitaitoani [d_32_8] Kunnianhimoni ajoi minua eteenpäin opinnoissani [d_31_4] Opinnot mahdollistivat suuntautumisen uudelle työuralle [d_32_11] Elämäntilanteeni salli opintojen jatkamisen [d_32_4] Koin vahvaa kutsumusta hakeutua alalle tai ammattiin
Tauko työelämästä Ominaisarvo (rotatoitu)= 2,02 Varianssin selitysosuus= 6,31%		[d_31_1] Opiskelut mahdollistivat tauon työelämästä [d_30_9] Alani muuttui enkä ollut enää siihen tyytyväinen
Helppous Ominaisarvo (rotatoitu)= 1,72 Varianssin selitysosuus= 5,37%		[d_30_14] Hain, koska sisäänpääsy oli helppoa [d_32_3] Opiskelijastatuksella oli mahdollista säilyttää tai saada takaisin opiskelijaedut
Opiskelusta nauttiminen Ominaisarvo (rotatoitu)= 1,69 Varianssin selitysosuus= 5,28%		[d_32_5] Olen aina nauttinut opiskelusta [d_32_7] Monet eri alat ovat kiinnostaneet minua

Komponentit jatkavat vastaamista osaltaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen.

Työtilanteen parantaminen kuvaavaa eniten ulkoisia työmarkkinoihin ja työllistymiseen sekä erilaisiin pakkoihin tai pattitilanteisiin liittyviä asioita ja motiiveja. Tauko työelämästä ja tyytymättömyys alan muutoksen voivat olla lähempänä myös autonomista motivaatiota, mikäli motivaatio on itsestä lähtöistä. Myös pettymys ensimmäisiin opintoihin on lähempänä autonomista motivaatiota ja viittaa uudelleentalintoihin tai tehtyjen virhevalintojen aiheuttaman tilanteen korjaamiseen. Omien mahdollisuuksien laajentaminen ja toisaalta myös helppous kuvaavat myös enemmän autonomista motivaatiota, sillä niissä on mukana

⁴ 426 vastaajalla kaikki havainnot (70,6%), 97 vastaajalla 4 havaintoa (16,1%), 53 vastaajalla 3 havaintoa (8,7%), 16 vastaajalla 2 havaintoa (2,7%), 7 vastaajalla 1 havainto (1,2%), 4 vastaajalla ei havaintoja (0,7%), nvalid ka= 4,50, nvalid mediaani= 5,0

autonomiseen omien kiinnostuksen kohteiden mukaiseen valintaan liittyvä elementti. Toisaalta helppous ja opiskelijastatuksen ylläpitäminen edustavat kontrolloitua motivaatiota, jos tavoitellaan taloudellista hyötyä. Osaamisen kehittäminen ja ammatillinen uudistuminen kuvaa myös enemmän autonomista motivaatiota, sillä se viittaa oman osaamisen kehittämiseen ja uralla etenemiseen enemmän itseilmaisun ja identiteetin rakentamiseen liittyvistä lähtökohdista. Opiskelusta nauttiminen ja monien eri alojen kiinnostavuus kuvaavat eniten sisäistä oppimisen iloa.

Muodostuneista komponenteista päätettiin käyttää jatkoanalyyseissä kaikkia neljää muodostettua summamuuttujaa. Sen lisäksi haluttiin tarkastella yksittäisiä muuttujia, joista ei muodostettu summamuuttujia. Osaamisen kehittämiseen ja ammatilliseen uudistumiseen liittyvä komponentti sekä opiskelusta nauttimiseen ja monien eri alojen kiinnostavuuteen liittyvät muuttujat edustavat edellisessä alaluvussa kaikilla tärkeimmiksi todettuja motiiveja osaamisen kehittämiseen ja oppimisen iloon uuden opiskelupaikan hankkimisessa. Motiivien tärkeyden huomaa korkeimmista keskiarvoista Taulukossa 4. Kuitenkin tässä tutkimuksessa teoreettisen viitekehyksen näkökulmasta ollaan kiinnostuneita erityyppisistä motiiveista, jotka edustavat myös ympäröivästä yhteiskunnasta tulevia paineita sekä valinnan vapautta. Kaikki tutkimusmuuttujat ovat mitta-asteikoltaan jatkuvia muuttujia. Taulukossa 4 esitetään valittujen muuttujien tunnusluvut.

Taulukko 4. Motiivimuuttujien tunnusluvut.

Motiivimuuttujat	n	Puuttuu	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta	Vinous	Huipukkuus
Työtilanteen parantaminen-summamuuttuja	545	59	2,43	2,29	1,29	0,53	-0,93
Pettymys ensimmäisiin opintoihin -summamuuttuja	574	29	2,76	2,67	1,06	0,06	-0,88
Omien mahdollisuuksien laajentaminen -summamuuttuja	574	29	2,60	2,50	1,16	0,36	-0,92
Osaamisen kehittäminen ja ammatillinen uudistuminen-summamuuttuja	599	4	3,89	4,00	0,89	-0,91	0,37
Opiskelut mahdollistivat tauon työelämästä	378	225	2,29	1,00	1,54	0,69	-1,12

Motiivimuuttajat	n	Puuttuu	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta	Vinous	Huipukkuus
Alani muuttui enkä ollut enää siihen tyytyväinen	408	195	2,02	1,00	1,37	1,00	-0,45
Hain, koska sisäänpääsy oli helppoa	533	70	2,37	2,00	1,49	0,57	-1,19
Opiskelijastatuksella oli mahdollista säilyttää tai saada takaisin opiskelijaedut	486	118	2,25	2,00	1,46	0,71	1,00
Olen aina nauttinut opiskelusta	589	14	3,90	4,00	1,15	-0,91	-0,02
Monet eri alat ovat kiinnostaneet minua	583	20	4,13	5,00	1,15	-1,34	0,99

4.3 Koulutusmotiivien vertailu ryhmissä

Seuraavissa alaluvuissa vastataan toiseen tutkimuskysymykseen. Aineistossa valmiiksi oleva sukupuolipainokerroin pidetään päällä analyyseissä. Uusi opiskelupaikka voi olla yliopistoon tai ammattikorkeakouluun alempaan tai ylempään tutkintoon. Moninkertaisen kouluttautumisen ollessa kyseessä päätettiin pitää kaikki vaihtoehdot mukana analyyseissä.

4.3.1 Koulutusmotiivien vertailu ensimmäisistä opinnoista suoritettuna tutkinnon, tutkintotason, korkeakoulusektorin ja sukupuolen mukaisissa ryhmissä

Tässä alaluvussa tarkastellaan, eroavatko motiivit sukupuolen mukaan, aikaisemmin suoritettuna alemman tai ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneiden välillä sekä ammattikorkeakoulututkinnon ja yliopistotutkinnon suorittaneiden välillä.

Tutkimusmuuttujien saamat arvot vertailuista ryhmissä, eli esimerkiksi ryhmien antamat keskiarvot, joiden perusteella nähdään kummalle ryhmälle asia oli useammin tärkeä, on kerätty Liitteeseen 4 tekstin selkeyttämisen vuoksi.

Tutkimusmuuttuja ei ollut jakaantunut riittävän normaalisti Kolmogorov-Smirnovin testin mukaan kaikissa vertailtavissa ryhmissä. Vinoudet ja huipukkuudet pysyivät kuitenkin asetettuna raja-arvon ± 2 sisällä, joten tilastolliset testit tehtiin riippumattomien otosten t-testillä. Kun Levenen testin mukaan ryhmien varianssien välillä on tilastollinen ero ($p < 0,05$), tulos luettiin riviltä Equal variances not assumed.

Sukupuolta tarkasteltiin kaikkien kyselyhetken mennessä ensimmäisestä opiskelupaikastaan tutkinnon suorittaneiden kesken. Sukupuoli on tarkastelluista motiivimuuttujista yhteydessä

ainoastaan siihen, kuinka tärkeää opiskelusta nauttiminen oli syynä hankkia uusi opiskelupaikka. Se oli tilastollisesti merkitsevästi useammin tärkeämpää naisille kuin miehille: $t(294) = -2,16$, $p = 0,03$. Sukupuoli ei ole ensimmäisestä opiskelupaikastaan tutkinnon suorittaneilla yhteydessä siihen, kuinka tärkeää työtilanteen parantaminen: $t(275) = 1,59$, $p = 0,11$, pettymys ensimmäisiin opintoihin: $t(274) = 0,73$, $p = 0,47$, omien mahdollisuuksien laajentaminen: $t(281) = 0,53$, $p = 0,60$, osaaminen ja ammatillinen uudistuminen: $t(296) = 0,55$, $p = 0,59$, tauon mahdollistuminen työelämästä: $t(199) = -0,24$, $p = 0,81$, tyytymättömyys alan muutokseen: $t(215) = 0,66$, $p = 0,51$, sisäänpääsyn helppous: $t(258) = -0,13$, $p = 0,90$, opiskelijastatuksen säilyttäminen: $t(248,35) = -1,51$, $p = 0,13$ tai monien eri alojen kiinnostavuus: $t(285) = 0,59$, $p = 0,56$ olivat hankittaessa uutta opiskelupaikkaa.

Korkeakoulusektorilla ei ole yhteyttä motiiveihin. Ennen uutta opiskelupaikkaa alemman ammattikorkeakoulu- ja alemman yliopistotutkinnon suorittaneet eivät eroa minkään motiivin tärkeänä pitämisessä toisistaan, eli työtilanteen parantamisen tärkeydessä: $t(126,25) = -0,28$, $p = 0,78$, pettymyksessä ensimmäisiin opintoihin: $t(130) = -1,34$, $p = 0,18$, mahdollisuudessa pitää tauko työelämästä: $t(104) = 1,39$, $p = 0,17$, tyytymättömyydessä alan muutokseen: $t(108) = -0,11$, $p = 0,91$, omien mahdollisuuksien laajentamisessa: $t(131) = -0,96$, $p = 0,34$, osaamisen kehittämisessä ja ammatillisessa uudistumisessa: $t(126,38) = 0,57$, $p = 0,57$, sisäänpääsyn helppoutta tärkeänä pitämisessä: $t(122) = -0,37$, $p = 0,71$, opiskelijastatuksen säilyttämisessä: $t(117,51) = -0,81$, $p = 0,42$, opiskelusta nauttimisen tärkeydessä: $t(135) = 0,45$, $p = 0,65$ tai monien eri alojen kiinnostavuuden tärkeydessä syynä hankkia uusi opiskelupaikka: $t(128) = -1,86$, $p = 0,07$.

Vain työtilanteen parantamista tärkeänä pitämisessä ennen uutta opiskelupaikkaa suoritettulla korkeakoulututkinnon tasolla on tilastollinen yhteys: $t(222) = -2,60$, $p = 0,01$. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet pitivät työtilanteen parantamista tilastollisesti merkitsevästi useammin tärkeämpänä kuin alemman tutkinnon suorittaneet. Kun mukana ovat myös ne, jotka ovat suorittaneet ensimmäistä ja toista tutkintoaan samanaikaisesti, korkeakoulutasolla ei ole tilastollista yhteyttä: $t(245,38) = -1,71$, $p = 0,09$.

Pettymyksessä ensimmäisiin opintoihin ei ole yhteyttä aikaisemmalla tutkintotasolla: $t(220) = 1,74$, $p = 0,08$. Kuitenkin kun mukana ovat myös ne, jotka ovat suorittaneet tutkintoja samanaikaisesti, löytyy ero niin, että ensimmäisistä opinnoista alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet: $t(283) = 2,13$; $p = 0,03$ pitivät sitä tilastollisesti

merkitsevästi useammin tärkeämpänä syynä kuin ensimmäisestä opiskelupaikasta ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet.

Se, kuinka helppona sisäänpääsy koettiin, ei näyttänyt olevan yhteydessä aiemman korkeakoulututkinnon tasoon: $t(166,72) = -1,72$, $p = 0,09$. Alemman tai ylemmän tutkinnon suorittaneet eivät siis eroa keskenään. Kuitenkin kun mukana ovat myös tutkintoja samanaikaisesti suorittaneet, löytyy tilastollinen yhteys: $t(242,83) = -2,32$, $p = 0,02$ niin, että ensimmäisestä opiskelupaikastaan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet pitivät sitä tärkeämpänä syynä kuin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet.

Siihen että opiskelijastatuksella oli mahdollista säilyttää tai saada opiskelijaedut ei löydy yhteyttä aiemmalla korkeakoulututkinnon tasolla: $t(203) = -1,17$, $p = 0,24$. Kuitenkin kun mukana ovat myös tutkintoja samanaikaisesti suorittaneet, löytyy tilastollinen yhteys: $t(234,82) = -2,41$, $p = 0,02$ niin, että ensimmäisestä opiskelupaikastaan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet pitivät sitä tärkeämpänä syynä kuin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet.

Opiskelusta nauttimisessa tutkinnon tasolla ei ole yhteyttä, eli alemman ja ylemmän tutkinnon suorittaneilla ei ole eroa: $t(231,62) = -1,58$, $p = 0,12$. Kun mukana ovat sellaiset opiskelijat, jotka ovat suorittaneet tutkintoja samanaikaisesti, ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet pitivät sitä tärkeämpänä syynä kuin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet: $t(304,35) = -2,68$; $p = 0,01$.

Myöskään monien eri alojen kiinnostavuudessa tutkinnon tasolla ei ole yhteyttä, eli alemman ja ylemmän tutkinnon suorittaneilla ei ole eroa: $t(222) = -1,17$, $p = 0,24$. Kun mukana ovat sellaiset opiskelijat, jotka ovat suorittaneet tutkintoja samanaikaisesti, ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet pitivät sitä tärkeämpänä syynä kuin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet: $t(295,90) = -2,32$, $p = 0,02$.

Aikaisempi tutkintotaso ei ole yhteydessä siihen, kuinka tärkeinä taun mahdollistumista työelämästä: $t(203) = -0,51$, $p = 0,61$ ja $t(170) = -0,52$, $p = 0,61$, tyytymättömyyttä alan muutokseen: $t(220) = -0,47$, $p = 0,64$ ja $t(180) = -1,47$, $p = 0,14$, omien mahdollisuuksien laajentamista: $t(292) = -0,50$, $p = 0,62$ ja $t(222) = -0,17$, $p = 0,87$ tai osaamisen kehittämistä ja ammatillista uudistumista: $t(230,49) = -0,81$, $p = 0,42$ ja $t(306,56) = -1,50$; $p = 0,14$ pidettiin syynä hankkia uusi opiskelupaikka.

Vastaushetkellä ilman tutkintoa ensimmäisestä opiskelupaikasta olevat pitivät vain pettymystä ensimmäisiin opintoihin tilastollisesti merkitsevästi useammin tärkeämpänä syynä uuden opiskelupaikan hankkimiseen kuin tutkinnon suorittaneet: $t(572) = -5,90$; $p < 0,001$. Muuten korkeakoulututkinnon suorittaneet pitivät omien mahdollisuuksien laajentamista: $t(569) = 2,14$, $p = 0,03$, opiskelusta nauttimista: $t(566,37) = 2,04$; $p = 0,04$, tauon mahdollistumista työelämästä: $t(376,40) = 3,94$, $p < 0,001$, tyytymättömyyttä alan muutokseen: $t(404,89) = 5,21$, $p < 0,001$ ja osaamisen kehittämistä: $t(564,39) = 4,73$; $p < 0,001$ tilastollisesti merkitsevästi useammin tärkeämpänä syynä kuin ne, joilla ei ole korkeakoulututkintoa.

Tulkintaa ja yhteenvetoa:

Työtilanteen parantaminen korostuu tärkeämpänä syynä niillä opiskelijoilla, joilla oli aiempi ylempi korkeakoulututkinto. Sen sijaan muut tarkastellut motiivit eivät eroa tutkintotason tai sektorin mukaan. On kiinnostavaa, että alemman ammattikorkeakoulututkinnon tai yliopistotutkinnon suorittaneet ennen uutta opiskelupaikkaa eivät keskiarvoissa eroa toisistaan minkään näiden motiivien suhteen. He pitävät siis näitä sisäisiä ja ulkoisia motiiveja keskimäärin yhtä tärkeinä.

Opiskelusta nauttiminen, monien eri alojen kiinnostavuus ja osaamisen kehittäminen ja ammatillista uudistuminen ovat yleisesti hyvin tärkeitä syitä hankkia uusi opiskelupaikka, mutta vertailuissa ryhmissä ei syntynyt tilastollisia eroja motiivien suhteen. Ne olivat yleisesti ja ryhmissä samanarvoisesti tärkeitä syitä aloittaa uusi tutkinto. Tulosten perusteella naisilla jatkuvan oppimisen kontekstissa opiskelusta nauttiminen esiintyy tilastollisesti merkitsevästi useammin tärkeämpänä syynä uuden opiskelupaikan hankkimisessa, kuin miehillä.

On kiinnostavaa, että sisäänpääsyn helppouteen, opiskelijastatuksen ylläpitämiseen, opiskelusta nauttimiseen ja monien eri alojen kiinnostavuuteen liittyvät motiivit ovat keskiarvoisesti tärkeämpiä ylemmän tutkinnon suorittaneilla, kun samanaikaista tutkintojen suorittamista ei rajata pois. Vastaushetkellä he eivät siis välttämättä ole valmistuneet vielä, mutta heillä on ollut silloin jo opiskeluoikeus ylempään tutkintoon. He ovat silti hakeneet toista opiskelupaikkaa muualta. Ylemmän korkeakoulututkinnon tehneet ovat tässä tutkimuksessa yliopistosta valmistuneita maistereita, sillä Suomessa ammattikorkeakoulusta ei voi valmistua yhdellä opiskeluoikeudella ylempään tutkintoon. Sen vuoksi tulee mieleen, liittyisivätkö nämä motiivit autonomiseen opintojen valintaan, akateemiseen opiskeluun ja

akateemiseen vapauteen, kun opiskeluoikeus ylempään yliopistotutkintoon kuitenkin on jo saavutettu.

Pettymys ensimmäisiin opintoihin on tärkeintä niillä, jotka ovat ilman tutkintoa ensimmäisestä opiskelupaikastaan. Mahdolliset uudelleevalinnat tai virhevalinnat tulevat esiin opiskelupolun alkupuolella. Kiinnostavaa on, että alemman ammattikorkeakoulututkinnon ja alemman yliopistotutkinnon suorittaneet eivät eroa tässä, eli se oli heille samanarvoinen syy hankkia uusi opiskelupaikka.

4.3.2 Tutkintojen aloittamisen välisen ajan yhteydet koulutusmotiveihin aiemman korkeakoulututkinnon suorittaneilla

Seuraavaksi tarkastellaan aikaisemman tutkinnon suorittaneilla ajallista yhteyttä motiivimuuttujiin tutkintotasoin, eli vertaillaan ensimmäisestä opiskelupaikasta alemman tutkinnon suorittajia keskenään ja ylempään tutkinnon suorittajia keskenään.

Ryhmävertailuissa käytettiin edelleen riippumattomien otosten t-testejä, paitsi kun vinous- ja huipukkuusarvot ylittivät ± 2 . Silloin tilastollisena testinä käytettiin Mann-Whitneyn U-testiä. Tutkimusmuuttujien saamat arvot vertailuista ryhmistä on kerätty Liitteeseen 5.

Alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden keskuudessa vastaajat eroavat motiiveissa sen suhteen, ovatko he aloittaneet uuden tutkinnon nopeammin ensimmäisen tutkinnon jälkeen, vai vasta selkeästi myöhemmin, vähintään yhdeksän vuoden päästä ensimmäisen tutkinnon aloittamisesta. Ne, jotka ovat aloittaneet uuden tutkinnon nopeammin, pitävät tilastollisesti merkitsevästi useammin tärkeämpinä syinä pettymystä ensimmäisiin opintoihin: $t(129) = 2,53$ $p = 0,01$ sekä omien mahdollisuuksien laajentamista: $t(130) = 2,65$ $p = 0,01$, kuin pidemmän välin pitäneet. Sen sijaan pidemmän tauon tutkintojen aloittamisen välissä pitäneet pitivät tauon työelämästä mahdollistumista $t(104) = -3,35$, $p < 0,001$ ja tyytymättömyyttä alan muutokseen $t(62,27) = -3,04$, $p = 0,003$ tilastollisesti merkitsevästi useammin tärkeämpänä kuin nopeammin uuden tutkinnon aloittaneet.

Nopeammin tai hitaammin uuden tutkinnon aloittaneet alemman tutkinnon suorittaneet eivät eroa keskenään työtilanteen parantamisen tärkeydessä: $t(130) = 0,20$, $p = 0,84$, sisäänpääsyn helppouden tärkeydessä: $t(121) = -1,69$, $p = 0,09$, opiskelijastatuksen säilyttämisen tärkeydessä: $t(118) = 0,97$, $p = 0,33$, siinä, että monet eri alat ovat kiinnostaneet syynä hankkia uusi opiskelupaikka: $t(127) = 1,95$, $p = 0,05$, opiskelusta nauttimisen tärkeydessä: $t(134) = 1,10$, $p = 0,27$ eikä osaamisen ja ammatillisen uudistumisen tärkeydessä: $Z = -1,23$,

$p=0,22$ (0-8 vuotta $n=93$, järjestyslukujen $ka=72,95$, mediaani= 4,40; 9-41 vuotta $n= 46$, järjestyslukujen $ka=64,04$, mediaani= 4,23).

Myös ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet eroavat keskenään sen suhteen, ovatko he aloittaneet uuden tutkinnon nopeammin tutkinnon suorittamisen jälkeen vai vasta vähintään yhdeksän vuoden jälkeen ensimmäisen tutkinnon aloittamisesta. Pidemmän ajan jälkeen aloittaneet pitivät tauon mahdollistumista työelämästä: $Z=-3,66$, $p<0,001$ (0-8 vuotta $n=21$, järjestyslukujen $ka=22,14$, mediaani=1,00; 9-41 vuotta $n=48$, järjestyslukujen $ka=40,63$, mediaani= 3,50) sekä tyytymättömyyttä alan muutokseen: $t(70)=-3,39$, $p=0,001$ tilastollisesti merkitsevästi useammin tärkeämpänä kuin nopeammin uuden tutkinnon aloittaneet.

Nopeammin tai hitaammin uuden tutkinnon aloittaneet ylemmän tutkinnon suorittaneet eivät eroa keskenään työtilanteen parantamisen tärkeydessä: $t(89)=-1,78$, $p=0,08$, pettymyksessä ensimmäisiin opintoihin: $t(88)=0,42$, $p=0,68$, omien mahdollisuuksien laajentamisen tärkeydessä: $t(90)=0,05$, $p=0,96$, osaamisen kehittämisen ja ammatillisen uudistumisen tärkeydessä: $t(39,78)=-1,22$, $p=0,23$, sisäänpääsyn helppouden tärkeydessä: $t(84)=-0,44$, $p=0,66$, opiskelijaetujen säilyttämisessä: $t(82)=0,97$, $p=0,34$, opiskelusta nauttimisessa: $t(44,67)=0,82$, $p=0,42$ tai monien eri alojen kiinnostavuudessa syynä hankkia uusi opiskelupaikka: $t(92)=-0,37$, $p=0,71$.

Tulkintaa ja yhteenvetoa:

Lyhyemmän ajan yhteys ensimmäisestä opiskelupaikastaan alemman tutkinnon suorittaneilla pettymykseen opintoihin sekä omien mahdollisuuksien laajentamiseen on aivan looginen, sillä mahdolliset virhevalinnat ja uudelleenvalinnat konkretisoituvat opiskelupolun alkuvaiheessa myös ajallisesti, vaikka ensimmäinen tutkinto suoritettaisiinkin loppuun. Alemman tutkinnon yhteydessä nivelvaiheessa on hyvä mahdollisuus suunnata omaa osaamista kiinnostuksensa mukaan. Alemman tutkinnon suorittaneilla, joilla on ollut pidempi väli ensimmäisen tutkinnon aloittamisesta, motiivit eivät siis ole yhtä tärkeitä.

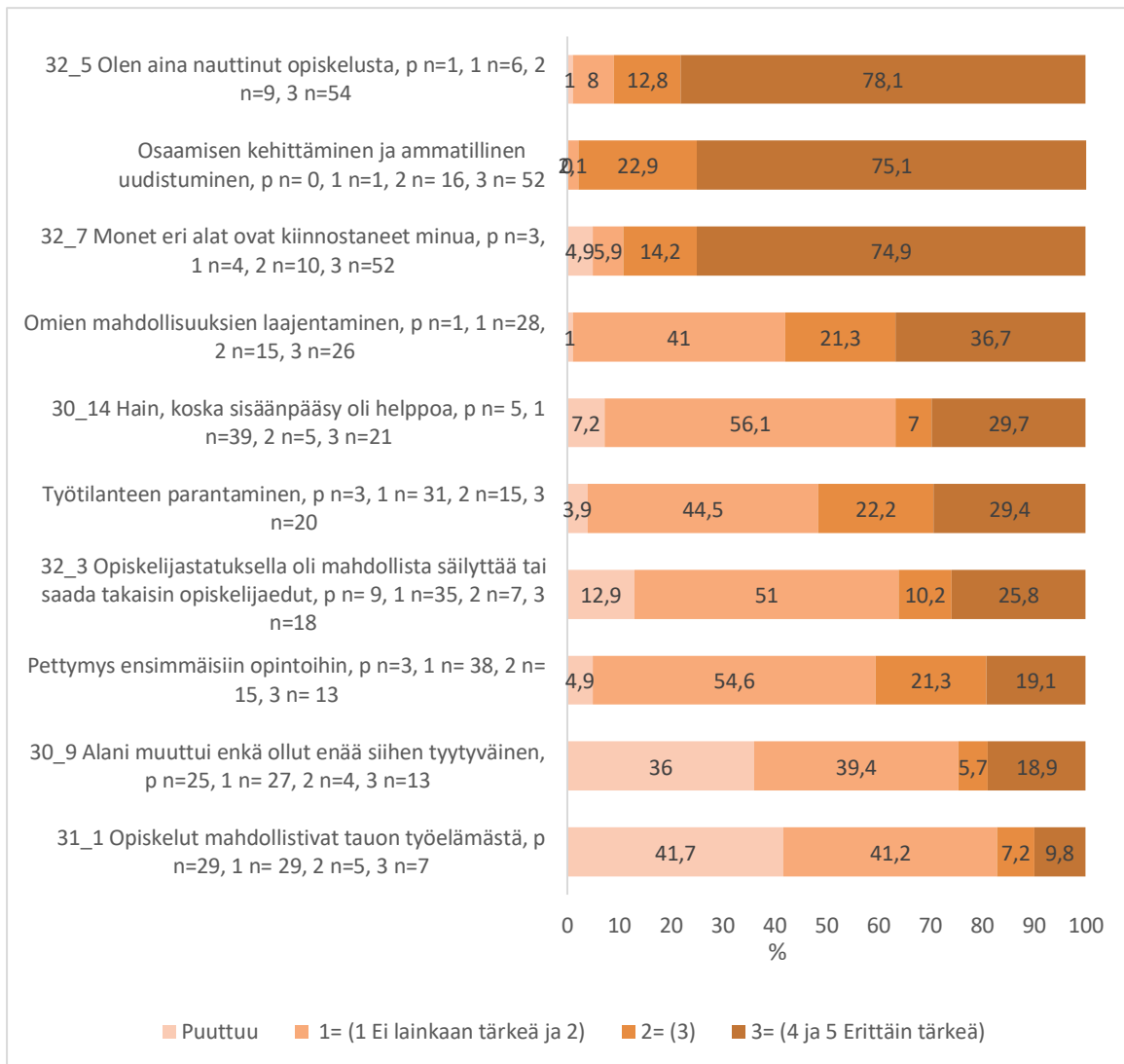
Työelämästä tauon pitäminen sekä tyytymättömyys muuttuneeseen alaan syinä uudelle opiskelupaikalle ovat tärkeämpiä niille, jotka ovat pitäneet pidemmän välin ennen kuin ovat aloittaneet uuden tutkinnon. Nämä yhteydet näkyvät sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla. Työelämään liittyvät motiivit siis konkretisoituvat niillä, jotka mahdollisesti ovat olleet kauemmin työelämässä. Tulos on siinä mielessä aivan

looginen, että nopeammin tutkinnon aloittaneet eivät ehkä ole ehtineet vielä kerryttää yhtä paljon työkokemusta.

Aika ei ole yhteydessä sellaisiin laadullisesti sisäisiin motiiveihin, kuten opiskelusta nauttimiseen, monien eri alojen kiinnostavuuteen tai osaamisen kehittämiseen ja ammatilliseen uudistumiseen. Ne ovat siis samanarvoisesti hyvin tärkeitä asioita nopeammin ja hitaammin uuden tutkinnon aloittaneiden keskuudessa.

4.3.3 Maisterivalinnassa aloittaneiden koulutusmotiivit

Seuraavaksi keskitytään 70 vastaajaan, jotka ovat tulleet maisterivalinnassa opiskelemaan toista tutkintoaan yliopistoon. Kuvassa 6 nähdään pääkomponenttianalyysillä muodostettujen ja työssä tarkasteltujen motiivien suorat jakaumat tärkeyden mukaan järjestyksessä kolmiluokkaisina muuttujina. Tilastolliset testit tehtiin kuitenkin motiiveille jatkuvina muuttujina. Kuvasta voidaan huomata, (kuten myös Kuvasta 4 aiemmin), että maisterivaiheeseen haetaan opiskelemaan eniten oppimisen ilosta sekä osaamisen kehittämisestä ja ammatillisesta uudistumisesta, ja työmarkkinoihin liittyvät enemmän ulkoiset motiivit eivät ole niin tärkeitä.

Kuva 6. Tarkasteltujen motiivien tärkeys maisterivaiheessa aloittaneilla, n= 70.

Maisterivaiheessa aloittaneiden motiiveja vertailtiin aikaisemmin suoritettujen tutkintotason mukaan, yleisemmin kaikilla ensimmäisestä tutkinnosta valmistuneilla tutkintojen aloittamisen välisen ajan mukaan sekä sukupuolten välillä. Tutkimusmuuttuja ei ollut jakaantunut riittävän normaalisti kaikissa ryhmissä Shapiro-Wilkin testin mukaan. Kuitenkin parametristä T-testiä päätettiin jatkaa, mikäli huipukkuus ja vinous pysyivät alle ± 2 . Huipukkuuden ja vinouden ylittäessä ± 2 käytettiin epäparametrinen Mann-Whitneyn U-testiä. Lisäksi muuttujissa, joissa ryhmien koko jäi alle 20 henkilöön, käytettiin epäparametrinen Mann-Whitneyn U-testiä. Kun Levenen testin mukaan ryhmien varianssien välillä on tilastollinen ero ($p < 0,05$), tulos luetaan riviltä Equal variances not assumed. Tutkimusmuuttujien saamat arvot löytyvät Liitteestä 6.

Ylemmän tutkinnon jo ennen maisterivalintaa suorittaneet pitivät vain työtilanteen parantamista tilastollisesti merkitsevästi useammin tärkeämpänä syynä kuin alemman

korkeakoulututkinnon suorittaneet tullessaan uudelleen, tällä kertaa pelkkään maisterivaiheeseen: $t(55) = -2,30$, $p = 0,03$.

Lisäksi opiskelijat eroavat motiiveissa sen suhteen, kuinka nopeasti he aloittivat maisterin tutkinnon ensimmäisen tutkinnon aloittamisen jälkeen. Nopeammin maisterivaiheessa aloittaneet pitävät opiskelusta nauttimista tilastollisesti merkitsevästi useammin tärkeämpänä kuin pidemmän välin pitäneet: $t(66) = 2,82$, $p = 0,006$. Nopeammin aloittaneet pitävät myös eri alojen kiinnostavuuden tärkeyttä $Z = -2,05$, $p = 0,04$ tilastollisesti merkitsevästi useammin tärkeämpänä kuin pidemmän välin pitäneet (0-8 vuotta $n = 43$, järjestyslukujen $ka = 35,62$, mediaani = 5,00; 9-41 vuotta $n = 21$, järjestyslukujen $ka = 26,12$, mediaani = 4,00). Sen sijaan työelämästä pidettävän tauon mahdollistuminen näyttäytyi tärkeämpänä syynä niille opiskelijoille, jotka olivat pitäneet pidemmän välin ennen maisterivalintaa ($n = 17$, järjestyslukujen $ka = 26,35$, mediaani = 2,00), verrattuna niihin, jotka siirtyivät maisterivaiheeseen nopeammin ($n = 25$, järjestyslukujen $ka = 18,20$, mediaani = 1,00). Ero oli tilastollisesti merkitsevä: $Z = -2,36$, $p = 0,02$.

Maisterivalinnassa aloittaneiden aikaisemmalla tutkintotasolla ei ole yhteyttä siihen, kuinka tärkeänä pettymystä ensimmäisiin opintoihin: $t(54) = 0,67$, $p = 0,50$, omien mahdollisuuksien laajentamista: $t(57) = 0,58$, $p = 0,56$, opiskelusta nauttimista: $Z = -0,64$, $p = 0,52$ (alempi tutkinto $n = 32$, järjestyslukujen $ka = 30,14$, ylempi tutkinto $n = 25$, järjestyslukujen $ka = 27,54$), tauon mahdollistumista työelämästä: $Z = -0,31$, $p = 0,76$ (alempi tutkinto $n = 17$, järjestyslukujen $ka = 18,50$, ylempi tutkinto $n = 18$, järjestyslukujen $ka = 17,53$), tyytymättömyyttä alan muutokseen $Z = -0,76$, $p = 0,45$ (alempi tutkinto $n = 23$, järjestyslukujen $ka = 18,91$, ylempi tutkinto $n = 16$, järjestyslukujen $ka = 21,56$) sisäänpääsyn helppoutta: $t(53) = 0,61$, $p = 0,55$, opiskelijastatuksen saamista: $t(49) = -0,89$, $p = 0,38$, monen eri alan kiinnostavuutta: $Z = -0,65$, $p = 0,51$ (alempi tutkinto $n = 31$, järjestyslukujen $ka = 29,71$, ylempi tutkinto $n = 25$, järjestyslukujen $ka = 27,00$) tai osaamisen kehittämistä ja ammatillista uudistumista: $t(58) = 0,58$, $p = 0,56$ pidettiin syynä hankkia toinen opiskelupaikka. Alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet eivät siis eroa tilastollisesti merkitsevästi toisistaan.

Sukupuolella ei ole yhteyttä mihinkään motiiveihin maisterivalinnassa, eli kuinka tärkeänä pettymystä ensimmäisiin opintoihin: $t(57,55) = -1,04$, $p = 0,31$, työtilanteen parantamista: $t(50,86) = 0,07$, $p = 0,94$, omien mahdollisuuksien laajentamista: $t(65) = -0,19$, $p = 0,85$, opiskelusta nauttimista: $Z = -0,19$, $p = 0,85$ (miehet $n = 16$, järjestyslukujen $ka = 33,72$, naiset $n = 49$, järjestyslukujen $ka = 32,77$), tauon mahdollistumista työelämästä: $Z = -0,77$, $p = 0,44$

(miehet= 8, järjestyslukujen ka= 18,38, naiset n=33, järjestyslukujen ka=21,64), tyytymättömyyttä alan muutokseen: $t(41) = 0,75$, $p = 0,46$, sisäänpääsyn helppoutta: $t(61) = -0,89$, $p = 0,38$, opiskelijastatuksen saamista: $t(57) = 0,03$, $p = 0,98$, monen eri alan kiinnostavuutta: $t(62) = 1,27$, $p = 0,21$ tai osaamisen kehittämistä ja ammatillista uudistumista: $t(66) = -0,93$, $p = 0,35$ pidettiin syynä hankkia toinen opiskelupaikka maisterivalinnassa. Miehet ja naiset eivät eroa tilastollisesti merkitsevästi motiiveissa.

Tutkintojen aloittamisten välisellä ajalla ei ole yhteyttä maisterivalinnassa siihen, kuinka tärkeänä pettymystä ensimmäisiin opintoihin $t(63) = 0,50$, $p = 0,62$, työtilanteen parantamista: $t(64) = -1,90$, $p = 0,06$, omien mahdollisuuksien laajentamista: $t(37,78) = 1,65$, $p = 0,11$, tyytymättömyyttä alan muutokseen: $Z = -1,90$, $p = 0,06$ (0-8 vuotta $n = 27$, järjestyslukujen ka=19,37, 9-41 vuotta $n = 16$, järjestyslukujen ka=26,44), sisäänpääsyn helppoutta: $t(62) = 0,81$, $p = 0,42$, opiskelijastatuksen saamista: $t(58) = 0,44$, $p = 0,67$ tai osaamisen kehittämistä ja ammatillista uudistumista: $t(67) = 0,99$, $p = 0,33$, pidettiin syynä hankkia toinen opiskelupaikka maisterivalinnassa. Ryhmät 0-8) ja 9-41 vuotta tutkintojen aloittamisen välissä eivät eroa tilastollisesti merkitsevästi toisistaan.

Tulkintaa ja yhteenvetoa:

Sillä, kuinka nopeasti tai viiveellä maisterivalinnassa aloitettiin, havaittiin yhteyksiä opiskelusta nauttimisen, monien eri alojen kiinnostavuuden sekä työelämästä tauon mahdollistumisen motiiveissa. Nopeammin maisterivalinnassa aloittaneet pitivät opiskelusta nauttimista ja monien eri alojen kiinnostavuutta tärkeämpänä, kuin pidemmän tauon pitäneet. Tällaiset sisäisemmät motiivit ovat tärkeämpiä siis enemmän sellaisilla, jotka jatkavat opintojaan nopeammin osana koulutuspolkuaan.

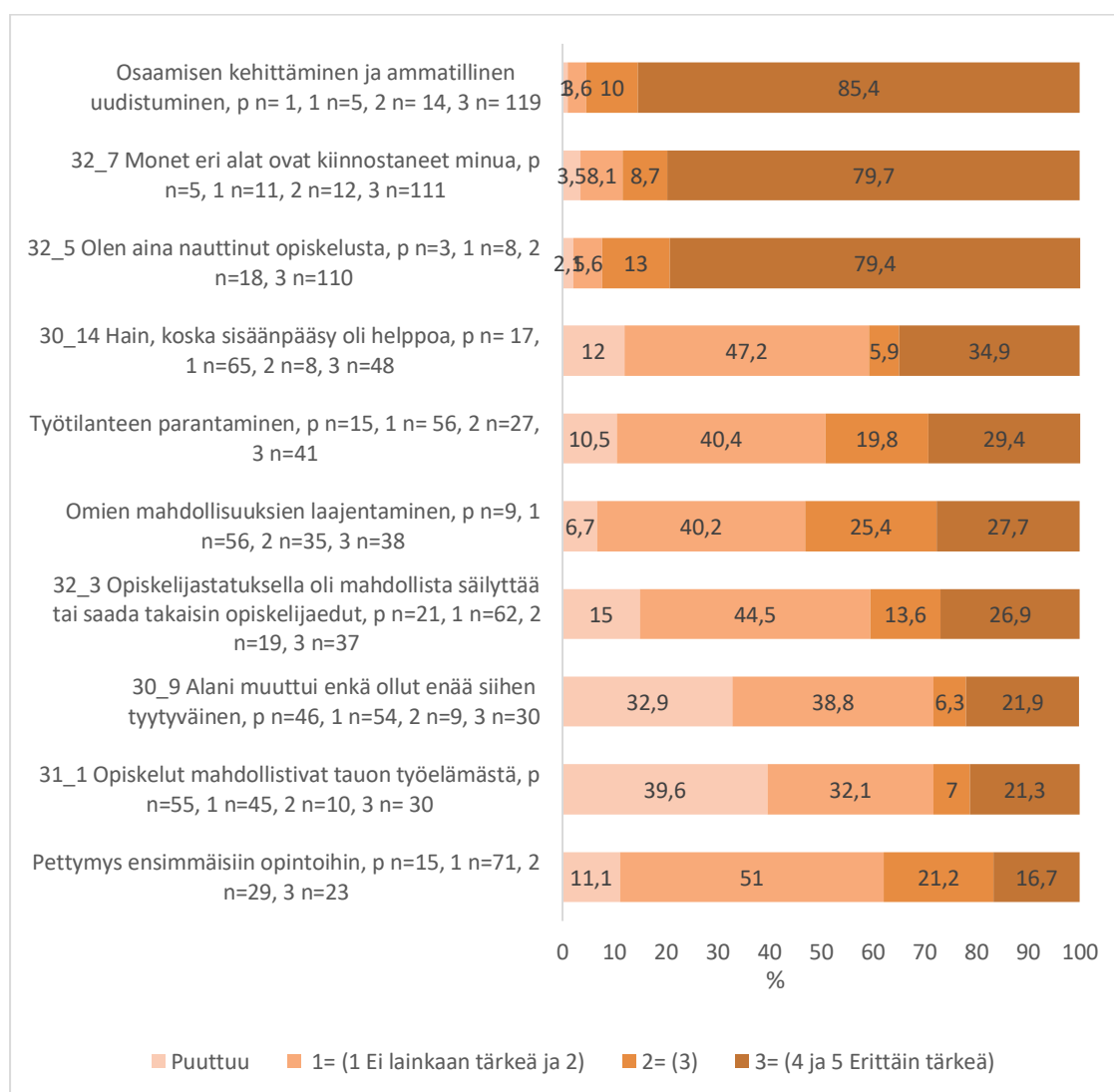
Pidemmän tauon pitäneet korostivat työelämästä saatavan tauon tärkeyttä. Lisäksi työtilanteen parantaminen oli tärkeämpi syy niille, joilla oli jo aiempi ylempi korkeakoulututkinto.

Ylipäättään kaikki vertailut ryhmät pitivät opiskelusta nauttimista, monien eri alojen kiinnostavuutta sekä osaamisen kehittämistä ja ammatillista uudistumista keskeisinä syinä hakea opiskelupaikkaa maisterivalinnasta.

4.3.4 Maisterit moninkertaisina kouluttautujina – syyt jatkuvaan oppimiseen

Seuraavassa kuvassa 7 tarkastellaan pääkomponenttianalyysillä muodostettuja muuttujia kaikilla ensimmäisestä opiskelupaikastaan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla, eli

mukana ovat tutkintoja myös samanaikaisesti suorittaneet. Aikaisemmissa analyyseissä on tehty vertailuja esimerkiksi tutkintotasojen välillä, mutta ei ole tarkasteltu valittujen muuttujien tärkeyttä ylemmän tutkinnon suorittaneilla. Koska Suomessa ei voi opiskella yhdellä opiskeluoikeudella ylempää ammattikorkeakoulututkintoa, vastaajat ovat suorittaneet maisterin tutkinnon yliopistossa. Kuvasta 7 huomataan, kuinka tärkeimmät motiivit liittyvät osaamisen kehittämiseen ja ammatilliseen uudistumiseen sekä oppimisen iloon. Työtilanteen parantaminen on syynä noin kolmanneksella vastaajista, kun taas tyytymättömyys työelämään tai ensimmäisiin opintoihin ovat tärkeitä alle neljänneksellä vastaajista.

Kuva 7. Motiivit ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla.

Kuten luvuissa 4.2.1-4.2.3 saatiin tuloksena, aikaisemmin suoritettua ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet pitivät motiiveista alemman tutkinnon suorittaneita tärkeämpänä vain työtilanteen parantamista uutta opiskelupaikkaa haettaessa. Ero löytyi myös maisterivalinnassa aloittaneiden keskuudessa. Lisäksi pidemmän ajan jälkeen aloittaneet

ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet pitivät tauon mahdollistumista työelämästä sekä tyytymättömyyttä alan muutokseen tilastollisesti merkitsevästi useammin tärkeämpänä kuin nopeammin uuden tutkinnon aloittaneet ylemmän tutkinnon suorittaneet. Työmarkkinoihin liittyvät asiat siis tekevät eroa tutkintotasojen ja ajallisesti ylemmän tutkinnon suorittaneiden välille, mutta eivät ole merkittävimpiä motiiveja.

Myös nyt kun verrataan kaikkia kyselyhetkeen mennessä ylemmän tutkinnon suorittaneita (Liite 7) sen mukaan, kuinka nopeasti he ovat aloittaneet uuden tutkinnon, työelämään liittyvät motiivit tekevät eroa ajallisesti. Pidemmän ajan kuluttua opintoja jatkaneet pitivät työtilanteen parantamista: $t(122) = -3,14, p=0,002$, tauon mahdollistumista työelämästä: $t(80,56) = -4,65, p<0,001$ ja tyytymättömyyttä alan muutokseen: $Z = -4,33, p<0,001$ (9-41 vuotta $n=50$, järjestyslukujen $ka = 54,73$, mediaani = 3,00; 0-8 vuotta $n=39$, järjestyslukujen $ka = 32,53$, mediaani = 1,00) tärkeämpinä kuin nopeammin opintoja jatkaneet.

Sen sijaan nopeammin aloittaneet pitivät tärkeämpinä monien eri alojen kiinnostavuutta: $Z = -2,03, p = 0,04$ (0-8 vuotta $n=63$, järjestyslukujen $ka = 70,63$, mediaani = 5,00; 9-41 vuotta $n=65$, järjestyslukujen $ka = 58,56$, mediaani = 4,00) sekä opiskelijastatuksen saamista tai ylläpitämistä: $t(116) = 2,52, p=0,01$.

Ylemmän tutkinnon suorittaneiden kesken ajalla ei ole yhteyttä pettymykseen ensimmäisiin opintoihin: $t(115,35) = 0,50, p=0,62$, mahdollisuuksien laajentamisen tärkeyteen: $t(128) = 0,92, p=0,36$, sisään pääsyn helppouden tärkeyteen: $t(120) = 1,06, p=0,29$, opiskelusta nauttimisen tärkeydessä: $t(134) = 1,79, p=0,07$ tai osaamiseen ja ammatilliseen uudistumiseen liittyen: $t(111,53) = -1,41, p=0,17$.

Työmarkkinoista kumpuavat tilanteet, kuten työllistymisen parantaminen, tauon pitäminen tai tyytymättömyys alan muutokseen näyttäisivät olevan syitä erikseen palata korkeakoulutuksen pariin. Sen sijaan monien eri alojen kiinnostavuus ja opiskelijastatuksen ylläpitäminen tulevat esiin niillä opiskelijoilla, jotka jäävät viipyilemään ja opiskelemaan laajemmin osana tiiviimpää koulutuspolkua.

4.4 Tutkimuksen luotettavuus

Vaikka kyseessä on määrällinen tutkimus, motiiveja pyrittiin tulkitsemaan tai luokittelemaan esimerkiksi itsemääräämisteorian näkökulmasta. Tulkintaan perustuva muuttujien luokittelu enemmän sisäisiin autonomisiin tai ulkoisiin kontrolloituihin motiiveihin on pyritty kuitenkin sitomaan teoreettiseen viitekehykseen.

Aihe oli kiinnostava, ja saatavissa oleva valmis aineisto vaikutti kiinnostavalta. Aineistosta paljastui kuitenkin analysointivaiheessa puutteita, jotka liittyvät tutkimuksen luotettavuuteen. Vaikka aineistosta poistettiin vastaajia, joilta puuttui vastaus suurimpaan osaan tutkimuksen keskiössä olevan kysymysmatriisin kysymyksiin, aineistoon jäi paljon vastaajia, jotka hyödynsivät vastausvaihtoehtoa ”Ei koske minua”. Vaikka nämä vastaukset koodattiin puuttuviksi havainnoiksi, niiden suuri määrä voi horjuttaa tutkimuksen luotettavuutta.

Esimerkiksi pääkomponenttianalyysissä ”Exclude cases pairwise”-asetuksella kuitenkin pyrittiin käsittelemään puuttuvia havaintoja niin, että mahdollisimman paljon dataa tulisi mukaan analyysiin. Muussa tapauksessa yksikin puuttuva havainto olisi pudottanut vastaajan analyysin ulkopuolelle. (Peugh & Enders, 2004, s. 528.) Lisäksi summamuuttujat muodostettiin Mean-funktiolla, joka on tapa käsitellä puuttuvaa tietoa keskiarvoihin perustuen (Tähtinen ym., 2020, s. 84).

Aineistoon oli alkuperäisten tutkijoiden toimesta lisätty sukupuoleen liittyvä painokerroin. Sitä haluttiin käyttää luotettavuuden lisäämiseksi, koska naisten enemmistö vastaajissa voi vaikuttaa tutkimustuloksiin. Kuitenkaan painokerrointa ei voi käyttää epäparametrisissa järjestyslukujen keskiarvoihin perustuvissa testeissä. Kuitenkaan tutkimusmuuttujat eivät olleet normaalisti jakautuneita, vaan vinoja ja huipukkaita, ja muutamassa muuttujassa oli myös hieman kahta huippua moodin osuessa arvoon 1, ”Ei lainkaan tärkeää”. Aineistoa käsiteltiin ensisijaisesti silti parametrisin testein. Kun normaalijakautuneisuus ei muuttujissa toteutunut ja esimerkiksi vinoudet ja huipukkuudet ylittivät itseisarvon yksi, tukeuduttiin Normaniin (2010, s. 625–632), jonka mukaan parametriset testit toimivat, vaikka niiden käyttöehtoja hieman rikkoisi. Itseisarvon rajaa venytettiin arvoon ± 2 , mutta sen ylittyessä siirryttiin epäparametrisiin testeihin ilman sukupuolipainokerrointa.

Aineisto ei lopulta ollut kovin soveltuva pääkomponenttianalyysiin lukuisten puuttuviksi luokiteltujen havaintojen vuoksi. Pääkomponenttianalyysi kuitenkin tehtiin ja sillä pyrittiin perustelemaan sitä, miksi vain tietyt muuttujat otettiin mukaan tutkimusasetelmaan.

5 Pohdinta ja johtopäätökset

Tutkimuksen tuloksena voidaan sanoa, että tärkeimmät motiivit korkeakoulutukseen uudelleen haettaessa ovat laadultaan lähempänä autonomista motivaatiota kuin kontrolloitua. Työuran uudelleen suuntaaminen on yksi merkittävimmistä ja myös jatkuvaan oppimiseen liittyvä motiivi hankkia uusi opiskelupaikka. Myös sopiva elämäntilanne korostuu alemman tutkinnon suorittaneilla, maisterivalinnassa aloittavilla ja yhdeksän vuotta tai kauemmin aloittamisten välissä pitäneillä. Useimmin tärkeimmiksi mainitut motiivit liittyvät oppimisen iloon, kutsumusalalle vaihtamiseen, työuran uudelleen suuntaamiseen, sopivaan elämäntilanteeseen, kunnianhimpoon sekä ammattitaidon kehittämiseen. Tärkeimpiä motiiveja yhdistää itseilmaisu sekä identiteetin rakentaminen. Ryan ja Decin mukaan opiskelu voikin olla keino rakentaa identiteettiä ja merkityksellisyyttä elämään, mikäli kolme perustarvetta eli autonomia, kykenevyys ja yhteenkuuluvuus tyydyttyvät (Ryan & Deci, 383–400).

Suoria jakaumia tarkastellessa ainut eniten ulkoiseksi kontrolloiduksi tulkittava jo ylempään tutkinnon suorittaneilla sekä pidemmän välin jälkeen opiskelua uudelleen aloittavilla esiin noussut motiivi liittyi siihen, että opiskelut antoivat muodollisen kelpoisuuden halutulle alalle tai työtehtäviin. Koska silloinkin kyseessä on haluttu ja itseä kiinnostava ala, motiivin säätelyyn voi liittyä myös merkityksellisyyttä ja se voi olla laadultaan autonomisempaa, kuten Pelletierin ja Rocchin (Pelletier & Rocchi, 2023, s. 59–69) samaistuneessa säätelyssä. Esimerkiksi enemmän ulkoiset heikkoon työllistymiseen, kiristyneeseen työmarkkinatilanteeseen tai jonkinlaiseen pakkoon liittyvät motiivit, tai esimerkiksi opiskelijastatuksen ylläpitäminen eivät nousseet tutkimuksessa esiin tärkeimpien joukkoon. Se voi kertoa siitä, että korkeakoulukseen haetaan enemmän itsensä kehittämiseen ja oppimiseen liittyvistä syistä. Täysin ulkoisesti säädellyssä motivaatiossa toiminnasta saatava hyöty on pelkästään välineellistä, eikä syvällistä merkityksellisyyttä tai hyvinvointia niinkään synny (Pelletier & Rocchi, 2023, s. 59–69; Ryan & Deci, 2017, s. 13–16, 86, 183–188, 203–208).

Tulokset ovat linjassa aiemman tutkimuksen kanssa. Esimerkiksi Haltian ym. mukaan uuden tutkinnon hankkimisen syitä voivat olla työmarkkina-aseman parantaminen, koulutustason nostaminen muodollisesti ylempään korkeakoulututkintoon tai kehittyminen uralla. Eri tasoilla tutkinnoilla voi olla erilainen asema eri aloilla ja ihmiset tarvitsevat muodollisia kvalifikaatioita myös siksi eri syistä. (Haltia ym., 2022, s. 17.) Myös Isopahkala-Bouret'n

tutkimuksessa itselle merkitykselliset sisäisemmät koulutusmotiivit ovat tärkeitä syitä osallistua korkeakoulutukseen (Isopahkala-Bouret, 2017, s. 23–28).

Pääkomponenttianalyysillä kaikki motiivit tiivistettiin seitsemään komponenttiin, joita ovat työtilanteen parantaminen, pettymys ensimmäisiin opintoihin, omien mahdollisuuksien laajentaminen, osaamisen kehittäminen ja ammatillinen uudistuminen, tauko työelämästä, helppous ja opiskelusta nauttiminen. Tauko työelämästä sisältää myös motiivin tyytymättömyys alan muutokseen. Helppous sisältää myös motiivin opiskelijastatuksen ylläpidosta opiskelijaetuineen. Opiskelusta nauttiminen sisältää myös motiivin monien eri alojen kiinnostavuudesta.

Työtilanteen parantaminen ja opiskelijastatuksen säilyttäminen opiskelijaetuineen kuvaavat joko työmarkkinoilta kumpuavaa motiivia tai taloudellista hyötyä, jotka tulkiten Pelletierin ja Rocchia (Pelletier & Rocchi, 2023, s. 59–69), ovat ulkoista kontrolloitua motivaatiota. Korkeakouluun tullaan silloin mahdollisesti pakonkin edessä opiskelemaan ja parantelemaan omaa asemaa markkinoilla ja yhteiskunnassa, tai tavoitellaan taloudellista etua. Pettymys ensimmäisiin opintoihin, tyytymättömyys alan muutokseen ja tauko työelämästä kuvaavat enemmän sisäistä autonomista kuin ulkoista motivaatiota. Opinnoissa tai työssä ei ole silloin saatu tyydytettyä itseohjautuvuusteorian psykologisia perustarpeita, eli yhteenkuuluvuuden, autonomian ja pätevyyden perustarpeita. Pyritään siis vaihtamaan esimerkiksi opiskelupaikka sellaiseen, jossa perustarpeet tulisivat tyydytetyiksi. Ihmiset haluavat tulla hyväksytyksi, jotta yhteenkuuluvuuden ja yhteisöllisyyden perustarpeet täytyisivät (Ryan & Deci, 383–400). Omien mahdollisuuksien laajentaminen ja mahdollisesti myös sisäänpääsyn helppous kuvaavat taas enemmän autonomista motivaatiota. Henkilöt ovat eri tavoin pyrkineet tyydyttämään kykenevyyden perustarvetta autonomisesti valitsemalla itselleen kiinnostavia opintoja kaikin erilaisin keinoin. Silloin siihen voi liittyä autonomian ja merkityksellisyyden aspekteja (ks. Pelletier & Rocchi, 2023, s. 59–69). Autonomian tarvetta tyydyttää se, kun voi itse valita omat itselle merkitykselliset kiinnostuksen kohteensa (Ryan & Deci, 383–400). Osaamisen kehittäminen ja ammatillinen uudistuminen kuvaa myös enemmän autonomista kuin kontrolloitua motiivia. Henkilöt ovat tulleet kehittämään itseään ja tyydyttämään kykenevyyden perustarvetta kunnianhimoisesti ja janoten muutosta ja kehitystä. Pelletierin ja Rocchin mukaan integroituneessa säätelyssä tyydytetään autonomian ja kykenevyyden perustarpeita. Motivoitunut toiminta, kuten opiskelu, kuuluu henkilön arvomaailmaan. Kuitenkaan tekeminen ei välttämättä synny puhtaasti ilosta, vaan tavoitteena voi olla saavuttaa jotain välineellistä. (Pelletier & Rocchi, 2023, s. 59–69.) Oman asiantuntijuuden

kehittäminen tyydyttää kykenevyyden perustarvetta (Pelletier & Rocchi, 2023, 58).

Opiskelusta nauttiminen ja monien eri alojen kiinnostavuus kuvaavat eniten autonomista motivaatiota. Tutkinto-opiskelu voi olla silloin keino nauttia ja tyydyttää kiinnostusta uuden oppimiselle, vaikka opiskelusta saa lisäksi opintopisteitä ja tutkintoja. Autonominen motivaatio kumpuaa ilosta ja lisää hyvinvointia (Ryan & Vansteenkiste, 2023, s. 5–8; Ryan & Deci, 2017, s. 13–15, 99, 123, 214).

Tutkimus tuo lisää tietoa aiempaan tutkimukseen opiskelijoiden motiiveista maisterivalinnassa. Tulosten mukaan maisterivalinta on elämäntilantilanteen salliessa paikka opiskella enemmän autonomisista sisäisistä syistä kuin pakottavammista syistä esimerkiksi työmarkkinatilanteen vuoksi. Selkeämmät autonomiset motiivit, kuten se, että on aina nauttinut opiskelusta, monien eri alojen kiinnostavuus sekä vahva kutsumus hakeutua alalle tai ammattiin tulevat esiin. Maisterivalinnan on aikaisemmissa tutkimuksissa todettu olevan sopiva paikka koulutuksen tason nostamiseen (Haltia ym. 2019, 281). Tässä tutkimuksessa maisterivalinnassa aloittaneista lähes puolella oli jo ylempi korkeakoulututkinto suoritettuna aiemmin. Maisterivalintaa käytetään siis myös jatkuvan oppimisen paikkana, mutta alemman ja ylempään tutkintoon suorittaneet eivät kuitenkaan eroa tilastollisesti merkitsevästi missään muussa motiivissa kuin työtilanteen tärkeänä pitämisessä, eli esimerkiksi osaamisen kehittäminen ja ammatillinen uudistuminen oli yhtä tärkeä syy. Opiskelusta nauttiminen, osaamisen kehittäminen ja ammatillinen uudistuminen sekä monien eri alojen kiinnostavuus ovat pääkomponenteista tärkeimmät motiivit maisterivalinnassa. Tilastollisesti tutkittaessa nopeammin uuden tutkinnon aloittaneet pitivät opiskelusta nauttimista ja monien eri alojen kiinnostavuutta tärkeämpänä, kuin pidemmän välin aloittamisen välissä pitäneet. Tällaiset sisäisemmät motiivit ovat tärkeämpiä siis enemmän sellaisilla, jotka aloittavat maisterivaiheen lyhyemmän ajan sisällä.

Aiemman ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneet pitivät pääkomponenteiksi tiivistetyistä motiiveista alemman tutkinnon suorittaneita tilastollisesti merkitsevästi tärkeämpänä vain työtilanteen parantamisen tärkeyttä uutta opiskelupaikkaa haettaessa. Ero löytyi myös maisterivalinnassa aloittaneiden keskuudessa. Muissa tarkastelluissa motiiveissa tutkintotasolla tai korkeakoulusektorilla ei ole yhteyttä. Alemman ammattikorkeakoulututkinnon ja yliopistotutkinnon suorittaneet eivät myöskään siis eroa toisistaan tutkittujen motiivien suhteen. Alemman korkeakoulututkinnon aikaisemmin suorittaneilla hieman korostuu kaikkia koulutusmotiiveja tarkastellessa työuran uudelleen suuntaamisen lisäksi sopiva elämäntilanne ja kunnianhimo syinä, kun taas ylempään tutkinnon

aikaisemmin suorittaneilla työuran uudelleen suuntaaminen ja oppimisen iloon liittyvät motiivit. Opiskelu voi mahdollisesti olla jo ylempään tutkinnon suorittaneille enemmän keino ilmaista itseään ja olla osa identiteettiä.

Monien eri alojen kiinnostavuus ja opiskelijastatuksen ylläpitäminen tulevat esiin kuitenkin niillä ylempää korkeakoulututkintoa samanaikaisesti suorittavilla ja tutkinnon jo tehneillä opiskelijoilla, jotka jatkavat opiskelua tai palaavat opiskelemaan lyhyemmän ajan sisällä osana tiiviimpää koulutuspolkua. Motiivit saattavat liittyä autonomisuutta ja omaehtoisuutta korostavaan opintojen valintaan kuten akateemiseen vapauteen, koska opiskeluoikeus ylempään yliopistotutkintoon kuitenkin on jo vähintään saavutettu.

Työmarkkinoihin liittyvät asiat tekevät eroa ajallisesti tutkintotasojen kesken ja ylempään tutkinnon suorittaneiden välille, vaikka eivät ole merkittävimpiä motiiveja. Työelämästä tauon pitäminen sekä tyytymättömyys muuttuneeseen alaan syinä uudelle opiskelupaikalle ovat tärkeämpiä niille, jotka ovat pitäneet pidemmän välin ennen kuin ovat aloittaneet uuden tutkinnon. Nämä yhteydet näkyvät sekä alemman että ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneilla. Työelämään liittyvät motiivit siis konkretisoituvat niillä, jotka mahdollisesti ovat olleet kauemmin työelämässä. Nopeammin tutkinnon aloittaneet eivät ehkä ole ehtineet vielä kerryttää yhtä paljon työkokemusta. Myös Norin ja Vanttajan tutkimuksessa pidempään työelämässä olleet aikuiset hakeutuivat opiskelemaan korkeakouluun, koska olivat turhautuneet omaan alaansa tai työhönsä (2018, s. 288).

Mahdolliset uudelleenvalinnat ja myös virhevalinnat konkretisoituvat opiskelupolun alkuvaiheessa ajallisesti, vaikka ensimmäinen tutkinto suoritettaisiinkin loppuun. Pettymys ensimmäisiin opintoihin on tärkeämpää niille, jotka jatkavat opintojaan uudessa tutkinnossaan nopeammin. Syyt myös omien mahdollisuuksien laajentamiseen tulevat esiin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneilla, jotka nopeammin aloittavat opiskelun uudessa opiskelupaikassaan. Alemman tutkinnon suorittaneilla, joilla on ollut pidempi väli ensimmäisen tutkinnon aloittamisesta, motiivit eivät siis ole yhtä tärkeitä. Alemman tutkinnon yhteydessä nivelvaiheessa on hyvä mahdollisuus suunnata omaa osaamista kiinnostuksensa mukaan. Tulosten valossa on tärkeää, että suomalainen korkeakoulutus jatkossakin mahdollistaa opiskelun ilman umpikujia (esim. Antikainen ym., 2013, s. 139), ja uudelleenvalinnat ovat mahdollisia myös korkeakoulututkinnon suorittaneille tulevaisuudessakin (esim. Haltia ym., 2019, s. 282–287).

Tutkimuksen tuloksena voidaan todeta, että korkeakoulutuksen tutkintokoulutusta käytetään osana jatkuvaa oppimista, sillä tässä tutkimuksessa esimerkiksi jo ennen uutta opiskelupaikkaa ylemmän tutkinnon suorittaneita oli noin 16 prosenttia koko aineistosta. Lisäksi esimerkiksi työuran uudelleen suuntaaminen on kaikilla tutkituilla ryhmillä yksi merkittävimmistä ja myös jatkuvaan oppimiseen liittyvä motiivi hankkia uusi opiskelupaikka. Sen vuoksi on joka tapauksessa tärkeää kehittää jatkuvan oppimisen muotoja korkeakoulutuksessa, olivat ne sitten nopeammin suoritettavia kokonaisuuksia, kuten korkeakoulujen yhteisessä kansallisessa strategiassa on tavoitteena (Valtioneuvosto, 2023, s. 8–69; Frisk ym., 2022, s. 36–37; Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2022, s. 4–39), tai muun tutkintokoulutuksen, esimerkiksi maisteriohjelmien kehittämistä.

Tutkimuksen tuloksena voidaan tiivistää, että tärkeimmät motiivit ovat korkeakoulutukseen uudelleen haettaessa laadultaan lähempänä autonomista motivaatiota kuin kontrolloitua. Työuran uudelleen suuntaamisen lisäksi tärkeimpiä motiiveja ovat oppimiseen iloon liittyvät motiivit. Työmarkkinoista kumpuavat tilanteet, kuten työllistymisen parantaminen, tauon pitäminen tai tyytymättömyys alan muutokseen näyttäisivät olevan syitä erikseen palata korkeakoulutuksen pariin, vaikka eivät ole tärkeimpien motiivien joukossa. Autonominen motivaatio, esimerkiksi opiskelusta nauttiminen ja kiinnostavien opintojen valinta korostuvat nopeammin uuden tutkinnon aloittavilla ja niillä, joilla on jo hieman enemmän aiempaa korkeakoulutusta.

Lähteet

- Ahola, S. (2020). Yliopistojen (tuntemattomat?) opiskelijavalinnat -politiikkaa toiveiden ja todellisuuden välimaastossa. Teoksessa: J. Ursin & R. Muhonen (toim.). *Tuntematon korkeakoulutus*. Suomen kasvatustieteellinen seura.
- Antikainen, A., Rinne, R. & Koski, L. (2013). *Kasvatussosiologia*. 5. uudistettu painos. PS-kustannus.
- Aro, M. (2014). *Koulutusinflaatio. Koulutusekspansio ja koulutuksen arvo Suomessa 1970–2008*. Turun yliopisto. Akateeminen väitöskirja. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-5658-6>
- Bourdieu, P., Roos, J.P. (1985). Sosiologian kysymyksiä. Tampere: Vastapaino.
- Broek, S., van der Linden, J., Kuijpers, M. & Semeijn, J. (2023). What makes adults choose to learn: Factors that stimulate or prevent adults from learning. *Journal of Adult and Continuing Education* 29 (2), 620–642. <https://doi.org/10.1177/14779714231169684>
- Frisk, T., Isoaho, K., Hietala, R., Kotiranta, L., Hirsjärvi, I., Huttula, T., Kankare, P., Löytänen, O., Myllykangas, P., Mäki, M., Stenbacka, Å., Suomala, P. (2022). Koulutusjärjestelmän kyky vastata jatkuvan oppimisen haasteisiin äkillisissä rakennemuutostilanteissa. *Kansallinen koulutuksen arviointikeskus*. Julkaisut 8:2022. 978-952-206-727-2
- Haltia, N. (2012). Vähäistä hyväksilukua ja ketjutettuja tutkintoja: Aikuinen yliopisto-opiskelija 2000-luvun koulutuspoliittisessa diskurssissa. *Kasvatus* 43(5), 476–487.
- Haltia, N., Isopahkala-Bouret, U., & Jauhiainen, A. (2019). Korkeakoulujen opiskelijavalintauudistus ja aikuisopiskelijan opiskelumahdollisuudet. *Aikuiskasvatus*, 39(4), 276–289. <https://doi.org/10.33336/aik.88081>
- Haltia, N., Isopahkala-Bouret, U., & Peura, M. (2022). Opiskelijavalintojen ensikertalaisikiintiöiden poliittinen oikeutus ja kritiikki. *Kasvatus ja Aika* 16 (1), 5–21. <https://doi.org/10.33350/ka.101665>
- Harju, V., & Lemmetty, S. (2025). Koulutuspolitiikasta aikuisopiskeluun ja työpaikkojen arkeen. Jatkuva oppiminen Aikuiskasvatuksessa vuosina 2013–2024. *Aikuiskasvatus* 45(3), 216–224. <https://doi.org/10.33336/aik.156289>
- Huusko, M., & Nurkka, N. (2025). Korkeakouluissa aloittaneiden lähtötason osaaminen ja opintojen läpäisy. *Kansallinen koulutuksen arviointikeskus*. Tiivistelmä 2:2025. 978-952-206-891-0

- Isopahkala-Bouret, U. (2017). Benefits of higher education in mid-life: A life course agency perspective. *Journal of adult and continuing education*, 23(1), 15–31.
<https://doi.org/10.1177/1477971416672807>
- Karhunen, H., Pekkarinen, T., Suhonen, T., Virkola, T. (2022). Opiskelijavalintauudistuksen seurantalutkimuksen loppuraportti. *Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT*.
<https://www.doria.fi/handle/10024/185280>
- Moore, E. (2003). *Pitkä opintie. Aikuisiällä suoritettu yliopistotutkinto ja koulutuksellisen elämäntulon muutos*. Joensuun yliopisto. Akateeminen väitöskirja.
- Määttä, S., Palmu, I., Hankonen, N., Huhtiniemi, M., Lehtivuori, A., Martela, F., Polet, J., Sjöblom, K., Stenius, M., & Vasalampi, K. (2023). Itsemääräämisteoria ymmärrettäväksi: pääteesit, suomennokset ja väärinkäsitysten oikaisua. *Psykologia* 58 (04-06). 305–323.
- Nori, H., & Vanttaja, M. (2018). Pitkä tie yliopistoon. *Aikuiskasvatus*, 38(4), 276–290.
<https://doi.org/10.33336/aik.88373>
- Nori, H. (2011). *Keille yliopiston portit avautuvat? Tutkimus suomalaisiin yliopistoihin ja eri tieteenaloille valikoitumisesta 2000-luvun alussa*. Turun yliopisto. Akateeminen väitöskirja. [https://urn.fi/URN:ISBN 978-951-29-4526-9](https://urn.fi/URN:ISBN%20978-951-29-4526-9)
- Nurmi, J. (1998). *Keiden koulutusväylät?: laveneva korkeakoulutus ja valikoituminen*. Turun yliopisto. Akateeminen väitöskirja.
- OECD (2020). Continuous Learning in Working Life in Finland, Getting Skills Right, *OECD Publishing*. <https://doi.org/10.1787/2ffcffe6-en>.
- Opetushallitus. (2025). *Mitä on jatkuva oppiminen?* Haettu 13.11.2025
<https://www.oph.fi/fi/teemat-ja-kehittaminen/mita-jatkuva-oppiminen>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2025). *Suomen koulutusjärjestelmä*. Haettu 17.11.2025
<https://okm.fi/koulutusjarjestelma#korkea-aste>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2022). *Maaailman osaavimman ja sivistyneimmän kansan kotimaaksi. Kansallinen korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategia 2030*. Haettu 15.11.2025 <https://okm.fi/-/maailman-osaavimman-ja-sivistyneimmän-kansan-kotimaaksi-korkeakoulujen-jatkuvan-oppimisen-strategia-pohjautuu-korkeakoulujen-tahtoon-uudistua-ja-uudistaa-yhteiskuntaa>
- Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö (Otus): *Korkeakouluopiskelijoiden moninkertaiset opinto-oikeudet 2019* [data]. Dataversio (2024-05-28). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. DOI: <https://doi.org/10.60686/t-fsd3389>; URN: <https://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3389>”FSD3389

- Pelletier, L.G. & Rocchi, M. (2023). Organismic integration theory: a theory of regulatory styles, internalization, integration, and human functioning in society. Teoksessa: R.M. Ryan. *The Oxford Handbook of self-determination theory*. Oxford university press.
- Peugh, J. & Enders, C. (2004). Missing Data in Educational Research: A Review of Reporting Practices and Suggestions for Improvement. *Review of Educational Research* 74 (4), 525–556. <https://doi.org/10.3102/00346543074004525>
- Reeve, J. (2023). Cognitive evaluation theory: The seedling that keeps self-determination theory growing, Teoksessa: R.M. Ryan. *The Oxford Handbook of self-determination theory*. Oxford university press.
- Ryan, M.R. & Vansteenkiste, M. (2023). Self-determination theory: metatheory, methods and meaning. Teoksessa: R.M. Ryan. *The Oxford Handbook of self-determination theory*. Oxford university press.
- Ryan, R. M., & Deci, E.L. (2017). *Self-determination theory: basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. Guilford Press.
- Saari, J., Koivuranta, S., & Nevalainen, E. (2023). Eurostudent VIII - Opiskelijatutkimus 2022. *Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:34*. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-988-2>
- Saari, J., & Syrjänen, P. (2018). Opiskelijoiden elämäntilanteet ja niiden esiintyvyys eri koulutusaloilla. Eurostudent VI-tutkimuksen artikkelisarja. *Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:17*. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-563-1>
- Salminen, T. & Murto, V. (2019). *Monta opinto-oikeutta: Tutkimus useamman opinto-oikeuden hankkimiseen johtaneista syistä ja tekijöistä*. Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus sr (6/2019). Haettu 29.9.2024
https://syl.fi/syl_moninkertaiset_opinto-oikeudet_raportti/
- Siirilä, M. & Kluukeri, I. (10.9.2025) ”Hallituksen halu rajoittaa opiskelu yhteen paikkaan jakaa rajusti mielipiteitä”. Yle. <https://yle.fi/a/74-20180795>
- Siivonen, P. & Filander, K. (2019). Yliopisto-opiskelijoiden kelpoisuuden muuntuneet mitat ja askelmerkit – vaativia asiakkaita ja tukea tarvitsevia koululaisia. Teoksessa: H. Nori.; H. Laalo & R. Rinne. *Kohti oppimisyhteiskuntaa -koulutuspolitiikan uusi suunta ja korkeakoulutuksen muuttuva maisema. Juhlakirja professori Arto Jauhiaisen täyttääessä 60 vuotta 5.4.2019*. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-7578-5>
- Silvennoinen, H., Kalalahti, M. & Varjo, J. (2018) Koulutususkko yhteiskunnallisena ilmiönä. Teoksessa H. Silvennoinen, M. Kalalahti & J. Varjo. Koulutuksen lupaukset ja

- koulutususkko. Kasvatussosiologian vuosikirja 2. Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 79.
- Sosin, A., Kramer, A., & Neubauer, A. (2024). Week-to-week Fluctuations in Autonomous Study Motivation: Links to Need Fulfillment and Affective Wellbeing. *Journal of Educational Psychology* 116 (1), s. 36–47. <https://doi.org/10.1037/edu0000811>
- Työllisyysrahasto. (16.10.2024). Aikuiskoulutustuki. Ajankohtaista. Haettu 15.11.2025 osoitteesta <https://www.aikuiskoulutustuki.fi/ajankohtaista/>
- Tähtinen, J., Laakkonen, E., Broberg, M., & Tähtinen, R. (2020). *Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita* (2. uudistettu painos.). Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8091-8>
- Valtioneuvosto. (2023). Yhdessä jatkuvaa oppimista uudistamassa. Jatkuvan oppimisen uudistus- hankkeen loppuraportti. *Valtioneuvoston julkaisuja 2023:11*. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-950-2>
- Vipunen. (2025). Opetushallinnon tilastopalvelu. *Korkeakoulujen uusien opiskelijoiden ja opiskelijoiden pohjakoulutus*. Haettu 13.11.2025 [https://vipunen.fi/fi-fi-yhteiset/Sivut/Pohjakoulutus.aspx](https://vipunen.fi/fi-fi/yhteiset/Sivut/Pohjakoulutus.aspx)
- Vuorinen-Lampila, P. (2018). *Korkeakoulutuksen eriytyvät työelämätulokset*. Jyväskylän yliopistopaino. Akateeminen väitöskirja. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7529-6>

Liitteet

Liite 1 Motiivit aloittaa toiset korkeakouluopinnot

		Ei lainkaan tärkeää	2	3	4	Erittäin tärkeää	Ei koskaan	Puuttu
Kuinka tärkeitä seuraavat opintoihin ja alaan liittyvät syyt olivat sille, että hankit toisen opinto-oikeuden korkeakouluopintoihin?								
[d_30_1] Keksin vasta opintojen aikana mitä todella haluaisin opiskella tai millä alalla työskennellä	n	85	67	92	116	170	80	
	%	13,9%	11,0%	15,1%	19,0%	27,9%	13,1%	
[d_30_2] Halusin hakea uudelleen koulutukseen, johon en alkujaan päässyt	n	236	25	25	19	62	242	1
	%	38,7%	4,1%	4,1%	3,1%	10,2%	39,7%	0,2%
[d_30_3] Opintojen sisältö ei vastannut odotuksiani	n	155	94	102	95	70	94	
	%	25,4%	15,4%	16,7%	15,6%	11,5%	15,4%	
[d_30_4] Ensimmäiset opintoni tuntuivat liian vaikeilta	n	326	57	31	34	23	138	1
	%	53,4%	9,3%	5,1%	5,6%	3,8%	22,6%	0,2%
[d_30_5] Ensimmäinen alavalintani ei tuntunut omalta	n	92	59	71	106	215	67	
	%	15,1%	9,7%	11,6%	17,4%	35,2%	11,0%	
[d_30_6] Halusin suuntautua alan sisällä uudelleen	n	207	61	56	69	76	139	2
	%	33,9%	10,0%	9,2%	11,3%	12,5%	22,8%	0,3%
[d_30_7] Soveltumattomuus ensimmäiseksi opiskelemalleni alalle	n	179	72	76	84	50	147	2
	%	29,3%	11,8%	12,5%	13,8%	8,2%	24,1%	0,3%
[d_30_8] Löysin kiinnostavamman alan opiskellessani eri oppiaineita	n	135	47	75	110	119	124	
	%	22,1%	7,7%	12,3%	18,0%	19,5%	20,3%	
[d_30_9] Alani muuttui enkä ollut enää siihen tyytyväinen	n	233	47	40	49	33	208	
	%	38,2%	7,7%	6,6%	8,0%	5,4%	34,1%	
[d_30_10] Koin yliopistotutkinnon tuovan lisäarvoa ammattikorkeakoulututkinnon rinnalle	n	130	10	16	22	56	375	1
	%	21,3%	1,6%	2,6%	3,6%	9,2%	61,5%	0,2%
	n	192	14	12	9	9	374	

		Ei lainkaa n tärkeä	2	3	4	Erittäin tärkeä	Ei koske minua	Puuttu
[d_30_11] Joo-opinnot olivat joustamattomia	%	31,5%	2,3%	2,0%	1,5%	1,5%	61,3%	
[d_30_12] Siirtoväylä ei toiminut, oli helpompaa hakea opiskelemaan päävalinnan kautta	n	160	8	18	30	76	318	
	%	26,2%	1,3%	3,0%	4,9%	12,5%	52,1%	
[d_30_13] Aiemmat opintosuoritukseni estivät minua hyödyntämästä avointa väylää	n	258	10	19	5	4	313	1
	%	42,3%	1,6%	3,1%	0,8%	0,7%	51,3%	0,2%
[d_30_14] Hain, koska sisäänpääsy oli helppoa	n	234	81	65	80	69	81	
	%	38,4%	13,3%	10,7%	13,1%	11,3%	13,3%	
[d_30_15] Toisen opiskelupaikan myötä oli helpompaa päästä haluamiini opintoihin esim. tietyille kursseille	n	247	32	44	53	67	167	
	%	40,5%	5,2%	7,2%	8,7%	11,0%	27,4%	
[d_30_16] Tutkinto-opiskelijoilla oli laajempi mahdollisuus valita kiinnostavia opintoja	n	178	31	42	92	97	170	
	%	29,2%	5,1%	6,9%	15,1%	15,9%	27,9%	
[d_30_17] Koin opiskelupaikkani ilmapiirin ikäväksi enkä halunnut jäädä	n	265	48	39	41	24	192	1
	%	43,4%	7,9%	6,4%	6,7%	3,9%	31,5%	0,2%
[d_30_18] En kokenut kuuluvani joukkoon aiemmissa korkeakouluopinnoissani	n	203	68	65	86	78	110	
	%	33,3%	11,1%	10,7%	14,1%	12,8%	18,0%	
Entä kuinka tärkeitä seuraavat työelämään ja työllistymiseen liittyvät syyt olivat?								
[d_31_1] Opiskelut mahdollistivat tauon työelämästä	n	193	37	50	44	61	224	1
	%	31,6%	6,1%	8,2%	7,2%	10,0%	36,7%	0,2%
[d_31_2] En kokenut pärjääväni työmarkkinoilla vain yhdellä tutkinnolla, koska muutkin tekevät monia tutkintoja	n	264	51	52	41	27	174	1
	%	43,3%	8,4%	8,5%	6,7%	4,4%	28,5%	0,2%
[d_31_3] Työtilanne omalla alallani heikkeni	n	223	63	52	41	50	181	
	%	36,6%	10,3%	8,5%	6,7%	8,2%	29,7%	
[d_31_4] Opinnot mahdollistivat suuntautumisen uudelle työuralle	n	50	22	56	104	304	73	1
	%	8,2%	3,6%	9,2%	17,0%	49,8%	12,0%	0,2%

		Ei lainkaa n tärkeä	2	3	4	Erittäin tärkeä	Ei koske minua	Puuttu
[d_31_5] Täydennyskoulutus oli halvempaa tutkinto-opiskelijana kuin muualla	%	184	18	41	19	38	310	
	n	30,2%	3,0%	6,7%	3,1%	6,2%	50,8%	
[d_31_6] Halusin edetä urallani eikä se ollut vanhoilla opinnoillani enää mahdollista, tuli seinä vastaan	%	177	51	39	29	66	247	1
	%	29,0%	8,4%	6,4%	4,8%	10,8%	40,5%	0,2%
[d_31_7] Halusin parantaa työllistymismahdollisuuksiani hankkimalla oikean ammatin	n	170	36	57	71	110	165	1
	%	27,9%	5,9%	9,3%	11,6%	18,0%	27,0%	0,2%
[d_31_8] Olin mieluummin opiskelija kuin työtön	%	160	29	35	51	79	255	1
	n	26,2%	4,8%	5,7%	8,4%	13,0%	41,8%	0,2%
[d_31_9] Opiskelut antoivat muodollisen kelpoisuuden haluamalleni alalle/työtehtäviin	%	97	45	75	98	188	107	
	%	15,9%	7,4%	12,3%	16,1%	30,8%	17,5%	
[d_31_10] Jäin työttömäksi, joten aloin kouluttautua uudelleen	n	184	9	14	10	27	365	1
	%	30,2%	1,5%	2,3%	1,6%	4,4%	59,8%	0,2%
[d_31_11] Huomasin, että työllistyminen ensin valitsemalleni alalle oli vaikeaa, ja päätin hakea varmemmin työllistävälle alalle	%	221	49	44	52	75	169	
	n	36,2%	8,0%	7,2%	8,5%	12,3%	27,7%	
[d_31_12] Entä kuinka tärkeitä seuraavat työelämään ja työllistymiseen liittyvät syyt olivat? Halusin kehittää ammattitaitoani	%	92	35	60	95	199	128	1
	%	15,1%	5,7%	9,8%	15,6%	32,6%	21,0%	0,2%
[d_31_13] Korkeakoulujen täydennyskoulutusmahdollisuudet olivat muita paremmat	n	202	26	29	12	20	321	
	%	33,1%	4,3%	4,8%	2,0%	3,3%	52,6%	
[d_31_14] Kiristynyt kilpailu työmarkkinoilla	%	191	42	68	58	62	188	1
	n	31,3%	6,9%	11,1%	9,5%	10,2%	30,8%	0,2%
Entä kuinka tärkeitä seuraavat perheeseen, asumiseen ja muuten omaan elämäsi liittyvät syyt olivat?								
[d_32_1] Halusin vaihtaa kaupunkia elämäntilanteeni vuoksi, vaikka olinkin oikealla alalla	n	225	14	25	15	23	306	2
	%	36,9%	2,3%	4,1%	2,5%	3,8%	50,2%	0,3%
	n	208	46	53	69	60	174	

		Ei lainkaa n tärkeä	2	3	4	Erittäin tärkeä	Ei kosk e minu a	Puuttu u
[d_32_2] Entä kuinka tärkeitä seuraavat syyt olivat? Opiskeltuani korkeakoulussa huomasin pärjääväni opinnoissa paremmin kuin mihin olin aiemmin uskonut pystyväni, joten hakeuduin itseäni enemmän kiinnostavalle alalle	%	34,1%	7,5%	8,7%	11,3%	9,8%	28,5%	
[d_32_3] Opiskelijastatuksella oli mahdollista säilyttää tai saada takaisin opiskelijaedut	n	229	67	63	65	59	126	1
	%	37,5%	11,0%	10,3%	10,7%	9,7%	20,7%	0,2%
[d_32_4] Koin vahvaa kutsumusta hakeutua alalle tai ammattiin	n	48	40	83	143	256	40	
	%	7,9%	6,6%	13,6%	23,4%	42,0%	6,6%	
[d_32_5] Olen aina nauttinut opiskelusta	n	23	49	103	176	241	17	1
	%	3,8%	8,0%	16,9%	28,9%	39,5%	2,8%	0,2%
[d_32_6] Olin valmis muuttamaan toiselle paikkakunnalle kotipaikkakunnaltani	n	149	21	30	51	93	266	
	%	24,4%	3,4%	4,9%	8,4%	15,2%	43,6%	
[d_32_7] Monet eri alat ovat kiinnostaneet minua	n	32	28	79	154	296	18	3
	%	5,2%	4,6%	13,0%	25,2%	48,5%	3,0%	0,5%
[d_32_8] Kunnianhimoni ajoi minua eteenpäin opinnoissani	n	46	44	90	168	241	21	
	%	7,5%	7,2%	14,8%	27,5%	39,5%	3,4%	
[d_32_9] Halusin opiskelemaan samalle paikkakunnalle, missä kumppani asui tai jonne hän muutti	n	198	9	19	18	34	330	2
	%	32,5%	1,5%	3,1%	3,0%	5,6%	54,1%	0,3%
[d_32_10] Entä kuinka tärkeitä seuraavat perheeseen, asumiseen ja muuten omaan elämäsi liittyvät syyt olivat? Olen antanut elämän kuljettaa ja tehdyt spontaanisti valintoja suunnittelematta liikoja etukäteen	n	118	103	102	115	88	83	1
	%	19,3%	16,9%	16,7%	18,9%	14,4%	13,6%	0,2%
[d_32_11] Elämäntilanteeni salli opintojen jatkamisen	n	50	31	60	153	250	66	
	%	8,2%	5,1%	9,8%	25,1%	41,0%	10,8%	

Liite 2. Pääkomponenttianalyysin rotatoitu matriisi

Komponentit	1. Työtilanteen parantaminen	2. Pettymys 1. opintoihin	3. Mahdollisuuksien laajentaminen	4. Osaamisen kehittäminen	5. Tyytymättömyysalaan	6. Taloudellinen hyöty	7. Itseilmaisuus
[d_31_3] Työtilante omalla alallani heikkeni	0,872						
[d_31_11] Huomasin, että työllistyminen ensin valitsemalleni alalle oli vaikeaa, ja päätin hakea varmemmin työllistävälle alalle	0,822						
[d_31_14] Kiristynyt kilpailu työmarkkinoilla	0,796						
[d_31_10] Jäin työttömäksi, joten aloin kouluttautua uudelleen	0,755				0,378		
[d_31_7] Halusin parantaa työllistymismahdollisuksiani hankkimalla oikean ammatin	0,693						
[d_31_2] En kokenut pärjääväni työmarkkinoilla vain yhdellä tutkinnolla, koska muutkin tekevät monia tutkintoja	0,689						
[d_31_6] Halusin edetä urallani eikä se ollut vanhoilla opinnoillani enää mahdollista tuli seinä vastaan	0,507			0,312	0,462		
[d_30_5] Ensimmäinen alavalintani ei tuntunut omalta		0,772					
[d_30_7] Soveltumattomuus ensimmäiseksi opiskelemalleni alalle		0,756					
[d_30_18] En kokenut kuuluvani joukkoon aiemmissa		0,739					

Komponentit	1. Työtilanteen parantaminen	2. Pettymys 1. opintoihin	3. Mahdollisuuksien laajentaminen	4. Osaamisen kehittäminen	5. Tyytymättömyys alaan	6. Taloudellinen hyöty	7. Itseilmaisuus
korkeakouluopinnoissani							
[d_30_3] Opintojen sisältö ei vastannut odotuksiani		0,619					
[d_30_4] Ensimmäiset opintoni tuntuivat liian vaikeilta		0,588					
[d_30_1] Keksinkin vasta opintojen aikana mitä todella haluaisin opiskella tai millä alalla työskennellä		0,48	0,413				
[d_30_15] Toisen opiskelupaikan myötä oli helpompaa päästä haluamiini opintoihin esim. tietyille kursseille			0,717				
[d_30_11] Joo-opinnot olivat joustamattomia			0,661				
[d_30_12] Siirtoväylä ei toiminut, oli helpompaa hakea opiskelemaan päävalinnan kautta		0,331	0,628				
[d_30_16] Tutkinto-opiskelijoilla oli laajempi mahdollisuus valita kiinnostavia opintoja			0,586	0,306			
[d_30_8] Löysin kiinnostavamman alan opiskellessani eri oppiaineita		0,441	0,551				
[d_30_6] Halusin suuntautua alan sisällä uudelleen			0,54				
[d_31_13] Korkeakoulujen täydennyskoulutusmahdollisuudet olivat muita paremmat			0,435		0,314		

Komponentit	1. Työtilanteen parantaminen	2. Pettymys 1. opintoihin	3. Mahdollisuuksien laajentaminen	4. Osaamisen kehittäminen	5. Tyytymättömyys alaan	6. Taloudellinen hyöty	7. Itseilmaisuus
[d_32_7] Monet eri alat ovat kiinnostaneet minua							0,662

Liite 3 Kommunaliteettitaulukko

	Kommunaliteetti
[d_30_3] Opintojen sisältö ei vastannut odotuksiani	0,456
[d_30_4] Ensimmäiset opintoni tuntuivat liian vaikeilta	0,48
[d_30_5] Ensimmäinen alavalintani ei tuntunut omalta	0,671
[d_30_6] Halusin suuntautua alan sisällä uudelleen	0,489
[d_30_7] Soveltumattomuus ensimmäiseksi opiskelemalleni alalle	0,629
[d_30_8] Löysin kiinnostavamman alan opiskellessani eri oppiaineita	0,601
[d_30_9] Alani muuttui enkä ollut enää siihen tyytyväinen	0,682
[d_30_12] Siirtoväylä ei toiminut, oli helpompaa hakea opiskelemaan päävalinnan kautta	0,581
[d_30_14] Hain, koska sisäänpääsy oli helppoa	0,618
[d_30_15] Toisen opiskelupaikan myötä oli helpompaa päästä haluamiini opintoihin esim. tietyille kursseille	0,593
[d_30_18] En kokenut kuuluvani joukkoon aiemmissa korkeakouluopinnoissani	0,574
[d_31_1] Opiskelut mahdollistivat tauon työelämästä	0,661
[d_31_2] En kokenut pärjääväni työmarkkinoilla vain yhdellä tutkinnolla, koska muutkin tekevät monia tutkintoja	0,614
[d_31_3] Työtilanne omalla alallani heikkeni	0,792
[d_31_7] Halusin parantaa työllistymismahdollisuuksiani hankkimalla oikean ammatin	0,652
[d_31_10] Jäin työttömäksi, joten aloin kouluttautua uudelleen	0,737
[d_31_11] Huomasin, että työllistyminen ensin valitsemalleni alalle oli vaikeaa, ja päätin hakea varmemmin työllistävälle alalle	0,718
[d_31_12] Halusin kehittää ammattitaitoani	0,633
[d_31_14] Kiristynyt kilpailu työmarkkinoilla	0,745
[d_32_3] Opiskelijastatuksella oli mahdollista säilyttää tai saada takaisin opiskelijaedut	0,508
[d_32_5] Olen aina nauttinut opiskelusta	0,666
[d_32_8] Kunnianhimoni ajoi minua eteenpäin opinnoissani	0,573
[d_30_11] Joo-opinnot olivat joustamattomia	0,549
[d_32_11] Elämäntilanteeni salli opintojen jatkamisen	0,436

	Kommunaliteetti
[d_31_13] Korkeakoulujen täydennyskoulutusmahdollisuudet olivat muita paremmat	0,42
[d_31_4] Opinnot mahdollistivat suuntautumisen uudelle työuralle	0,582
[d_31_6] Halusin edetä urallani eikä se ollut vanhoilla opinnoillani enää mahdollista - tuli seinä vastaan	0,641
[d_32_7] Monet eri alat ovat kiinnostaneet minua	0,549
[d_32_4] Koin vahvaa kutsumusta hakeutua alalle tai ammattiin	0,561
[d_30_16] Tutkinto-opiskelijoilla oli laajempi mahdollisuus valita kiinnostavia opintoja	0,569
[d_30_1] Keksinkin vasta opintojen aikana mitä todella haluaisin opiskella tai millä alalla työskennellä	0,593
[d_32_2] Opiskeltuani korkeakoulussa huomasin pärjääväni opinnoissa paremmin kuin mihin olin aiemmin uskonut pystyväni, joten hakeuduinkin itseäni enemmän kiinnostavalle alalle	0,385

Liite 4 Koulutusmotiivit ensimmäisistä opinnoista suoritettuna ja sukupuolen mukaan

	Levenen testi	p	Ryhmävertailut	n	ka	kh	vinous	huipukkuus
Pettyminen ensimmäisiin opintoihin	p=0,73	p=0,47	Mies	115	2,57	1,06	0,47	-0,72
			Nainen	162	2,48	1,07	0,39	-0,70
	p=0,25	p<0,001	Tutkinto vastaushetkellä	284	2,51	1,06	0,42	-0,68
			Ei tutkintoa	289	3,01	1,00	-0,25	-0,59
	p=0,43	p=0,03	Alempi kk. tutkinto	162	2,63	1,07	0,29	-0,74
			Ylempi kk. tutkinto	123	2,35	1,02	0,62	-0,46
	p=0,58	p=0,08	Alempi kk. tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	132	2,61	1,05	0,29	-0,58
			Ylempi kk. tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	90	2,36	1,00	0,65	-0,24
	p=0,68	p=0,18	Alempi amk-tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	63	2,48	1,09	0,51	-0,39

	Levenen testi	p	Ryhmävertailut	n	ka	kh	vinous	huipukkuus
			Alempi yliopistotutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	69	2,72	1,00	0,12	0,58
Työtilanteen parantaminen	p=0,12	p=0,11	Mies	118	2,67	1,34	0,16	-1,26
			Nainen	159	2,42	1,22	0,55	-0,73
	p=0,35	p=0,11	Tutkinto vastaushetkellä	285	2,51	1,27	0,39	-1,01
			Ei tutkintoa	258	2,33	1,31	0,70	-0,78
	p=0,05	p=0,09	Alempi kk.tutkinto	163	2,40	1,19	0,47	-0,78
			Ylempi kk.tutkinto	124	2,66	1,36	0,24	-1,26
	p=0,18	p=0,01	Alempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	133	2,39	1,20	0,53	-0,72
			Ylempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	91	2,83	1,34	0,15	-1,20
	p=0,01	p=0,78	Alempi amk-tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	66	2,36	1,06	0,66	-0,12
			Alempi yliopistotutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	67	2,41	1,33	0,43	-1,09
Omien mahdollisuuksien laajentaminen	p=0,61	p=0,60	Mies	118	2,75	1,14	0,11	-1,04
			Nainen	165	2,68	1,19	0,38	-0,93
	p=0,73	p=0,03	Tutkinto vastaushetkellä	291	2,69	1,16	0,28	-0,96
			Ei tutkintoa	280	2,49	1,14	0,44	-0,85
	p=0,75	p=0,62	Alempi kk.tutkinto	164	2,68	1,16	0,30	-0,97
			Ylempi kk.tutkinto	130	2,75	1,19	0,27	-0,94
	p=0,74	p=0,87	Alempi kk.tutkinto ennen uutta	133	2,69	1,17	0,38	1,00

	Levenen testi	p	Ryhmävertailut	n	ka	kh	vinous	huipukkuus
			opiskelupaikka a					
			Ylempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikka a	92	2,71	1,22	0,30	-0,95
	p=0,74	p=0,34	Alempi amk-tutkinto ennen uutta opiskelupaikka a	63	2,58	1,22	0,70	-0,62
			Alempi yliopistotutkinto ennen uutta opiskelupaikka a	70	2,78	1,13	0,08	-1,29
Olen aina nauttinut opiskelusta	p=0,74	p=0,03	Mies	130	3,85	1,12	-0,88	0,08
			Nainen	166	4,12	1,05	-1,03	0,18
	p=0,01	p=0,04	Tutkinto vastaushetkellä	304	3,99	1,09	-0,96	0,15
			Ei tutkintoa	282	3,80	1,21	-0,83	-0,23
	p<0,001	p=0,01	Alempi kk.tutkinto	171	3,86	1,20	-0,78	-0,41
			Ylempi kk.tutkinto	136	4,18	0,91	-1,09	0,94
	p<0,001	p=0,12	Alempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikka a	137	3,94	1,19	-0,88	-0,28
			Ylempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikka a	97	4,15	0,86	-0,97	0,89
	p=0,95	p=0,65	Alempi amk-tutkinto ennen uutta opiskelupaikka a	66	3,99	1,18	-0,93	-0,13
			Alempi yliopistotutkinto ennen uutta opiskelupaikka a	71	3,90	1,20	-0,85	-0,33
Opiskelut mahdollistivat	p=0,43	p=0,81	Mies	77	2,54	1,63	0,30	-1,64
			Nainen	124	2,60	1,61	0,40	-1,45

	Levenen testi	p	Ryhmävertailut	n	ka	kh	vinous	huipukkuus	
tauon työelämästä	p<0,001	p<0,001	Tutkinto vastaushetkellä	205	2,56	1,62	0,37	-1,51	
			Ei tutkintoa	173	1,96	1,38	1,14	-0,13	
	p=0,60	p=0,61	Alempi kk.tutkinto	121	2,52	1,60	0,39	-1,49	
			Ylempi kk.tutkinto	84	2,63	1,66	0,35	-1,56	
	p=0,79	p=0,61	Alempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	106	2,67	1,60	0,22	-1,58	
			Ylempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	66	2,80	1,65	0,14	-1,64	
	p=0,33	p=0,17	Alempi amk-tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	58	2,86	1,56	0,05	-1,55	
			Alempi yliopistotutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	48	2,43	1,63	0,47	-1,51	
	Alani muuttui enkä ollut enää siihen tyytyväinen	p=0,49	p=0,51	Mies	97	2,41	1,44	0,49	-1,22
				Nainen	120	2,28	1,50	0,66	-1,18
p<0,001		p<0,001	Tutkinto vastaushetkellä	222	2,33	1,46	0,58	-1,21	
			Ei tutkintoa	186	1,65	1,16	1,74	1,98	
p=0,67		p=0,64	Alempi kk.tutkinto	129	2,29	1,47	0,69	-1,05	
			Ylempi kk.tutkinto	93	2,38	1,46	0,44	-1,41	
p=0,98		p=0,14	Alempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	110	2,34	1,51	0,65	-1,15	
			Ylempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	72	2,67	1,47	0,12	-1,54	

	Levenen testi	p	Ryhmävertailut	n	ka	kh	vinous	huipukkuus
	p=0,27	p=0,91	Alempi amk-tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	55	2,32	1,48	0,74	-0,90
			Alempi yliopistotutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	55	2,35	1,56	0,58	-1,36
Hain, koska sisäänpääsy oli helppoa	p=0,61	p=0,90	Mies	116	2,37	1,46	0,51	-1,24
			Nainen	143	2,40	1,50	0,53	-1,27
	p=0,94	p=0,73	Tutkinto vastaushetkellä	268	2,39	1,48	0,52	-1,26
			Ei tutkintoa	263	2,34	1,51	0,65	-1,10
	p=0,001	p=0,02	Alempi kk.tutkinto	148	2,21	1,37	0,69	-0,92
			Ylempi kk.tutkinto	122	2,63	1,57	0,27	-1,57
	p=0,01	p=0,09	Alempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	124	2,15	1,34	0,75	-0,83
			Ylempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	86	2,50	1,54	0,45	-1,41
	p=0,12	p=0,71	Alempi amk-tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	57	2,10	1,22	0,63	-0,90
			Alempi yliopistotutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	67	2,19	1,44	0,79	-0,92
Opiskelijastatuk sella oli mahdollista säilyttää tai saada takaisin opiskelijaedut	p=0,04	p=0,13	Mies	115	2,14	1,40	0,83	-0,77
			Nainen	138	2,42	1,54	0,55	-1,28
	p=0,68	p=0,60	Tutkinto vastaushetkellä	258	2,28	1,47	0,68	-1,06
			Ei tutkintoa	225	2,21	1,45	0,75	-0,93
	p=0,002	p=0,02	Alempi kk.tutkinto	142	2,09	1,36	0,93	-0,55

	Levenen testi	p	Ryhmävertailut	n	ka	kh	vinous	huipukkuus
			Ylempi kk.tutkinto	118	2,53	1,56	0,39	-1,41
	p=0,10	p=0,24	Alempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	121	2,05	1,35	0,95	-0,53
			Ylempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	84	2,29	1,48	0,69	-1,00
	p=0,04	p=0,42	Alempi amk-tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	59	1,95	1,25	1,13	0,03
			Alempi yliopistotutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	62	2,15	1,45	0,81	-0,90
Monet eri alat ovat kiinnostaneet minua	p=0,28	p=0,56	Mies	126	4,14	1,08	-1,28	0,93
			Nainen	161	4,06	1,16	-1,15	0,54
	p=0,92	p=0,56	Tutkinto vastaushetkellä	295	4,09	1,13	-1,21	0,65
			Ei tutkintoa	285	4,15	1,17	-1,48	1,34
	p=0,02	p=0,02	Alempi kk.tutkinto	164	3,97	1,23	-1,07	0,21
			Ylempi kk.tutkinto	134	4,26	0,97	-1,32	1,06
	p=0,07	p=0,24	Alempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	130	3,94	1,25	-1,08	0,29
			Ylempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	94	4,12	1,00	-0,99	0,14
	p=0,42	p=0,07	Alempi amk-tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	63	3,74	1,22	-0,71	-0,33
			Alempi yliopistotutkinto ennen uutta	67	4,13	1,21	-1,53	1,57

	Levenen testi	p	Ryhmävertailut	n	ka	kh	vinous	huipukkuus
			opiskelupaikka a					
Osaamisen kehittäminen ja ammatillinen uudistuminen	p=0,38	p=0,59	Mies	130	4,09	0,75	-1,08	1,06
			Nainen	168	4,04	0,81	-1,10	0,98
	p<0,001	p<0,001	Tutkinto vastaushetkellä	306	4,06	0,79	-1,17	1,34
			Ei tutkintoa	291	3,71	0,95	-0,64	-0,23
	p=0,012	p=0,14	Alempi kk.tutkinto	171	4,0	0,86	-1,14	0,97
			Ylempi kk.tutkinto	137	4,13	0,69	-1,10	1,68
	p=0,03	p=0,42	Alempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	137	4,08	0,82	-1,34	1,92
			Ylempi kk.tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	97	4,16	0,64	-0,91	0,68
	p=0,02	p=0,57	Alempi amk-tutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	66	4,12	0,66	-1,19	1,77
			Alempi yliopistotutkinto ennen uutta opiskelupaikkaa	71	4,04	0,94	-1,28	1,30

Liite 5 Tutkintojen aloittamisten välisen ajan yhteydet koulutusmotiveihin

	Levenen testi	p	Ryhmävertailut	n	ka	kh	vinous	huipukkuus
Työtilanteen parantaminen	p=0,88	p=0,84	Alempi kk.tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	88	2,41	1,19	0,44	-0,78
			Alempi kk.tutkinto ennen uutta tutkintoa, 9-41 vuotta	43	2,37	1,24	0,68	-0,54
	p=0,32	p=0,08	Ylempi kk.tutkinto ennen	28	2,46	1,48	0,77	-0,87

	Levenen testi	p	Ryhmävertailut	n	ka	kh	vinous	huipukkuus
			uutta tutkintoa, 0-8 vuotta					
			Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa 9-41 vuotta	64	2,99	1,25	-0,10	-1,03
Pettymys ensimmäisiin opintoihin	p= 0,75	p=0,01	Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	92	2,75	1,05	0,20	-0,56
			Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 9-41 vuotta	39	2,26	0,98	0,60	-0,27
	p=0,13	p=0,68	Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	30	2,43	1,15	0,69	-0,25
			Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa 9-41 vuotta	60	2,33	0,93	0,57	-0,42
Omien mahdollisuuksien laajentaminen	p=0,33	p=0,01	Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	89	2,87	1,17	0,16	-1,12
			Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 9-41 vuotta	43	2,31	1,11	0,94	0,04
	p=0,97	p=0,96	Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	29	2,72	1,25	0,44	-0,74
			Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa 9-41 vuotta	62	2,71	1,21	0,24	-1,03
Osaamisen kehittäminen ja ammatillinen uudistuminen		p=0,22	Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	93	4,17	0,78	-1,56	2,96
	Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 9-41 vuotta		43	3,92	0,89	-1,07	0,94	
	p=0,02	p=0,23	Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	29	4,02	0,80	-0,80	-0,37

	Levenen testi	p	Ryhmävertailut	n	ka	kh	vinous	huipukkuus
			Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa 9-41 vuotta	68	4,22	0,55	-0,68	0,75
Opiskelut mahdollistivat tauon työelämästä	p=0,83	p=0,001	Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	68	2,30	1,52	0,64	-1,18
			Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 9-41 vuotta	38	3,33	1,53	-0,47	-1,29
		p<0,001	Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	19	1,53	1,07	2,21	4,64
			Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa 9-41 vuotta	47	3,30	1,57	-0,39	-1,37
Alani muuttui enkä ollut siihen enää tyytyväinen	p=0,002	p=0,003	Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	71	2,02	1,32	0,92	-0,61
			Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 9-41 vuotta	38	2,97	1,66	0,08	-1,74
	p=0,08	p=0,001	Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	21	1,81	1,18	1,43	1,13
			Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa 9-41 vuotta	51	3,02	1,44	-0,30	-1,37
Hain, koska sisäänpääsy oli helppoa	p=0,06	p=0,09	Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	82	2,01	1,28	0,10	-0,26
			Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 9-41 vuotta	41	2,44	1,43	0,32	-1,48
	p=0,85	p=0,66	Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	27	2,39	1,59	0,72	-1,12
			Ylempi kk. tutkinto ennen	59	2,55	1,53	0,34	-1,51

	Levenen testi	p	Ryhmävertailut	n	ka	kh	vinous	huipukkuus
			uutta tutkintoa 9-41 vuotta					
Opiskelijastatuksesta oli mahdollista säilyttää tai saada takaisin opiskelijaedut	p=0,98	p=0,33	Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	80	2,14	1,33	0,77	-0,83
			Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 9-41 vuotta	39	1,89	1,41	1,35	0,34
	p=0,39	p=0,34	Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	23	2,54	1,59	0,45	-1,35
			Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa 9-41 vuotta	61	2,19	1,43	0,80	-0,81
Olen aina nauttinut opiskelusta	p=0,44	p=0,27	Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	93	4,01	1,14	-0,81	-0,51
			Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 9-41 vuotta	43	3,77	1,30	-0,91	-0,22
	p=0,05	p=0,42	Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	28	4,27	0,96	-0,99	-0,26
			Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa 9-41 vuotta	68	4,11	0,81	-1,06	1,90
Monet eri alat ovat kiinnostaneet minua	p=0,08	p=0,05	Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	87	4,08	1,12	-1,12	0,59
			Alempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 9-41 vuotta	42	3,63	1,39	-0,87	-0,44
	p=0,31	p=0,71	Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa, 0-8 vuotta	28	4,06	1,13	-1,05	0,25
			Ylempi kk. tutkinto ennen uutta tutkintoa 9-41 vuotta	66	4,15	0,95	-0,94	0,001

Liite 6 Koulutusmotiivit maisterivalinnassa ylempää tutkintoa aloittavilla

	Levenen testi	p	Ryhmävertailut	n	ka	kh	vinous	huipukkuus
Pettymys ensimmäisiin opintoihin	p=0,15	p=0,50	Alempi kk.tutkinto	32	2,64	1,04	,030	-0,41
			Ylempi kk.tutkinto	24	2,47	0,81	0,69	0,24
	p=0,001	p=0,31	Miehet	30	2,41	0,72	0,57	0,59
			Naiset	35	2,65	1,13	0,43	-0,79
	p=0,65	p=0,62	Aloittamisen välissä 0-8 vuotta	44	2,57	0,99	0,70	-0,4
Aloittamisen välissä 9-41 vuotta			21	2,44	0,91	0,46	-0,29	
Työtilanteen parantaminen	p=0,60	p=0,03	Alempi kk.tutkinto	31	2,27	1,18	0,65	-0,62
			Ylempi kk.tutkinto	26	3,02	1,30	-0,19	-1,10
	p<0,001	p=0,94	Miehet	30	2,65	1,51	0,18	-1,68
			Naiset	35	2,63	1,08	0,23	-0,45
	p=0,70	p=0,06	Aloittamisen välissä 0-8 vuotta	43	2,39	1,28	0,45	-1,11
Aloittamisen välissä 9-41 vuotta			23	3,01	1,25	-0,07	-0,91	
Omien mahdollisuuksien laajentaminen	p=0,45	p=0,56	Alempi kk.tutkinto	33	2,99	1,11	-0,04	-1,00
			Ylempi kk.tutkinto	26	2,82	1,18	0,41	-1,22
	p=0,72	p=0,85	Miehet	32	2,95	1,09	-0,14	-1,58
			Naiset	35	3,00	1,19	0,26	-1,08
	p=0,05	p=0,11	Aloittamisen välissä 0-8 vuotta	44	3,14	1,02	0,20	-1,19
Aloittamisen välissä 9-41 vuotta			23	2,64	1,27	0,35	-1,43	
Olen aina nauttinut opiskelusta		p=0,52	Alempi kk.tutkinto	33	4,25	1,09	-1,17	-0,07
			Ylempi kk.tutkinto	26	4,11	0,93	-1,42	3,01
		p=0,85	Miehet	32	4,31	0,78	-1,50	3,08
			Naiset	35	4,10	1,15	-0,92	-0,31
	p=0,68	p=0,01	Aloittamisen välissä 0-8 vuotta	44	4,42	0,89	-1,40	0,95
Aloittamisen välissä 9-41 vuotta			23	3,74	1,04	-0,87	0,47	
Opiskelut mahdollistavat tauon työelämästä		p=0,76	Alempi kk.tutkinto	17	2,01	1,43	1,08	-0,27
			Ylempi kk.tutkinto	17	2,03	1,52	1,28	0,26
		p=0,44	Miehet	16	1,88	1,59	1,38	0,05
			Naiset	24	2,06	1,38	1,15	0,30
		p=0,02	Aloittamisen välissä 0-8 vuotta	25	1,59	1,14	1,81	2,17

	Levenen testi	p	Ryhmävertailut	n	ka	kh	vinous	huipukkuus
			Aloittamisen välissä 9-41 vuotta	16	2,53	1,68	0,61	-1,32
Alani muuttui eikä ollut enää siihen tyytyväinen		p=0,45	Alempi kk.tutkinto	23	1,96	1,18	1,12	0,32
			Ylempi kk.tutkinto	17	2,73	1,53	-0,16	-2,00
	p=0,35	p=0,46	Miehet	20	2,50	1,24	0,00	-1,64
			Naiset	24	2,18	1,50	0,83	-0,99
		p=0,06	Aloittamisen välissä 0-8 vuotta	27	1,9	1,18	1,08	0,05
			Aloittamisen välissä 9-41 vuotta	17	3,02	1,43	-0,37	-1,55
Hain, koska sisäänpääsy oli helppoa	p=0,58	p=0,55	Alempi kk.tutkinto	32	2,35	1,52	0,48	-1,49
			Ylempi kk.tutkinto	23	2,10	1,48	0,90	-0,80
	p=0,71	p=0,38	Miehet	32	2,13	1,52	0,72	-1,34
			Naiset	31	2,47	1,49	0,37	-1,49
	p=0,08	p=0,42	Aloittamisen välissä 0-8 vuotta	43	2,38	1,57	0,48	-1,52
			Aloittamisen välissä 9-41 vuotta	20	2,05	1,34	0,65	-1,52
Opiskelijastatuksella oli mahdollista säilyttää tai saada takaisin opiskelijaedut	p=0,12	p=0,38	Alempi kk.tutkinto	26	2,14	1,37	0,80	-0,85
			Ylempi kk.tutkinto	25	2,51	1,66	0,54	-1,43
	p=0,19	p=0,98	Miehet	28	2,50	1,48	0,52	-1,16
			Naiset	31	2,49	1,69	0,57	-1,46
	p=0,29	p=0,67	Aloittamisen välissä 0-8 vuotta	37	2,57	1,62	0,40	-1,52
			Aloittamisen välissä 9-41 vuotta	23	2,39	1,51	0,78	-0,78
Monet eri alat ovat kiinnostaneet minua		p=0,51	Alempi kk.tutkinto	33	4,25	1,04	-1,55	2,46
			Ylempi kk.tutkinto	26	3,92	0,96	-0,64	-0,34
	p=0,49	p=0,21	Miehet	30	4,33	0,88	-1,38	1,45
			Naiset	35	4,02	1,07	-1,06	0,95
		p=0,04	Aloittamisen välissä 0-8 vuotta	43	4,31	1,04	-1,42	1,16
			Aloittamisen välissä 9-41 vuotta	23	3,93	0,85	-1,30	3,94
Osaamisen kehittämisen ja ammatillisen uudistumisen	p=0,50	p=0,56	Alempi kk.tutkinto	33	4,10	0,78	-0,80	-0,21
			Ylempi kk.tutkinto	26	3,99	0,68	-0,43	-0,21
	p=0,35	p=0,35	Miehet	32	3,96	0,77	-0,32	-1,23
			Naiset	36	4,13	0,72	-0,92	0,61
	p=0,70	p=0,33	Aloittamisen välissä 0-8 vuotta	45	4,13	0,76	-0,75	-0,40

	Levenen testi	p	Ryhmävertailut	n	ka	kh	vinous	huipukkuus
			Aloittamisen välissä 9-41 vuotta	23	3,94	0,72	-0,46	-0,34

**Liite 7 Kaikkien ylemmän tutkinnon suorittaneiden koulutusmotiivien tarkastelu
tutkintojen aloittamisen välisen ajan mukaisesti**

	Levenen testi	p	Ryhmävertailut	n	ka	kh	vinous	huipukkuus
Työtilanteen parantaminen	p=0,51	p=0,00 2	Ylempi kk. tutkinto 0-8 vuotta	58	2,27	1,37	0,83	-0,64
			Ylempi kk. tutkinto 9-41 vuotta	66	3,01	1,26	-0,14	-1,06
Pettymys ensimmäisiin opintoihin	p=0,04	p=0,62	Ylempi kk. tutkinto 0-8 vuotta	60	2,41	1,12	0,56	-0,72
			Ylempi kk. tutkinto 9-41 vuotta	63	2,31	0,92	0,60	-0,33
Omien mahdollisuuksien laajentaminen	p=0,45	p=0,36	Ylempi kk. tutkinto 0-8 vuotta	64	2,84	1,16	0,30	-0,84
			Ylempi kk. tutkinto 9-41 vuotta	65	2,65	1,22	0,28	-1,03
Osaamisen kehittäminen ja ammatillinen uudistuminen	p=0,01	p=0,17	Ylempi kk. tutkinto 0-8 vuotta	66	4,04	0,83	-1,00	0,83
			Ylempi kk. tutkinto 9-41 vuotta	71	4,21	0,54	-0,66	-0,83
Opiskelut mahdollistivat tauon työelämästä	p=0,03	p<0,00 1	Ylempi kk. tutkinto 0-8 vuotta	36	1,78	1,34	1,73	1,68
			Ylempi kk. tutkinto 9-41 vuotta	48	3,27	1,59	-0,36	-1,42
Alani muuttui enkä ollut siihen enää tyytyväinen		p<0,00 1	Ylempi kk. tutkinto 0-8 vuotta	39	1,48	0,95	2,24	4,66
			Ylempi kk. tutkinto 9-41 vuotta	54	3,04	1,42	-0,34	-1,33
Hain, koska sisäänpääsy oli helppoa	p=0,42	p=0,29	Ylempi kk. tutkinto 0-8 vuotta	60	2,78	1,61	0,13	-1,65

	Levenen testi	p	Ryhmävertailut	n	ka	kh	vinous	huipukkuus
			Ylempi kk. tutkinto 9-41 vuotta	62	2,48	1,53	0,41	-1,47
Opiskelijastatuksesta oli mahdollista säilyttää tai saada takaisin opiskelijaedut	p=0,08	p=0,01	Ylempi kk. tutkinto 0-8 vuotta	54	2,91	1,64	-0,02	-1,64
			Ylempi kk. tutkinto 9-41 vuotta	64	2,20	1,42	0,77	-0,82
Olen aina nauttinut opiskelusta	p=0,06	p=0,07	Ylempi kk. tutkinto 0-8 vuotta	65	4,32	0,93	-1,30	1,17
			Ylempi kk. tutkinto 9-41 vuotta	71	4,05	0,87	-1,03	1,27
Monet eri alat ovat kiinnostaneet minua		p=0,04	Ylempi kk. tutkinto 0-8 vuotta	66	4,38	0,98	-1,79	2,85
			Ylempi kk. tutkinto 9-41 vuotta	68	4,15	0,97	-0,96	-0,04